

DELAJSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ■ STEV. 51 ■ 11. DECEMBRA ■ LETO XVII. ■ CENA 20 DINARJEV

PROLETARCI VSEH DEZEL, ZDRUZITE SE!

Kritične pripombe

O DELU OBČINSKIH ZBOROV PROIZVAJALCEV V LJUBLJANSKEM OKRAJU

Na pobudo Okrajnega sindikalnega sveta je večina občinskih sindikalnih svetov v ljubljanskem okraju proučila delo in dosedanje uveljavljanje občinskih zborov proizvajalcev. To delo je bilo v različnih občinah seveda različno zastavljeno. Ponekod so se zadovoljili samo s tem, da so povedali, koliko se je doslej imel zbor proizvajalcev in kakšni so bili dnevi redi zasedanj. V mnogih občinah pa so odborniki sindikalnega sveta vzeli vso stvar mnogo resneje. Le-ti so namreč analizirali tudi druga važ-

na vprašanja in dosedanja praksa zborov proizvajalcev.

OBREMENJENI S FORMALNOSTMI

Pomembna ugotovitev, do katere so prišli prvi in drugi, je ta, da so zbori proizvajalcev v občinah zelo obremenjeni z pre mnogimi formalnostmi, ki izvirajo seveda iz nalog, ki jih imajo ti organi po predpisih. Tu gre za razne odloke, spremembe odlokov, preklice, imenovanja, potrditve pravilnikov itd. Jasno je, da so tudi te stvari važne, ker na en ali drug način ure-

jajo gospodarsko-upravne zadeve, postavlja pa se vprašanje, če ne bi vrsto teh stvari na sedanjih stopnji razvoja družbenega upravljanja mogli urejati pripristojni sveti in komisije.

Druge splošna ugotovitve pa se nanašajo na delo pristojnih upravnih organov, skratka, na delo aparata ljudskega odbora. Kritične pripombe gredo predvsem v naslednji smeri: še vedno je veliko pomanjkanje strokovnih kadrov, z najobčutnejšo vrzeljo v referatih za delo in delovne odnose, za nagrajevanje in produktivnost, skratka v

gospodarskih oddelkih. Niso namreč redke seje zborov proizvajalcev, kjer se ne bi postavilo vprašanje podatkov s področja nagrajevanja, gibanja norm in zaslužkov, nadur, izostankov z dela, zaposlovanja in fluktuacije, vajeništva itd.

ENOSTRANSKA ANALITIČNA SLUŽBA V OBČINAH

Posebno v zadnjem času so imeli zbori proizvajalcev industrijskih občin več sej, kjer so skušali naštet vprašanja čim bolj podrobno proučiti. V nekaterih primerih so organi občine našli še kar zadovoljujočo metodo obdelave teh in drugih vprašanj. Posebno tam, kjer je tudi sindikalni svet aktivno podprl takšna prizadevanja in po potrebi postavil tudi zahtevo, kakšne podatke je treba pripraviti, so lahko koristne sprejemali ustrezne zaključke. Več ali manj se je namreč v nekaterih občinah izoblikovala predvsem takšna analitična služba, ki je imela za cilj zgolj zasledovanje pridobitniških pokazateljev, koliko posamezna gospodarska organizacija pomeni za občinski proračun in sklade. Zaposlavljeno pa je bilo, marsikje pa je še vedno, vprašanje organizacije dela in poslovanja v gospodarskih organizacijah, možnosti za večje izkoriščanje notranjih rezerv, zaposlovanje itd. Pri slednjem, to je pri problemu zaposlovanja se lahko zares čudimo, da se občine tega niso lotile, saj pravzaprav vsiljena številna zaposlenih vpliva na večji ali manjši dotok sredstev iz osebnih dohodkov zaposlenih.

Zato je pri vsem tem pravzaprav razveseljujoče, da so marsikje uvideli potrebo po nujnejših analizah prav s področja dela in poslovanja, da bi lažje vplivale na odstranjevanje mogočih popačenj.

REDKA SO ŠE LOČENA ZASEDANJA

Razume se, da je za solidno delo katerega koli organa družbenega in delavskega upravljanja poleg tega kako kvalitativno so pripravljene materiali, važna za marsikaj drugega. Točne so tiste ugotovitve, ki pravi, da je tudi od načina dela (Nadaljevanje na 4. strani)

V nedeljo dopoldan so bile koprške ulice osamljene. Okoli 10.000 ljudi — Koprčanov in bivalcev iz raznih krajev Slovenije — je odšla na obalo, na novi pristaniški prostor. To dopoldne je namreč prvič ob novozgrajenem pomolu v Kopru pristala 9.300-tonska čezoceanska ladja »Gorica«. Po svečanem sprejemu »Gorice« in potlej, ko je graditeljem pristanišča čestital tudi kapitan ladje, je na zborovanju govoril predsednik Izvršnega sveta Slovenije tov. Boris Kraigher. — Za naše mlado pomorstvo se je s tem dnem začelo novo obdobje. Za koprsko področje in širše zaledje naše do morine so namreč ustvarjeni pogoji za nadaljnji gospodarski razvoj, kajti na stečaj se je odprlo novo okno v svet. Še širše pa se bo odprlo, ko bo zgrajen drugi del operativne obale in ko bosta lahko ob koprskem pomolu pristajali hkrati po dve čezoceanski ladji, polni tovara.

S SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA SINDIKALNEGA SVETA

Čimbolj smotrna uporaba sredstev

V torek dopoldne je bila v dvorani Doma sindikatov v Ljubljani seja predsedstva Republiškega sindikalnega sveta. Vodil jo je predsednik Stane Kavčič. Člani predsedstva so najprej razpravljali o dosedanjem urejanju minimalnih osebnih dohodkov. Po razpravi je predsedstvo sklenilo, da bo v začetku leta sklican plenum republiškega sindikalnega sveta. Osrednje vprašanje, o katerem bo plenum razpravljal, bodo namreč minimalni dohodki in čim smotnejšo razdelitvijo sredstev, ki jih bodo podjetja pri-

dobila v naslednjem letu. Razen tega bo seveda plenum razpravljalo o nagrajevanju v podjetjih, predvsem o nagrajevanju po učinku dela.

Tovariš Leopold Krese je na seji poročal o dosedanjih občinah zborih sindikalnih podružnic. V razpravi o občinah zborih sindikalnih podružnic so sodelovali vsi predstavniki sindikalnih svetov. V središču pozornosti je bila skorajda povsod razprava o tem, koliko sredstev naj bi v kolektivnih in v komuni namerjati za nadaljnji rast družbenega standarda.

Ob zaključku seje je bilo

sprejeto stališče, naj bi na občinah zborih občinskih sindikalnih svetov nadaljevali med drugim z razpravo o razdeljevanju in porabi ustvarjenih sredstev v podjetjih in komunah, predvsem pa, da bi morali na občinah zborih občinskih sindikalnih svetov razpravljati o uresničevanju načrtov za rast družbenega standarda. To bo seveda moč uresničiti le tedaj, če bodo na teh zborih sindikalni sveti predložili konkretne načrte za razvoj družbenega standarda. O razpravi seje predsedstva bomo še podrobneje poročali v naslednji številki.

SEJA PREDSEDSTVA CENTRALNEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Še enkrat: minimalni osebni dohodki

Kongres ZSJ bo od 23. do 25. aprila prihodnje leto v Beogradu

V Beogradu je bila 3. decembra seja predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. V obsežnem dnevnem redu sta bili posebno važni dve točki: razprava o predlogu odloka o minimalnih osebnih dohodkih delavcev gospodarskih organizacij in razprava o tipskem načrtu sporazuma o splošnih osnovah in merilih za ugotavljanje osebnega dohodka. Mimo tega je predsedstvo sklenilo, da bo kongres Zveze sindikatov Jugoslavije od 23. do 25. aprila prihodnjega leta v Beogradu. Določene so bile tudi tri komisije, ki bodo pripravile kongres.

Odlok o minimalnih osebnih dohodkih bi moral biti sprejet že na zadnjem zasedanju Zveze ljudske skupščine. Toda ko je Centralni svet dobil tabelo, ki predstavlja praktično osnovo za razvrstitev gospodarskih organizacij v pogledu minimalnih osebnih dohodkov, so ugotovili, da je odmerjeni čas prekratek, da bi lahko proučili dobljene podatke in vsaj približno ugotovili, kako se bodo spremembe odražale v posameznih podjetjih in skupinah. Zaradi tega je bilo sprejemanje tega odloka odloženo na prvo prihodnje zasedanje skupščine, ki bo verjetno 16. decembra.

Medtem so sindikalne organizacije in zbornice poskušale ugotoviti v določenem številu podjetij, kakšne bodo praktične posledice pripravljene odloka. Med ostalim se je pokazalo, da med posameznimi podjetji obstoje zelo velike razlike v višini tarifnih postavk in zato tudi razlike v minimalnih osebnih dohodkih; razlike, ki so mnogo večje, kot smo lahko predvidevali. Če bi se uveljavila predlagana tabela, bi moralo precejšnje število podjetij zmanjšati svoje minimalne osebne dohodke. V nekaterih podjetjih bi to zmanjšanje znašalo celo 20 do

25 odstotkov. Seveda bi bilo težko naenkrat in tako radikalno vsiljevati odnose med podjetji, ker niso po sredi samo osebni minimalni dohodki, marveč tudi skladi podjetja. Preverjanja so pokazala nadalje, da v nekaterih primerih niso točni podatki o višini minimalnih osebnih dohodkov. Gre namreč za podatke, ki so jih dobili na osnovi ankete zvezne tarifne komisije v letošnjem letu. Minimalni osebni dohodki so pogosto večji, kot so bili prikazani na osnovi podatkov, zbranih iz ankete. Posamezne skupine podjetij, nekatera strokovna združenja, zbornice pa tudi nekateri sindikati so še naprej vztrajali, da je treba v določenih primerih povečati minimalne osebne dohodke, razen tega pa menijo, da je potrebno združiti nekatere skupine podjetij (do sedaj je teh skupin okoli 150).

Kar se tiče sumljivih podatkov, je Centralni svet obvestil vse centralne odbore, katerih se to tiče, da čimprej zberajo novejšje podatke. Medtem so bili že zbrani novi, preverjeni podatki od kakih 60 skupin in je treba to delo čimprej zaključiti. Resnejši je problem zmanjševanja minimalnih osebnih

dohodkov v podjetjih, ki znatno presegajo povprečje v svoji skupini. Po posvetovanjih je Centralni svet menil, da je treba v takih primerih doseči vsiljevanje minimalnih osebnih dohodkov postopoma. Predloženo je, da bi že sedaj zmanjšali minimalne osebne dohodke — takrat ko so v vprašanju zgornji ekstremi samo do ravni, ki za 10 odstotkov (morebiti 9 ali 8 odstotkov — točni odstotek je treba šele ugotoviti) presegajo povprečje grupacije. Tista podjetja, ki presegajo povprečje grupacije za manj kot 10 odstotkov, bi v glavnem obdržala sedanj raven minimalnih osebnih dohodkov. Samo za primer: V metalni industriji je 18 podjetij, ki so nad povprečjem, to da le 6 je takih, ki presegajo povprečje svoje grupacije za več kot 10 odstotkov; v industriji motorjev pa je od skupno 34 podjetij 11 takih, ki presegajo povprečje minimalne dohodke za več kot 10 odstotkov.

Sprejemanje takega kriterija pomeni med drugim, da ni niti ene grupacije gospodarskih organizacij, ki ne bi, vzeto v celoti, dobila določeno povečanje minimalnih osebnih dohodkov, ker približno polovica podjetij povečuje minimalne osebne dohodke zato, da bi dosegla povprečje, neprimerno manjše pa je število tistih podjetij, ki jih bodo morala zmanjšati. V razpravi na seji so potem proučevali nekatere posamezne zahteve za spremembe višine minimalnih osebnih dohodkov v nekaterih skupinah. Nato je

predsedstvo sprejelo nekatera splošna načela in merila za ugotavljanje osebnih dohodkov. Ta načela bodo služila podjetjem pri sprejemanju sporazumov o merilih za ugotavljanje osebnih dohodkov v posameznih industrijskih in drugih gospodarskih vejah. Po mnenju predsedstva mora biti osnovno načelo nagrajevanja v gospodarstvu: delo, merjeno po učinku in po enoti proizvoda. Enote proizvoda je treba uvažati čim hitreje in čim širše. Prav zato so ob tej priložnosti grajali tiste sporazume, ki so predvidevali omejitve, kot na primer, da se v teku leta ne more izplačati več kot tri do štirikratni mesečni osebni dohodek nad tarifnimi postavkami. Predsedstvo meni, da takšne omejitve nasprotujejo že sprejetim načrtom razvoja in sredstvi. Mejo bi bilo treba določiti z uspehi v proizvodnji, produktivnostjo in ekonomskim učinkom, ne pa z odstotki odnosno z »dodatnimi, prekoštevili mesečnimi osebnimi dohodki«.

Prav tako je treba vztrajati na normativnih delu, uporabi materiala in na drugih elementih proizvodne cene. Samo ob takih podatkih bo lahko realno ugotoviti, kakšen učinek je bil dosežen pri delu.

Ze v predlogu načrta za tarifne sporazume je bilo sprejeto stališče, da skupna vsota tarifnih postavk v podjetju ne bi smela biti za več kot 30 odstotkov večja kot skupna vsota mi-

Nadaljevanje na 2. strani

POT MIRU

Vsa jugoslovanska pa tudi svetovna javnost z veliko pozornostjo spremlja sedanje potovanje predsednika republike Tita z jugoslovansko delegacijo v daljne azijske dežele. Na vabilo predsednika republike Indonezije Sukarna, ki je bil pred dvema letoma na obisku pri nas, je predsednik Tito zadal na poti v to deželo. Spotoma pa bo, ko se bo vračal, obiskal še druge azijske in afriške dežele, med njimi Ceylon, Indijo, Burmo, Združeno arabsko republiko, Etiopijo in Sudan.

Vsem je še v spominu prvo potovanje predsednika Tita v dežele Daljnega vzhoda in prisrčnost, s katero so ga povsod sprejeli. V zgodovini sodelovanja in prijateljstva naše dežele z narodi Azije in Afrike je to potovanje dobilo že svojo označbo kot potovanje miru. Potemtakem tudi sedanja pot ne bo nič drugega kot nova pot miru, nova okrepitev in utrditev miroljubnih sil na svetu. Če so bile takrat šele vzpostavljene prijateljske vezi, če so se šele ustanovljali prvi stiki, pa gre zdaj za utrditev teh vezi, ki so se v praksi že dobro izkazale. Hkrati gre za utrditev miroljubnega sodelovanja, ki ne bo moglo ostati brez posledic na splošne mednarodne odnose.

V čem je veličina in pomen sedanjega obiska predsednika Tita številnim deželam Azije in Afrike? Na prnem mestu je treba poudariti dejstvo, da vse te dežele, podobno kakor Jugoslavija, ne pripadajo nobenemu bloku. Vsaka hoče, biti glede urejanja notranjega življenja in tudi glede sodelovanja z drugimi deželami popolnoma samostojna in neodvisna. To pa ne pomeni, da vse te dežele bežijo od sedanjih problemov, ki tlačijo svet in zastrupljajo mednarodno ozračje. Nasprotno, prav vse se, podobno kakor naša dežela, prizadevajo prav povsod, da bi s svojim poseganjem v mednarodna dogajanja pripomogle k miroljubni rešitvi perečih vprašanj, toda ne s silo, marveč na temelju medsebojnega spoštovanja in na podlagi miroljubnega sporazumevanja. Podobno kakor Jugoslavija si tudi številne azijske in afriške dežele prizadevajo, da bi okrepile in razvile sodelovanje z vsemi državami ne glede na njihovo notranjo ureditev.

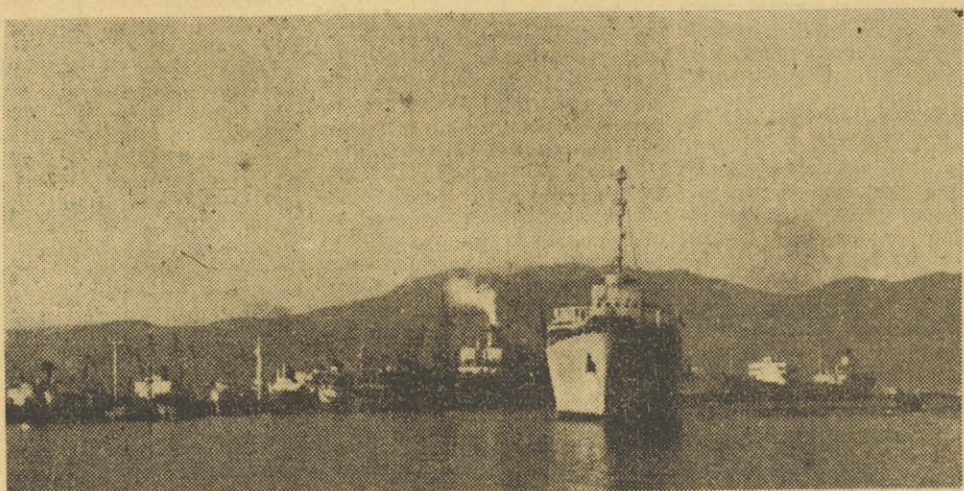
Potemtakem leži glavni pomen sodelovanja s temi deželami v dejstvu, da to sodelovanje pomeni novo obliko v mednarodnem življenju, ki dobiva vedno več pripadnikov in tudi veljave v svetu. Namesto politike blokov in blokovskih nasprotij, ki svetu prinesejo lahko samo nesrečo, se v mednarodnem življenju vedno bolj očrtujejo obrisi nove, drugačne politike, politike sožitja, ki temelji na enakopravnem sodelovanju in ki ji je glavni smoter utrditev miru na svetu. Velike sile skušajo uveljavljati svoje zahteve na škodo drugih, vsa mednarodna vprašanja bi hotele reševati s pomočjo sile, namesto enakopravnega sodelovanja se pojavljajo oblike kolonializma, imperializma in hegemonizma, velike sile si prizadevajo majhne in srednje države izkoristiti zgolj v svoje sebične namene. Vsa taka politika pa ne vodi in ne more voditi drugam kot v vse večje nezaupanje med narodi, ki vse večje nezaupanje v s tem k vse večji nevarnosti nove vojne, ki bi zaradi razvoja sodobnega atomskega orožja nujno pripeljala k propasti sveta. Prav iz teh razlogov je tolikšen pomen tiste druge politike, ki je znana pod

imenom aktivnega miroljubnega sožitja. In prav ta politika je vsebina vsega mednarodnega sodelovanja in prizadevanja naše dežele in tudi mnogih drugih dežel. Med temi pa so vse tiste, ki jih namerava obiskati predsednik Tito na sedanjem potovanju v Azijo in Afriko.

Se mnogo drugih stvari je, ki spajajo našo deželo s temi sicer zemljepisno tako oddaljenimi deželami. Podobno kot mi, so se tudi narodi teh dežel v nedavni preteklosti bojevali za svojo svobodo in neodvisnost. Tudi v teh deželah ustvarjajo narodi tako rekoč iz nič svoje boljše življenje in lepo prihodnost. Prav zato pa je moč kljub oddaljenosti vzpostaviti z njimi trdno prijateljstvo. Podobna usoda in enake težave dosegi čim večjo pomoč in to brez kakršnihkoli pogojev, ki bi krnili njihovo neodvisnost. Ta pomoč jim je potrebna, da bi težave razvoja in gospodarskega napredka čim lažje in čim prej premagale. Pri tem seveda ne gre zapostavljati tudi širokih možnosti za uspešno in vsestransko gospodarsko, politično, kulturno in vseh drugih vrst sodelovanja s temi deželami. Zlasti še ne, ker to sodelovanje sloni na trdnih temeljih medsebojnega spoštovanja in enakopravnosti.

Potovanje predsednika Tita v azijske in afriške dežele je nov dokaz velikega ugleda, ki ga uživa Jugoslavija v vseh teh deželah od Sredozemskega morja tja do obširnega Pacifika. Sedanji obisk bo ta ugled ne le znova potrdil, marveč ga bo hkrati le še bolj utrdil. Nedavno tega je predsednik Tito v Novem mestu opozoril, da nikdar ne smemo dovoliti, da bi nas odvojili od narodov teh dežel. Take namere pa so kaj očitne v vsej protijugoslovanski kampanji, ki se dan za dnem pojavlja v deželah socialističnega tabora, zlasti pa na Kitajskem. Namen kampanje je več kot jasen. Jugoslavijo skušajo očrniti pri narodih Azije in Afrike in zmanjšati pri njih ugled, ki si ga je pridobila s svojo dosledno miroljubno politiko. Vselej in povsod je bila Jugoslavija vneta zagovornica pravic azijskih in afriških narodov. Ni se ozirala ne na desno ne na levo, kadar je bilo treba razkrinkati kakršnekoli naklepe proti komaj pridobljeni neodvisnosti, teh držav. In to narodi teh dežel dobro vedo. Dobro poznajo protimperialistično in protikolonialistično stališče Jugoslavije, ki ga ni nikdar zatajila, tudi če je šlo na škodo njenih trenutnih političnih ali gospodarskih koristi. Narodi po svetu, pa tudi v Aziji in Afriki, vsi, ki se bojujejo za svojo neodvisnost, dobro poznajo napore Jugoslavije in vsa njena prizadevanja, da ohrani svojo neodvisnost, kljub pritiskom in napadom. Prav zato jo skušajo očrniti, od tod vsi govori in pisanje o tem, da Jugoslavija prehaja v imperialistični tabor, da služi politiki imperialistov in vse druge podobne izmišljotine.

Seveda so to napačni računi z zrelostjo afriških in azijskih narodov, ki cenijo Jugoslavijo po njenem delu, ne pa po lažeh obrekovalcev. Prav zato ima sedanje potovanje predsednika Tita v vse te dežele le še toliko večji pomen ne samo za okrepitev medsebojnega sodelovanja, marveč tudi za ponovno afirmacijo politike enakopravnega sodelovanja in boja za mir in enakopravne odnose med državami.

Kakor ob vseh dosedanjih obiskih daljnih azijskih dežel je tudi to pot predsednik Tito odšel na novo državniško potovanje z ladjo »Galeb«.

Industrializacija gradbeništva je glavni smoter združevanja celjskih podjetij. Novo podjetje, ki ga sedaj ustanovljajo, bo imelo vrsto specializiranih obratov: betonarno, obrate za mizarska dela, za tesarska dela, za odre, omete itd. To je nekaj novega pri nas, saj so doslej gradbišča predstavljala bolj ali manj zaključeno celoto. Sicer bo gradbišče tudi v novi organizacijski zgradbi podjetja zaključena celota, imelo pa ne bo svojih delovnih skupin, marveč bo naročalo dela posameznim obratom. — Na sliki prizor iz gradnje stolpnice na Jesenicah.

NOVA KVALITETA?

V Celju nameravajo združiti pet gradbenih podjetij: »Beton«, »Graditelj«, »Stavbenik«, »Savinograd« in »Cementnina« v eno veliko gradbeno podjetje z notranjo specializacijo, ki naj bi bilo sposobno močno poceniti zlasti graditev stanovanj.

V bistvu zamisel ni slaba. Majhna podjetja si niso mogla nabaviti mehanizacije niti uporabiti sodobnih metod gradnje, ker so bila gospodarsko in tudi strokovno prešibka, da bi se modernizirala. Razen tega majhno gradbeno podjetje ne more postaviti take organizacije dela, da bi bili strokovni delavci čez vse leto enakomerno zaposleni. Vsa prizadevanja, da bi gradbeništvo ne imelo več značala

sezonega dela, so bila ob tak razdrobljenosti dokaj jalova. Za združitev govori kopica razlogov, med katerimi ni med zadnjimi ta, da bi močno podjetje z ustaljeno delovno silo lažje skrbelo za delavska stanovanja in za prehrano, skratka, za vso »komunalno«, kot temu v gradbeništvo pravijo.

Na združitve teh podjetij se pripravljajo skoraj že vse leto. Pripravili so podrobne gospodarske analize, pri čemer so sodelovali predstavniki okrajnega in občinskega ljudskega odbora, kolektiv projektantov, Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu, Društvo inženirjev in tehnikov in drugi, tako da so s te strani res vse pripravili. Mimo tega je oia že vrsta posvetovanj s predstavniki prizadetih delovnih kolektivov in prav pretekli teden je bilo skupno zasedanje delavskih svetov vseh petih podjetij. Nekaj jih je na tem posvetovanju izjavilo, da so za združitve, drugi pa so povedali, da njihov delavski svet še ni izrekel končne besede. Odločili naj bi se te dni.

Kaj pričakujemo od novega podjetja? Predvsem menijo, naj bi imelo novo podjetje močno notranjo specializacijo. To pomeni, da bi imel poseben obrat za zemeljska dela, kanalizacijo ter pilotazo, obrat za betonske elemente, posebne obrate za zidarska in tesarska dela, za ome-

te, odre itd. Predvidevajo še, da bi bili v njem tudi vsi obrtni obrati od pečarstva, soboslikarstva, inštalaterstva do steklarstva, kleparstva itd. To podjetje torej ne bi bilo več odvisno od zasebnih obrtnikov in bi že zaradi tega, ker bi sami razporejali dela, lahko močno skrajšali čas graditve. Vsak izmed teh obratov bi bil samostojna ekonomska enota, delavci pa bi se imeli možnost specializirati za čisto določeno vrsto poslov. S tem bi seveda storilnost močno porasla. Računi kažejo, da bi tako organizirano podjetje moglo z 17 odstotkov ceneje kot doslej graditi, kar pomeni, da bi imeli delavci trikrat toliko denarjev na leto toliko, da bi lahko zgradili 250 stanovanj.

Kakšnih tehničnih ugovorov proti združitvi tudi tisti delavski sveti, ki so oklevali, niso mogli navesti. Eden izmed njih je, da potem ne bi bilo konkurence. Tega so zavrnili, češ da bo v Celju še gradbeno podjetje »Gradis« in da regulira Savinjo neko zagrebško podjetje. Drugi pa so bolj dvomili, ali bo novemu podjetju uspelo združiti gradbeno obrt in niso čisto prepričani, da bo novo podjetje res toliko cenejše, če se mu bo uspelo kmalu notranje specializirati itd.

Čisto razumljivo je, da bo okrajni ljudski odbor podprl s krediti in mehanizacijo tisto podjetje, ki lahko jamči, da bo to koristno uporabilo. To so jasno povedali. Delavski sveti naj bi se potem svobodno odlo-

Prizor iz gradnje stolpnice na Jesenicah.

čili, ali bodo pristopili k novemu podjetju, ali bodo ostali samostojni in se morali pač na izkušnjam poučiti, kaj bi bilo bolje storiti.

Ce se bodo delavski organi upravljanja teh gradbenih podjetij sporazumeli za združitve, ostala odprta pa še neko vprašanje, o katerem doslej nemara še niso toliko razmišljali. Ali se bo namreč tudi to novo podjetje lotevalo popravila starih hiš? V Mariboru so na primer že spoznali, da je težko dobiti podjetje, ki bi prevzemalo taka dela in so ustanovili posebno remontno podjetje za popravilo že obstoječih zgradb. Z združitvijo vseh gradbenih podjetij v Celju pa že nastaja dvom, če to vprašanje ne bo ostalo odprto in bi se novo podjetje veliko bolj usmerilo na nove gradnje, na popravila pa le toliko, kolikor bi imeli prostih kapacitet.

Ekonomske razlike vsekakor pričajo za združitve, zlasti še, če bo z njo nastala nova kvaliteta: cenejša industrializirana gradnja. Morda gre bolj za način združevanja. Stara podjetja bodo prenehala delovati, novo bodo organizirali tako rekoč čez noč. Doslej ni bilo skorajda nikakršne oblike kooperacije med temi podjetji (izvzeti moramo kakopak »Cementnino«, ki je že doslej sodelovala z njimi), ko se v praksi še ne kažejo prav nobene oblike koristnosti in smotnosti združevanja. Če bi ubrali to pot, pot postopnega sodelovanja, zraščanja in specializacije, bi taka ideja prav gotovo ne našla tako hudo branjenega pomsleke kot danes, ko še marsikdo kljub za zdaj sicer papirnati računom in kljub temu, da je glasoval za združitve, le ni čisto prepričan, da bo v združenem podjetju bolje.

Gospodarski pregled Skrb za življenjsko raven - naloga vseh

Predlog družbenega gospodarskega načrta LRS za prihodnje leto

Pregled gospodarjenja v tem letu v Sloveniji nam da v glavnem ugodno sliko gospodarskega razvoja, čeprav so v posameznih panogah dejavnosti večji ali manjši odstopi od družbenega plana za tekoče leto.

Proizvodnja se je povečala v vseh gospodarskih panogah. Po sedanjih ocenah bo obseg industrijske proizvodnje za 7 odstotkov, obseg kmetijske proizvodnje pa za 12 odstotkov večji od dosežene ravni v letu 1957. Druge panoge prav tako kažejo večjo dejavnost. Povečanje proizvodnje je omogočilo tudi porast vseh vrst potrošnje.

Kljub temu, da se je v tem letu močno povečala zaposlenost, kar je povzročilo zaostajanje predvidenega porasta delovne storilnosti, so ukrepi za zboljšanje življenjske ravni ter spremenjeni način delitve dohodka omogočili povečanje realnih osebnih dohodkov zaposlenih. Sedemda je za osebna potrošnja kmetov narasla bolj kot osebna potrošnja delavcev. Delovna storilnost precej odstopa od planskih predvidevanj. Prav tako število novozaposlenih, kar je glavni vzrok za prepočasno dvigovanje storilnosti. To vprašanje je posebno pereče v industriji in gradbeništvu, čemur bo treba v naslednjem letu posvetiti posebno pozornost. Ob večjem številu zaposlenih je industrijska proizvodnja kljub vsemu letos večja, kot je predvideval perspektivni načrt za leto 1957/1958. Vendar vse to ne rešuje omenjene slabosti glede zaposlovanja in proizvodnosti.

V nekaterih gospodarskih dejavnostih je bilo nekaj pomanjkljivosti tako v notranji in zunanji trgovini ter v obrtništvu; te pomanjkljivosti so neugodno vplivale na življenjsko raven prebivalstva. Tem pomanjkljivostim bo treba drugo leto posvetiti vso pozornost. Ne zadostuje pa, da na pomanjkljivosti opozarja samo družbeni plan, čeprav to stori v nairesnejši obliki; vsa predvidevanja in ukrepi, ki jih predvidi družbeni plan, se lahko uresničit le z dejavnostjo vsakega posameznika in organov, ki so odgovorni za neposredno uresničevanje planskih nalog.

Predlog družbenega plana Slovenije za prihodnje leto predvideva povečanje obsega proizvodnje in storitev v vseh gospodarskih panogah, da bi s tako povečano dejavnostjo porastle narodni dohodek za 8,6 odstotka v primerjavi z letošnjim letom. To povečanje bo možno le z dvigom delovne storilnosti v vseh gospodarskih panogah, predvsem pa v industriji in gradbeništvu. Vsekakor je višja delovna storilnost temeljni pogoj za nadaljnji gospodarski razvoj in za zboljšanje življenjskih razmer ljudi. Zato pa bo treba skrbeti za zboljšanje organizacije dela in kar najbolj smotno zaposlovanje delovne sile. Predlog plana daje namreč velik poudarek zvišanju življenjske ravni prebivalstva in tak značaj bodo imele tudi investicije.

Gospodarske in negospodarske investicije se bodo gibale na ravni letošnjega leta. Razpoložljiva sredstva bo treba vlagati predvsem v tiste dejavnosti, ki zaostajajo v razvoju glede na perspektivni plan in obenem zavirajo razvoj življenjske ravni prebivalstva. Zato bodo potrebna večja sredstva za komunalne dejavnosti, za šolstvo in zdravstvo.

Kakorkoli že proučujemo predlog družbenega plana za prihodnje leto, vedno vidimo, da sta glavni zavori za višjo življenjsko raven nesorazmerno zaposlovanje in prenizka delovna storilnost, zlasti v industriji. Mnogokrat je bilo poudarjeno, da lahko izboljšamo življenjsko raven predvsem z večjo proizvodnjo, ki izvirja iz povečane storilnosti. V panogah, ki so že blizu ravnih zaposlitve, predvideva za leto 1961 — to sta predvsem industrija in gradbeništvo — se zaposlenost sploh ne bi smela povečati, marveč naj bi se sedanjše število celo zmanjšalo. Samo ob taki usmeritvi zaposlovanja se bo lahko povečala storilnost za predvidenih 7—8 odstotkov.

SMOTNO GOSPODARENJE Z DELOVNO SILO

Z že zaposleno delovno silo bo treba smotno gospodariti. To pomeni izboljšati organizacijo dela, racionalno izrabiti delovni čas in naprave. Letos so nekateri ljudski odbori poduzeli nekaj ukrepov za ureditev razmer v politiki zaposlovanja, vendar je to vse premalo in mogoče ne bi bilo dovolj, ko bi bili plani občinskih ljudskih odborov glede delovne sile obvezni za vsa podjetja. Nepopoln zaposleno delovno silo je nadalje najpomembnejše usmeriti v take dejavnosti, kjer primanjkuje delavcev. V

ta namen bi morali tisti organi, ki so pristojni za zaposlovanje, izdelati pregled zaposlenih po njihovi kvalifikacijski strukturi; takšen pregled bi bil podlaga za preusmerjanje in za potrebno prekvalifikacijo delavcev. Pravilen in spodbuden način notranje delitve čistega dohodka pa že sam po sebi nasprotuje »razmetavanju« z delovno silo in s tem s sredstvi iz čistega dohodka gospodarskih organizacij.

Organi, ki o pristojni za zaposlovanje novih, mladih delavcev, mnogokrat prvi stopajo v stik z delavcem brez poklica. Ko pomagajo izbirati poklice, bi jih morali usmerjati tja, kjer primanjkuje strokovnih delavcev — to so zlasti nekatere trgovinske dejavnosti, obrt in gostinstvo. To bi morali upoštevati tudi tisti, ki bodo delali načrt za razdelitev sredstev za gospodarske kadre. Močnejši priliv v te poklice tudi še ni vzpodbujen z ustreznim tarifno politiko in skrbjo za stanovanjsko izgradnjo.

Zaskrbijočje število novozaposlenih in težnje po novih zaposlitvah zahtevajo, da delavski sveti, zbori proizvajalcev in pristojni upravni organi zelo budno spremljajo gibanje zaposlenosti. Zbori proizvajalcev naj bi pri tem spremljanju vsledili politiko zaposlovanja z delovnimi kolektivi po smernicah plana. Predlog plana je glede delovne sile zelo konkreten, čeprav pokaže s tem na glavne načine reševanja vprašanj novega zaposlovanja in storilnosti dela. Različnost pogojev delovanja podjetij bo dala tudi nove rešitve, ki jih plan ne predvideva, to pa le, če bodo delovni kolektivi dokončno in temeljito domleli, kakšnega pomena je to za zboljšanje razmer delovnih kolektivov in vse družbe in temu primerno ukrepali.

V predlogu plana so dobili večji poudarek osebna potrošnja, družbeni standard in trgovina. Gibanje osebne potrošnje v zadnjih dveh letih ter predvideno povečanje v 1959. letu presega predvidevanja perspektivnega plana gospodarskega razvoja v letih 1957-61. Predlog plana predvideva 7-odstotno povečanje osebne potrošnje vsega prebivalstva. Realni osebni dohodki delavcev in uslužbencev naj bi se v prihodnjem letu povečali v povprečju za 7 odstotkov, pri čemer bo povečanje realnih osebnih dohodkov zaposlenih v gospodarstvu večje, kot pa pri zaposlenih v negospodarskih dejavnostih, vse pa, če bo doseženo predvideno povečanje delovne storilnosti.

Razmerje osebne potrošnje kmetijske prebivalstva ter delavcev in uslužbencev v letu 1958 je v korist prvih, kar ni v skladu s smernicami perspektivnega plana. Do tega nesorazmerja je prišlo zaradi naraščanja cen v preteklih letih. Porast osebne potrošnje kmetijske prebivalstva mora biti odvisen od razvoja kmetijske proizvodnje in količine tržnih presežkov. Pravilna uporaba ukrepov, kot so davčna in odkupna politika, lahko zagotovi postopno usklajevanje osebne potrošnje na vasi in v mestih ter v industrijskih središčih. Jasno je, da je naraščanje osebne potrošnje v veliki meri odvisno od ukrepov, ki jih bodo poduzeli ljudski odbori glede povečanja narodnega dohodka in proizvodnje, delovne storilnosti in zaposlovanja, organizacije tržišča ter razvoja obrti in gostinstva. Pri tem bi morali ljudski odbori dosledno izvajati kontrolo cen. Vključevanje politike cen komunalnih uslug in stanovanjskih tarif ter lokalnih davčnin s politiko cen ne bi smelo iti naglo, t. j. brez trezne presoje preko ljudskih odborov, če hočejo le-ti prispevati k hitrejšemu naraščanju realnih plač delavcev in uslužbencev.

ZDRUŽENA SREDSTVA ZA NAPREDEK TRGOVINE IN SERVISNIH SLUŽB

Predlog plana za leto 1959 pa izrecno pravi, naj ljudski odbori pri razporejanju razpoložljivih investicijskih sredstev upoštevajo zlasti potrebe po razširitvi trgovskega omrežja na drobno, utrditvi preskrbovalnih podjetij v mestih, povečanju zmogljivosti obratov za družbeno prehrano in razširitvi storitvenih obrtnih obratov ter servisov za gospodinske usluže.

skrb za tako odgovorno nalogo. Danes imenujemo te vrste investicij v glavnem negospodarske investicije. Koliko le-te še vedno res predstavljajo samo negospodarsko investiranje, lahko občutijo same gospodarske organizacije, ki imajo zaposlene delavce brez urejenih stanovanjskih, prehrabnih in drugih »negospodarskih« razmer. Od urejenosti ali neurejenosti vsega tega je neposredno odvisna storilnost dela. Planske naloge glede produktivnosti bodo podjetja reševala tudi z naložbami za razvoj osebne potrošnje. Razpoložljivi sredstev bodo podjetja imela več kot kdajkoli prej in tako so po trj strani gospodarske organizacije pomembne v razvoju osebne potrošnje. Usmeritev podjetij v investiranje za osebno potrošnjo verjetno ne bo prav lahka, ker večkrat pravilna mnenja, da je edino komunista, ki mora skrbeti za ljudi, »kadar niso v podjetjih«.

Pokazala se je potreba, spremeniti strukturo investicijskih naložb v objekte družbenega standarda. Predvsem je treba povečati naložbe v izgradnjo komunalnih, prosetnih in zdravstvenih objektov. Za smotno uporabo sredstev ter skladnost teh in drugih dejavnosti družbenega standarda bodo republiški sveti v sodelovanju z ljudskimi odbori izdelali okvirne programe investicijskih vlaganj v ta področja ter določili prioriteto objektov.

Po taki spremembi strukture investicij za objekte družbenega standarda pričakujemo, da bodo ljudski odbori uporabili za gradnjo splošnoizobraževalnih šol okoli 15 odstotkov sredstev občinskih skladov za zidanje stanovanjskih hiš in povečali iz teh skladov vlaganja v komunalne objekte in industrijo gradbenega materiala. Povečanje stanovanjskih skladov v prihodnjem letu bo omogočilo izkoriščanje skladov v te namene. Sredstva stanovanjskih skladov skupaj s sredstvi gospodarskih organizacij pa bodo omogočila naložbe v stanovanjsko izgradnjo na ravni letošnjega leta. Mimo tega, da je treba pri odobranju posojil iz skladov za zidanje stanovanjskih hiš pritegniti kar največ sredstev gospodarskih organizacij in prebivalstva, pa je treba upoštevati perspektivni razvoj posameznih panog in s temi posojili vplivati na razvoj tistih dejavnosti, ki se ne morejo razvijati zaradi pomanjkanja delovne sile.

Sredstva stanovanjskih skladov bodo uporabljena med drugim tudi za stanovanja kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev na tistih večjih kmetijskih posestvih, ki bodo v naslednjih letih naredila največji razvoj.

1000 NOVIH PRODAJALN

V blagovni izmenjavi računa predlog družbenega plana s povečanjem prometa za 12 odstotkov. Za neposredno preskrbo prebivalstva je odločilna pomena trgovina na drobno. Ta pa znatno zaostaja za perspektivnim planom. Z uveditvijo novih trgovskih lokalov in povečanjem števila trgovin v neprekinjenim poslovanjem bo treba pridobiti, kot pravi predlog plana, najmanj 1000 novih prodajaln. Razširitev trgovskega omrežja je potrebna predvsem v mestih in industrijskih središčih, kjer so bile največje motnje v preskrbi prebivalstva. Zato naj bi ljudski odbori predvideli za razvoj trgovine večja sredstva kot v preteklih letih. V ta namen je treba uporabiti tudi sklade podjetij. Ta sredstva so močno razdrobljena in bo možen večji učinek z združevanjem sredstev gospodarskih organizacij, kar naj organizirajo ljudski odbori skupaj s trgovinskimi zbornicami.

Mnogokrat je razširitev trgovske mreže oviralo to, da industrijska podjetja niso vedno mogla odpirati lastnih prodajaln. Plan pravi, naj trgovinska zbornica LRS prouči možnost za odpiranje takih prodajaln, ki imajo zaokroženo izbiro blaga, ter naj skrbijo za ustrezno povezavo med ljudskimi odbori in gospodarskimi organizacijami. Ne kaže, da bi še naprej zanemarijali odpiranje samopostrežnih trgovin. Koliko bo prispevala organizacija trgovske mreže k zboljšanju poslovanja in stabilizaciji tržišča, je odvisno od prilagoditve organizacije trgovske mreže potrebam trga. Uveljavitev načela enotnega gospodarskega področja ne glede na meje zahteva tudi reorganizacijo trgovske mreže. Veleposredništvo med proizvodnjo in potrošnjo je lahko le izjemno, če je koristno zaradi izbire blaga; ta ukrep bo gotovo pozdravil vsakdo. Taka reorganizacija pa mora biti res temeljito pripravljena, da ne bi dala prav nasprotnega učinka. S.S.

Skupna posvetovanja pred sejami zborov proizvajalcev

Minuli teden je bil v Ljubljani plenum Okrajnega sindikalnega sveta. O delu zborov proizvajalcev, občinskih ljudskih odborov ljubljanskega okraja je poročal podpredsednik Okrajnega sindikalnega sveta tovarš Jože Jager. Člani sindikalnega sveta so nato razpravljali o nekaterih pomanjkljivostih v dosedanjem delu občinskih zborov proizvajalcev.

Ze v prenekatih občini ljubljanskega okraja so člani zborov proizvajalcev skušali obiskati seje delavskih svetov gospodarskih organizacij. Naleteli so na odpor pri posameznih članih organov upravljanja. Le-ti so namreč menili, da se skuša zbor proizvajalcev vmešavati v njihovo delo. V teh podjetjih v glavnem zababljajo, da mora priti do stikov in sodelovanja med delavskim svetom in zborom proizvajalcev, da bi lahko na sejah zbora proizvajalcev ocenjevali nekatera vprašanja podjetij. (V Trzinu pa je že komisija za de avsko in izobrazbo upravljanje pripravila poseben seznam članov zbora, ki naj bi obiskovali seje delavskih svetov. Komisija je tudi zbračala probleme, o katerih naj bi govorili na zbora proizvajalcev.)

Pri iskanju stikov med zborom

proizvajalcev in podjetji, lahko pomagalo sindikalne organizacije in občinski sindikalni sveti. Ti bi lahko pred razpravo v važnejših gospodarskih vprašanjih, ki zadevajo določeno tovarno oziroma vso občino, priredili posvetovanja. Nanje bi povabili nekaj članov zbora proizvajalcev. Tako bi že pred sejo tega organa vskladili stališča. Sindikalne organizacije naj bi se za tak način dela borile zlasti v prihodnjih mesecih, ko bodo v podjetjih pričeli razpravljati o sredstvih, ki naj bi jih porabili za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev.

Na plenumu Okrajnega sindikalnega sveta so razpravljali tudi o tem, zakaj je večina zborov proizvajalcev zasedala skupaj s splošnim zborom.

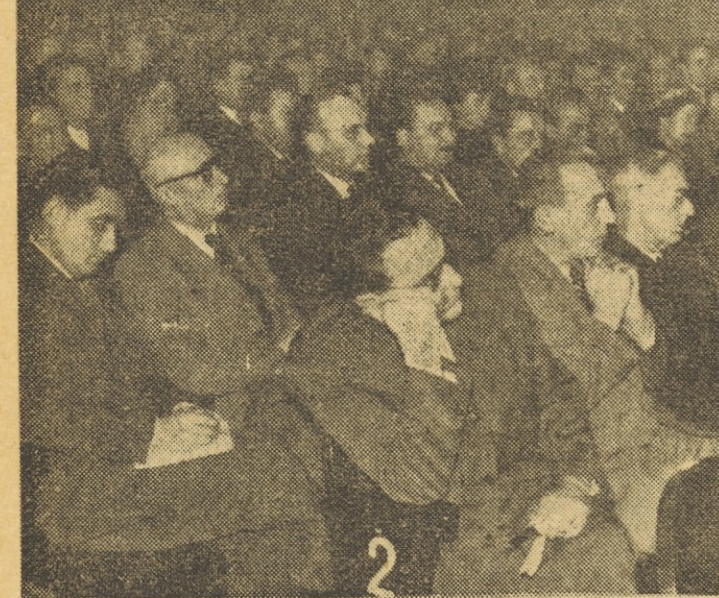
Menili so, da članom zbora proizvajalcev manjka veliko

znanja. Doslej smo uspeli prirediti seminarje za člane delavskih svetov, upravnih odborov in sindikalnih organizacij. Zanimarjalo pa smo izobraževanje članov zbora proizvajalcev in gotovo je tu vzrok, da zbor proizvajalcev zaseda skupaj z občinskim zborom. V občini Šiška je sindikalni svet sicer sklenil organizirati seminar, sklepa pa vendarle niso uresničili. Nekateri ljudje so namreč menili, da je sindikalni svet v Šiški v tem pogledu »edinstven« in da podcenjuje zbor proizvajalcev. Sodili so, da članom zbora proizvajalcev seminar ni potreben. Odeveč bi bilo menda dokazovati, da ti tovarš nimajo prav. Pripisemo pa lahko le to, da so v tej občini tudi takrat, ko so pripravljali seminar za člane delavskih svetov, upravnih odborov in sindikalnih organizacij razglabljali, da je znanje članov teh organov precejšnje. Toda ko so kasneje na priporočilo Okrajnega sindikalnega sveta priredili tečaj in ga tudi končali, so prav ti ljudje poudarjali, da so jim predavanja precej koristila.

Uresničevanje že sprejetih sklepov je tretji problem, ki ga ne kaže zanemarjati. Najprej primer: V občini Ljubljana — Center so na seji obeh zborov občinskega ljudskega odbora sklenili, da bodo v prostorih nekdanjega gostinskega podjetja »Ilirija« odprli obrat družbene prehrane. »Preteklo je precej časa, sklepa še niso uresničili. Takih primerov je tudi v drugih občinah precej. Na občinskih ljudskih zborskih poudarjajo, da je upravni aparat prešibak, da bi lahko izvajali sklepe, ki so jih sprejeli na zboru proizvajalcev. Večkrat tudi posamezni sveti občinskega ljudskega odbora razpravljajo o formalnih zadevah, o katerih pozneje sklepa še zbor proizvajalcev. Po našem mnenju bi lahko odpadlo dvojno delo, če bi v nekaterih formalnih zadevah pristojni sveti dokončno sklepali. Hkrati pa dnevni redi zasedanj zborov proizvajalcev ne bi bili prenatrpani in članj tega organa bi se lahko boljše pogledili v pomembnejše gospodarske probleme.

»V SREDO ZVEČER«

V sredo, 3. decembra je bil v dvorani Delavskega odra v Ljubljani prvi pogovor »V sredo ob osmih zvečer«. Tovariš Janez Stanovnik je govoril o temi »Socializem kot svetovni proces«. Dvorana je bila polna in poslušalci so z zanimanjem sledili njegovim izjavam. Takšni pogovori bodo odslej vsako drugo sredo in želeli bi, da bi postali zanimiva oblika javnih razprav o aktualnih družbenih vprašanjih. Dne 17. decembra bo tovarš Jože Vilfan govoril in razpravljali s poslušalci o temi »Ekonomska vsebina politike aktivne koeksistence«.

Od birokratizma do prisilne uprave

Zakaj so ljubljanske mlekarne zašle v tako hudo zagato

Najprej naj povemo, da so nas vesti o zagati, v katero so zašle Ljubljanske mlekarne, pošteno presenečile. Se sedaj, ko je minilo nekaj tednov od objave prvih podatkov, ki so govorili, da v tem pomembnem ljubljanskem komunalnem podjetju »ni vse v redu«, se Ljubljancem začudeno sprašujejo, kako je bilo sploh mogoče, da so mlekarne do srede minulega meseca »prigospodarile« 138 milijonov pasive, da so bile dolžne pekarnam kakih 60 milijonov, skoraj toliko pa kmetijskim zadrugam — in da se ni našel nihče, ki bi pravočasno preprečil takšno »gospodarjenje«.

Ne bomo ponavljali tistega, kar so pisali dnevni časopisi. Vsem Ljubljancem je bolj ali manj znano, da imajo Ljubljanske mlekarne položaj javne službe, da je OLO Ljubljana določil ceno mleku in jo tudi zagotovil s subvencijami iz takto imenovanega sklada za boj proti alkoholizmu, ki nastaja pri trgovini z alkoholnimi pijačami. Ta sistem se je pokazal kot učinkovit, saj je preprečil podražitev mleka in uredil prekrško z mlekom. Znano je tudi, da je komisija Sveta za tržišče OLO Ljubljana, ki je pred tedni pregledala poslovanje Ljubljanskih mlekar, našla v tem podjetju razen kopice plačanih računov tudi precejšen nered, ki je posledica slabega gospodarjenja uprave in delavskega sveta. Vodilni ljudje so sestavljali velikopotezne načrte brez točnih kalkulacij, brez temeljitih priprav. Računovodstvo je v zaostanku. Tako se je zgodilo, da so mlekarne predvidele 50 milijonov dobička od proizvodnje in prodaje mlečnega sladoleda, realizirale pa so le 5 milijonov in še ti vise v zraku. Zgodilo se je tudi, da je 900.000 »Lučk« nekam »izginilo«. Nihče ni vedel, kam so jih poslali. Šele pred dnevi so ugotovili, da je te »Lučke«, ki so jih prodali Reki in njeni okolici, knjigovodstvo enostavno pozabilo vknjižiti! Nepremišljene in problematične investicije so se povečale primanjkljaj. Ni jasno, od kod so si vodilni ljudje v podjetju vzeli praviko, da 43 milijonov dinarjev iz obratnih sredstev porabijo za investicije, obenem pa jadrakujejo, da nimajo dovolj obratnih sredstev za kritje primanjkljaja.

Ze ti podatki dovolj zgovorno pričajo, v kakšno hudo zagato so zabredle Ljubljanske mlekarne. Toda še bolj kot dejstva o slabem gospodarjenju so važni vzroki takšnega stanja in o tem so nam govorili nekateri

delavci Ljubljanskih mlekar, zlasti pa predsednik sindikalne podružnice tovariš Planinšek, ki smo ga pred dnevi obiskali. V Ljubljanskih mlekarneh so izvolili svoj prvi delavski svet letos aprila. Prej so bili zavod, ki ga je upravljal tako imenovani kolektivni organ, čigar člani so bili v glavnem ljudje izven podjetja. Pravzaprav pa je vse breme upravljanja ležalo na direktorju in na nekaterih vodilnih ljudeh v upravi. »Prevezeli smo podjetje«, je dejal predsednik sindikalne podružnice, »in nismo vedeli, kaj smo prevzeli. Načrti so bili sestavljeni, za investicije je bilo dogovorjeno. Delavski svet je pritrjeval upravi, ni se poglobil v gospodarske probleme podjetja; verjel je velikopoteznim načrtom, ni nadzoroval dela uprave.«

Pa tudi sindikalna podružnica in osnovna organizacija ZK se v novih razmerah nista znašli. Nista omogočili konstruktivnim silam v podjetju, da bi se uveljavile, pravočasno opozorile na napake in jih pomagale odpravljati. Delavci so kritizirali nepravilnosti, toda ne na sestankih, ne javno. Razširjeno in bilo mnenje, da je bolje, če človek molči, kajti če spregovori, se mu to utegne maščevati.

JAVNA USTANOVA BREZ DRUŽBENEGA NADZORA

Ljubljanske mlekarne so torej bile javna ustanova, toda brez družbene pomoči in nadzora. Delavsko upravljanje se ni uveljavilo. V takšnih razmerah je v podjetju prišlo do pojavov samovolje in do drugih nepravilnosti, o katerih so delavci veliko šušljali, javno pa o njih niso spregovorili. Šele na nedavnem obč. zboru sindikalne podružnice so nekateri člani javno grajali delo uprave podjetja, delavskega sveta in sindikata. Nekateri sindikalni odborniki so jih obtožili, da so

demagogi, razbijalci itd. Ne bomo ugotavljali, koliko je demagogije v ozadju teh kritik, kajti dejstvo je, da so mnoge pravilne, da temelje na resnici. To nam je potrdil tudi predsednik sindikalne podružnice.

TRIJE LJUDJE SO ODLOČALI O VSEM

»Res je,« kot je dejal obratovodja Cerar na sindikalnem občnem zboru, »da so bili v podjetju trije ali štirje ljudje, ki so odločali o vsem in se jim ni bilo dobro zameriti, ki niso upoštevali pametnih predlogov kvalificiranih mekarjev, kaj šele navadnih delavcev.«

Res je, da je delavski svet dovolil takšne zaletavosti, kot je na primer prodaja mlečnega sladoleda po vsej državi, ko prodaja sladoleda še v Ljubljani ni bila urejena. Kupili so hladilnike in ko so jih začeli uporabljati, se je izkazalo, da jih je 60 odstotkov zanič. Pošiljali so sladoled v Crkvenico, Selce in v Novi, kjer po 6 do 8 ur na dan ni bilo električnega toka in sladoled se je seveda tajal. Vse komercialne posle okrog prodaje sladoleda je prevzel tovariš Stular, ki je bil po besedah predsednika sindikata direktorjev osebnih tehničnih svetovalec. »Ni bil zaposlen v podjetju,« nam je dejal tovariš Planinšek, »bil je honorarni uslužbenec, se pravi, dobival je plačilo za konkretno delo. Na občnem zboru sindikata je bilo rečeno, da je za organizacijo prodaje sladoleda v Beogradu zahteval 80.000 dinarjev. Kako je s tem, vam ne bi mogel povedati, kajti Stular je bil za svoje delo odgovoren le direktorju. Delavski svet je to dovoljeval, kar pa nas je drago stalo.«

RAZLIČNA MERILA V ODNOSIH DO LJUDI

Res je, da so v Ljubljanskih mlekarneh uveljavljali različna merila v odnosih do delavcev in namestencev. Punčoh je ukradel liter ali dva smetane in bil je odpuščen. Francka Eržen je ukradla kakšno kilo sira in bila je odpuščen. Prav je tako. Toda Marija Reberske, ki je vzel iz sindikalne blagajne okoli 70.000 dinarjev, ni bila odpuščen in sodišče je niso predala. Ivica Kante, ki je vodila blagajno menze, v kateri so na-

šli okoli 200.000 dinarjev primanjkljaja, ni bila odpuščen; sama je odšla v drugo službo.

Res je, da so obratovodji Milodražu izplačevali nadure, prodajalkam in poslovođkinjam v prodajalnah Ljubljanskih mlekar jih pa niso, čeprav so bile tudi njihove nadure nujno potrebne. (Če prodajalka nenadoma zbolí, jo mora zamenjati druga in delati ves dan, saj prodajalne ne more zapreti.)

In res je tudi, da njihov tarifni pravilnik še vedno ni potrjen, ker se z občino ne morejo sporazumeti o višini tarifnih postavk. Tudi to vpliva na slabo razpoloženje v kolektivu.

Dobra pljuča mora imeti steklar in spretnost je potrebna. Stari, že izkušeni steklar v tovarni v Slovenski Bistrici uči člane kluba mladih proizvajalcev

JASNO JE TREBA VIDETI IN ODKRITO POVEDATI

Seveda pa so v tem podjetju tudi objektivne težave. Za vse, kar jih teži, niso krivi sami. Marsikaj bi se dalo odpraviti ali izboljšati s pomočjo in sodelovanjem občine, okraja, Zadrudne zveze itd.

Svet za tržišče in Svet za industrijo OLO Ljubljana sta na svojih nedavnih skupnih sejih predlagala Občinskemu ljudskemu odboru Ljubljana - Bežigrad, naj razreši direktorja Ljubljanskih mlekar in uvede prisilno upravo. Občinski ljudski odbor je njun predlog sprejel. Sveta sta sklenila, da bosta iz sklada za boj proti alkoholizmu in iz drugih virov našla sredstva za kritje dolgov kmetijskim zadrugam in pekarnam. Ugotovila sta, da predlogov o reorganizaciji Ljubljanskih mlekar, o ustanovitvi dveh podjetij ne kaže sprejeti, kajti izhod ni v reorganizaciji, ampak v boljši organizaciji poslovanja, v zboljšanju upravljanja te pomembne javne ustanove.

Predlogov o podražitvi tako imenovanih stranskih proizvodov, kot so mlečni sladoled, surovo maslo, skuta itd. nista sprejela, priporočila pa sta prisilni upravi, naj sestavi točne kalkulacije, pri katerih naj upošteva, da mleka in jogurta nikakor ne sme podražiti. Prisilna uprava naj uredi razmere v podjetju, reši tarifna vprašanja in v sporazumu z občino in okrajem najde možnost za ustanovitve družbenega organa upravljanja.

Ce so Ljubljanske mlekarne javna ustanova — in vsi trdimo, da so in da morajo biti — potem jih ne smemo prepušiti same sebi in dovoliti, da bi poslovala brez družbenega nadzora. Res čudno je (in nevzdržno), da danes, ko imamo al ustanovljamo družbene organe upravljanja pri sleherni trgovini in trgovini, dovoljujemo, da tako pomembna komunala ustanova, kot so Ljubljanske mlekarne, nima družbenega organa, ki bi jo nadzoroval in ji pomagal, vendar tako, da bi razvijal ustvarjalno pobudo mekarjev delavcev, nikakor pa ne, da bi jo kratil.

Prisilna uprava sama ne bo mogla veliko storiti, če kolektiv Ljubljanskih mlekar, zlasti pa še sindikalna organizacija in organizacija Zveze komunistov ne bodo ustvarjalno sodelovali pri vseh prizadevanjih za zboljšanje poslovanja in odpravo nepravilnosti.

Ne bi bilo napač, če bi se te dni, ko tako odkrito razpravljamo o razmerah v Ljubljanskih mlekarneh, spomnili tudi drugih javnih ustanov, ki nimajo družbenega organa upravljanja — kot so na primer skladišča — in bi pregledali njihovo poslovanje. Tak pregled bi koristil tem ustanovam in potrošnikom.

J. Voljč

Se nekaj gibov in steklopihač bo lestence oddal brusilcu...

„Vsak četrtek...“

»Uradno smo ustanovili klub letos 16. oktobra, deluje pa že delj časa. Približno štiri mesece že imamo predavanja in praktični pouk.«

»Kako praktičen pouk? In koliko mladincev je vključenih v vašem klubu?«

»V podjetju nas je zaposlenih 148; okoli 65 jih je starih do 25 let, torej so še mladinci. 51 mladincev je vključenih v mladinsko organizacijo in vsi ti so tudi člani kluba mladih proizvajalcev. Ze pred štirimi meseci smo se domenili, da bo klub prirejal vsak četrtek predavanja o gospodarjenju, o komuni, zdravstvu itd. Člani kluba so obljubili, da bodo predavanja redno obiskovali.«

»Ali prihajajo na predavanja samo mladinci?«

»Ne, zadnji čas jih obiskujejo tudi starejši delavci. Instruktorji kluba, mojstri posameznih oddelkov, ki so tudi člani kluba, pa jih obiskujejo redno.«

»Omenila sta praktični pouk. Kdaj pa je in zakaj ste se zanj odločili?«

»Vodstvo kluba je sporazumno z vodstvom podjetja in sindikata sklenilo prirediti predavanja, kjer bi mladincem razložili vse najpotrebnejše stvari, ki jih mora vedeti mladi proizvajalec o upravljanju, o gospodarjenju in še o marsičem drugem. Vendar se nam je zdelo vse to premalo. Namen kluba je med drugim tudi posredovati praktično znanje mladim delavcem. In zato smo sklenili, da se bodo lahko člani kluba eno nedeljo v mesecu izpopolnjevali pri praktičnem delu.«

»In kakšen je ta praktični pouk?«

»Praktični pouk traja 4—7 ur. Če izdelujemo drobne steklene predmete, traja delj, če izdelujemo težje, pa prej porabimo stekleno maso v peči in je pouk

prej zaključen. Mladi delavci se pod vodstvom mojstrov uče izdelovati nove vzorce, slikarji slikajo nove motive, brusilci pa izpopolnjujejo svoje znanje pri brušenju. Praktični pouk vodi pet mojstrov in šest pomočnikov. Tako menimo usposobiti čim več strokovno usposobljenih steklarjev, slikarjev in brusilcev.«

»Ali mora klub plačevati surovine in pogonsko režijo za praktični pouk?«

»Ne, delavski svet je sklenil, da dobi klub vse te stvari brezplačno. Se več. Po njegovem sklepu mora vodstvo podjetja voditi ločeno evidenco o porabljenem materialu in o izdelkih, ki jih izdelajo člani kluba v nedeljskem prostem času. Ob zaključku leta bodo z izkupičkom za te izdelke člani kluba nagrajeni po tem, kako so izdelali posamezne proizvode. Ocenjujemo namreč sproti, kako dolgo je posameznik delal in kakšen je bil njegov proizvod.«

V steklarni v Slovenski Bistrici so našli izhod iz zagate. To je mlado podjetje. Strokovno usposobljeni delavci — steklarji — so prišli od drugod, iz drugih steklarn. In teh je malo. Drugi še ne zmorejo vseh natančnih del, ki jih terja steklarstvo. S praktičnim izobraževanjem in s predavanji, ki jih prireja klub mladih proizvajalcev, pa si bo podjetje v kratkem času vzgojilo vrsto steklarskih strokovnjakov. Ta strokovna vzgoja bo še tem boljša in tem lažja potlej, ko bo začel delovati v podjetju biro za napredek proizvodnje. V njem bosta vključena tudi dva strokovnjaka — inženirja iz drugih tovarn, ki sta bila nekaj mesecev v tujini na praksi.

F.D.

JAVNA KNJIGA GOSPODARJENJA

V pripravi je zakon o družbenem knjigovodstvu in obračunu. Podatki tega knjigovodstva bodo najboljša osnova za sestavljanje družbenih planov, za razdelitev in preporazdelitev narodnega dohodka. To bo javna knjiga gospodarjenja, iz katere bo moč razbrati, ali nosilci družbenih sredstev — gospodarske organizacije in drugi — upravlja in razpolagajo z družbeno lastnino v skladu s splošno smerjo gospodarske politike. Podatki, ki jih bo zahtevalo družbeno knjigovodstvo, pa bodo koristili gospodarskim organizacijam oziroma družbenim sredstvom samim, kajti uspeh gospodarjenja je odvisen od dnevnega pregleda nad zalogi surovin, polizdelkov, neidečega blaga itd.

O tem, da je knjigovodstvo javna služba, že do sedaj ni nikakršnega dvoma. Kolektivi namreč upravljajo z družbeno lastnino, razpolagajo z družbenimi sredstvi. Prav zato je pravica in dolžnost skupnosti, da nenehno nadzoruje, kako upravljavci ravnaajo z zaupano jim lastnino. Ze doslej so morala računovodstva in knjigovodstva ob nastopu službe zapisiati, da bodo razen koristi gospodarske organizacije varovali tudi koristi družbene skupnosti. Toda iz izkušenj vemo, da samo ta zapisane ni bila zadosten porok, da bi bile koristi družbene skupnosti vselej in v vsakem primeru, v vsaki gospodarski organizaciji zavarovane.

Res, Narodna banka je spremljala gibanje družbene reprodukcije, vendar je ta gibanja spremljala le z vrednostne plati. Banka je dolez razpolagala samo s podatki o pojavih, ki so se dogajali zunanjim poslovnim zvezam gospodarske organizacije, ne pa imela na razpolago podatkov o poslovnih in gospodarskih spremembah, do katerih je prišlo znotraj same gospodarske organizacije. Te spremembe namreč niso vidne iz žiro računov gospodarskih organizacij in zato jih banka tudi ni mogla ugotavljati. Banka ni mogla ugotavljati, ali so dejstva naštetja v raznih dokumentih in skladu s stvarnim knjigovodskim stanjem v podjetju. Ker nimajo pristojnosti organov državne uprave, tudi ni mogla pravih čez ukrepati, pa tudi če je ugotovila iz svojih podatkov razne slabosti in nepravilnosti v materialno-finančnem poslovanju. Finančne inspekcije so tisti državni organ, ki naj bi ugotavljali, kako organi upravljajo in drugi upravljajo in raz-

polagajo z družbeno lastnino. Toda, ker ta organ doslej ni imel potrebnih podatkov, iz katerih bi lahko ugotavljali, kako neke poslujejo in na osnovi teh ugotovitev že vnaprej prepreči nepravilnosti v materialno-finančnem poslovanju, svojih nalog tudi ni mogel v popolnosti opravljati.

Ceprav je v našem gospodarstvu uvedeno enotno knjigovodstvo, bi lahko o tem marsikaj podvomili. Gre namreč za to, da o eni in isti stvari pridobivajo različni organi različne podatke z različnimi metodami. Tako se hkrati nagradijo najrazličnejši podatki in zavoljo tega ni mogoče pravilno oceniti določen pojav.

Vsi ti in še nekateri drugi momenti torej narekujejo, da je treba takoj narekovanje graditi celovito od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol, ali drugače rečeno, da je treba uveljaviti tak sistem družbenega knjigovodstva in obračuna, ki bo omogočal tako družbeni skupnosti kot upravljavcu družbenih sredstev hiter in celovit pogled, v kakšnem stanju so družbena sredstva, kako jih upravljavci upravljajo, kako z njimi razpolagajo in kako je vse to v skladu s splošno gospodarsko politiko. Osnovni namen te nove službe naj bi bil torej, da bi dobila družbena skupnost pravi čas določene podatke, iz katerih bi mogla razbrati vsa gibanja v gospodarstvu in prav čez uveljaviti vse potrebne ukrepe na področju gospodarske politike. Namen zakona o družbenem knjigovodstvu in obračunu ni v tem, da bi krnil pravice samoupravnih organov, temveč naproti, njegov namen je, zagotoviti osnovne podatke o stanju družbenih sredstev, o njihovem

upravljanju in izkoriščanju tako, da bi lahko te podatke uporabljali upravljavci družbenih sredstev — to je gospodarske organizacije — in prav tako drugi državni in družbeni organi. Iz podatkov družbenega knjigovodstva naj bi bilo razvidno, kako se oblikujejo, razdeljujejo in trošijo družbena sredstva tako z vidika celote kot posameznih delov. Elementi o gospodarskih gibanjih in odnosih, ki se zbirajo po enotni metodi, ki jih pristojni organ obdeluje in posreduje vsem zainteresiranim, državnim organizacijam in ustanovam, so namreč potrebni predvsem za pravilno določanje osnovnih sorazmerij pri razdelitvi in pri porazdelitvi narodnega dohodka.

Družbeno knjigovodstvo bo torej zbiralo vrsto podatkov, ki so potrebni za realno planiranje. Gospodarske organizacije mu bodo morale nuditi tiste podatke, ki jih doslej ni moč dobiti prek plačilnega prometa ali iz drugih doslej predpisanih poročil. Te dopolnilne podatke bodo morali vsi nosilci družbenih sredstev posredovati iz takšnih podatkov, kot so periodični in zaključni računi, predračuni dohodkov itd. Zato pa, da bi bil družben nadzor čimbolj učinkovit, naj bi se po sedanjem predlogu finančna inspekcija vključila v to novo javno službo.

Napač bi bilo misliti, da bo imela od teh knjigovodstvenih podatkov korist samo družba. Ne, koristi bo imela tudi vsaka posamezna gospodarska organizacija. Ze s tem, ko bo treba zbirati podatke po enotni metodi in sicer ne samo z vrednostne, temveč tudi z materialne plati, bodo imeli delavski sveti pred seboj vedno in pravi čas celovito podobo poslovanja. Na osnovi teh podatkov bodo lahko pravčasno ukrepali. Učinkovitost te službe pa bo zagotovljena tudi z mehanizacijo knjigovodskih operacij. Družbeno knjigovodstvo bo namreč opremljeno s sodobno mehanizacijo, ki ne bo služila samo potrebam te službe, temveč se je bodo lahko posluževale tudi statistične službe, socialno zavarovanje itd.

P.D.

Ni šala, takele s prosto roko naslikati različne, zelo zahtevne motive. Klub mladih proizvajalcev v steklarni v Slovenski Bistrici skrbi, da se slikarji in slikarke čimbolj izpopolnjujejo v delu

PREDLOGI IN MNENJA • PREDLOGI IN MNENJA • PREDLOGI IN MNENJA

Delavska prenočišča

V mestih in v večjih industrijskih krajih še vedno ni dovolj hotelov. Zlasti v času letnih dopustov je marsikdo prisiljen, da si poišče prenočišče pri zasebniku, v najboljšem primeru pa pri znanu ali prijatelju. Pa tudi cene v hotelih so visoke. Zdaj, ko se je več okrajev združilo, je poraslo število službenih in zasebnih potovanj. Mnogi ne morejo opraviti svojih zadev v uradnem času in zato so prisiljeni, da neke prenočijo.

V težkem položaju so tudi tisti, ki prihajajo v Maribor, Celje, Ljubljano, da bi si poiskali delo. Tovarne nimajo sob za samce, zato si ti delavci le

stežka najdejo prenočišče. V skrajno mučnem položaju so tudi mladi samski delavci, ki so vrh tega izpostavljeni kvarnim vplivom mesta, zlasti tedaj, če dobijo stanovanje pri ljudeh s sumljivimi moralnimi kvaliteta. Če bi zgradili cenena delavska prenočišča bi obvarovali mlade delavce pogubnega delovanja slabega okolja.

Ljubljana in Maribor lahko rečemo, nujno potrebujejo delavska prenočišča. V začetku bi lahko uredili v središču mesta skromnejše stavbo, ki bi v njej bile spalnice, dnevna soba, umivalnica itd. Prenočišča naj bi bila pod upravo posredovalnic za delo, oziroma okrajnega ali

pa občinskega sindikalnega sveta.

Okrajni sindikalni sveti naj bi organizirali in vodili graditve delavskih prenočišč. Ker bi podjetja imela od tega največ koristi, naj bi gmotno podprla graditve. Močnejše sindikalne organizacije bi lahko v te namene dale nekaj sredstev. Tudi Zavod za socialno zavarovanje naj bi v tej akciji sodeloval. Prepričani smo, da se bodo tudi sredstva za tako graditve našla. V Mariboru govorijo, da so bila sredstva za gradnjo podobnega objekta že zbrana, vendar so jih porabili za graditve hotela Turist. To pa prav gotovo ni v redu.

K. Audiš

Dve tretjini sredstev za družbeni standard

Najprej kritičen zapisek ob razširjeni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta Piran. Predsedstvo je sklenilo skupaj s predsedniki sindikalnih organizacij obravnavati napotke III. plenuma republiškega sindikalnega sveta. Žal je bil ta namen le na pol uresničen. Večina predsednikov ni prišla na sejo. In tako bodo spet potrebna papirnata obvestila, o čem vse je sindikalni svet razpravljal, namesto da bi se predsedniki skupno s člani sveta pomenili, kako naj bi v svojem podjetju najboljše uresničili te napotke.

Odborniki so na seji najtežje neje razpravljali o tistem delu napotkov, ki opozarja organizacije, s čim bi se naj izboljšala življenjska raven zaposlenih. Žal nihče ni imel pri roki podatkov, koliko denarja bodo imela podjetja na razpolago in za kaj ga mislijo porabiti.

V ospredju pa sta bili dve potrebi, to je gradnja stanovanj, ki jih tudi v Piranu primanjkuje, in organiziranje družbene prehrane. Tudi v Piranu je stanovanjska stiska prečeta. Okoli 800 ljudi čaka na stanovanje, hkrati pa ima 60 ljudi kar po dve stanovanji in sicer eno v Piranu, kjer stanujejo le v poletnih mesecih, drugo pa tam, kjer so v službah.

V piranskih gostinskih obratih je hrana zelo draga. Delavci z manjšimi zaslužki težko premorejo 5 do 6 tisoč dinarjev samo za kosilo in večerjo. Sindikalni svet je doslej že nekaj storil v tej smeri: vplival je na enega izmed gostinskih obratov, da je le-ta postal gostišče družbene prehrane. Ta obrat bo kuhal okoli 300 obrokov dnevno, vendar bosta kosilo in večerja stala kljub temu 5.300 dinarjev. Nekatera podjetja imajo lastne menze in restavracije in stroški za prehrano so v njih različni. Medtem ko stane obrok v menzi piranskih solin le okoli 60 dinarjev (pa menza vendar posluje brez dotacij), staneta dva obroka dnevno v menzi sečovljanskega rudnika 5800 dinarjev, trije pa 6.200 dinarjev na mesec. In ta menza je kljub tako visoki ceni prehrane v izgubi.

Odborniki so menili, da bi bilo prav, ko bi podjetja pri razdeljevanju lastnih sredstev razmislila o organiziranju sobodnega obrata družbene prehrane in o njegovem dotiranju, da bi se delavci lahko hranili poceni.

Iz dokaj plodne razprave je mogoče povzeti te zaključke in napotke: sindikalne podružnice v podjetjih naj bi analizirale, koliko sredstev bo ob zaključnem računu na razpolago in za kaj jih misli vodstvo podjetja porabiti. Vplivale naj bi na delavske svete, da bi porabili vsaj dve tretjini sredstev za družbeni standard zaposlenih.

Občinski zbor proizvajalcev naj bi obravnaval delitev dohodka v podjetjih, svetoval naj bi delavskemu svetu, kako naj trošijo sredstva. V planu občine pa naj bi točno določili, koliko sredstev naj bo potrošenih za gospodarske in koliko za negospodarske investicije zbor proizvajalcev naj tudi zahteva, da bo plan preskrbe sestavljen in da bo le-ta sestavljen iz družbenega plana občine.

Da bi bilo delo sindikalnega sveta v bodoče še konkretnije, je predsedstvo izvolilo tri komisije. Komisija za družbeni standard naj bi proučila vprašanje družbene prehrane in V. D.

stanovanj. Analizirala naj bi tudi, kakšne so potrebe, koliko sredstev je na razpolago za gradnjo stanovanj in za organiziranje menze in kje naj bi dobili še preostali denar. Druga komisija naj bi proučevala notranje odnose v podjetjih. Dogaja se namreč, da marsikje zaradi zdrave kritike trpi tisti, ki opozarja na nepravilnosti, krivce pa ostane nekažnovan. Organizacijsko politična komisija pa naj bi bila v tesni povezavi s sindikalnimi organizacijami, jim pomagala in jih usmerjala pri delu.

P.

Pogled na Piran

Združevanje sredstev

za gospodarske investicije v Celju

V začetku decembra je bilo pri celjskem okrajnem ljudskem odboru posvetovalje predsednikov delavskih svetov in direktorjev vseh večjih industrijskih podjetij celjskega okraja. Vodil ga je predsednik Okrajnega ljudskega odbora tovariš Riko Jerman, razpravljali pa so o združevanju denarnega dela osnovnih sredstev v poseben sklad okrajnega ljudskega odbora.

Po podatkih iz bilanc za letošnje tretje četrtletje so imela od tega vse obveznosti podjetja v tem okraju 1 milijardo in 433 milijonov dinarjev v skladu skupne porabe. Če odštejemo od tega vse obveznosti podjetij, ki jih moramo plačati iz teh dveh skladov bi ostalo čistih 852 milijonov dinarjev. Do konca leta bodo ti skladi že močno porasli. Stetih pa je le 46 gospodarskih organizacij in bi bilo tega denarja še dosti več, ko bi računali še na manjša podjetja, kjer je največ takih primerov, da so skladi nesmotno porabili, ker je bilo pač premalo denarja, da bi se lotili pomembnih in potrebnih stvari.

Prav zato, da bi denar čim preudarnje uporabili in to tiste najvažnejše zadeve, ki so predvidene v okrajnem družbenem planu gospodarskega razvoja v naslednjih petih letih, je dal okrajni ljudski odbor pobudo, naj bi del tega denarja, ki ga nameravajo vložiti v osnovna sredstva, združili v skladu okrajnega ljudskega odbora. Dosti je namreč podjetij, ki danes še nimajo dolgoročnega programa rekonstrukcij,

vendar bi že sedaj zbirala denar zanj. Spet drugod program sicer imajo, nimajo pa dovolj denarja, da bi ga uresničili itd. Zato bi tako združevanje sredstev koristilo vsem podjetjem. Močna spodbuda za združevanje sredstev pa je v tem, ker bi posojila obrestovali in bi imela podjetja od take naložbe še posebno korist, hkrati pa upanje, da bodo tudi sama prišla v določenem času na vrsto za kredit.

Z vodstvom sklada bi sklenilo vsako podjetje, ki bi nameravalo posoditi denar, posebno pogodbo, v kateri bi bilo določeno, za koliko časa daje kredit. Za višje bi jamčili okrajni ljudski odbor.

V razpravi so predstavniki podjetij predlagali, da bi bilo treba najprej sestaviti prireditelni vrstni red in določiti, za kaj bi denar porabili. Končno pa se so sporazumeli, naj bo petletni plan okraja glavno merilo in da je treba najprej zagotoviti, da bodo predvidevanja tega plana uresničena. Okraj sam namreč ne bo mogel zbrati toliko denarja, da bi lahko zagotovil uresničitev plana in je zato potrebno zbiranje sredstev gospodarskih organizacij.

Sprva so mislili, naj bi ta sklad, v katerega bi dal tudi okraj za te namene predvideni denar, upravljali tisti, ki bi vanj vlagali. Brž ko pa so spoznali, da ne kaže določiti nekake vrstnega reda dajanja posojil, ampak da je uresničevanje petletnega plana prva in temeljna naloga tega združevanja sredstev, so odstopili od te zamisli. Takoj se namreč postavilo vprašanje, kako naj potem okrajni zbor proizvajalcev na primer vpliva na uresničevanje petletnega plana, če bo z denarjem razpolagal nekdo drug. Povsem jasno je torej, da bo moral imeti okrajni ljudski odbor odločilno besedo pri določanju politike kreditiranja iz tega združenega sklada.

Zborovalci so pozdravili pobudo okrajnega ljudskega odbora in bo le-ta sprejel sklep o ustanovitvi takega sklada. Delavski sveti pa bodo potem samostojno odločali, ali se mu pridružijo, koliko denarja bodo dali in za koliko časa.

To je prvi primer teritorialnega združevanja investicijskih sredstev in pomeni koristno teritorialno povezovanje gospodarskih organizacij, da vsak po svojih močeh prispeva k uresničenju skupnih ciljev in ima še sam od tega neposredno korist. Vendarle kaže ob tem pomisliti še na nekaj. Ta denar bodo združevali iz skladov skupne porabe podjetij in to izključno za gospodarske investicije, ki so predvidene v okrajnem planu. Če ob tem bi le kazalo spraviti določen vrstni red, kaj v planu predvidenega je najvaž-

nejše, najkoristnejše, kaj se bo najprej rentiralo itd. Zato le niso čisto brez osnove ugovori predstavnikov nekaterih gospodarskih organizacij, ki so zahtevali, naj bi sestavili tak vrstni red. Proizvajalci morajo vedeti, kako, kdaj in za kaj bo ta denar porabljen, pa četudi je določena investicija v planu.

Druga, še težnja stvar, ki jo kaže premisliti, pa je, kolikšen del skladov skupne porabe bodo združili. Res bo o tem odločal vsak delavski svet sam, okrajni ljudski odbor pa le računa na določene vsote denarja. Zato bo le treba premisliti, ali bo ostalo dovolj teh skladov za družbeni standard, zlasti še, ko so v gospodarskih organizacijah še vedno dokaj močne težnje po gospodarskih investicijah. Našlo se bo skoraj gotovo več zagovornikov predloga, naj bi dali denar v skupen okrajni investicijski sklad zato, da bodo še sami prišli nekoč na vrsto — za gospodarske investicije, kot pa tistih, ki bodo v prvi vrsti zagovarjali negospodarske investicije, gradnjo stanovanj, obratov družbene prehrane itd.

In končno bi kazalo zagotoviti, da iz skupnega sklada ne bi zadrževali in gradili novih tovarn, pa čeprav so morda predvidene v okrajnem planu. Sredstva za take gradnje mora zbrati okrajni ljudski odbor sam in ne morda računati na to, da bi z združevanjem sredstev sprostil svoje sklade po načelu, da bi od skupnosti pridobili čimveč sredstev za gospodarske investicije. V. J.

Kritične pripombe

(Nadaljevanje s 1. strani)

zbor proizvajalcev odvisen uspeh njihovega dela. Posebno se lahko z zadovoljstvom opirajo na opravljeno delo tisti zbori proizvajalcev, ki so sami ali pa s pomočjo političnih organizacij že v začetku svoje mandatne dobe sprejeli nekakšen okvirni program dela, ali pa določili vsaj glavna vprašanja, na katera naj bi se osredotočili. Ponekod so organizirali posebna predavanja o nalogah odborov in zborov kot celote, medtem ko se v nekaterih manjših občinah na podeželju sploh še niso sestali na nobeno samostojno zasedanje, razen ko so se konstituirali. Če niso izvedli ustreznih priprav že pred volitvami, če pozneje niso proučili nalog in položaja, ki ga ima v našem sistemu zbor proizvajalcev v občini, je razumljivo, da se ob pomanjkanju zavestnega subjektivnega faktorja zbori proizvajalcev v takšnih občinah doslej niso dovolj uveljavili.

Omembe vredno je tudi dejstvo, da komisije za delavsko upravljanje pri občinskih zbora proizvajalcev obstajajo skoraj povsod le na papirju. Tu so odveč pripombe, češ saj imamo takšno komisijo že pri občinskem odboru SZDL in pri ObSS. Dovolj koristno delo bi te komisije pri zbora opravile že s tem, če bi proučevale sistem in metode dela zbora proizvajalcev kako organizirati čim koristnejše stike z organi delavske uprave v podjetjih z volitvami itd. Povezava z volilnimi enotami je precej pomanjkljiva. V ljubljanskih občinah so se v glavnem obdržali še zbori volivcev proizvajalcev, ki so bili letos 3-5 krat, podobno je tudi v drugih razvitejših občinah. V ostalih je to prepuščeno precej slučajno.

VENDARLE NAPREDEK

Mimo teh skopih ugotovitev pa je vendarle v veliki večini občin glede kvalitete skupnih zasedanj obeh zbora. Tu se odboriki zbora proizvajalcev živahno oglašajo k besedi in usmerjajo razprave k obravnavanju življenja v gospodarskih organizacijah in proizvodnji.

Večina občinskih sindikalnih svetov je torej pričela obravnavati dejavnost zbora proizvajalcev. Dober del teh pa tudi aktivneje spodbuja ta organ, da je v razpravo važne probleme s področja življenjskega standarda prebivalstva. Zelo koristne pobude so dali nekateri sindikalni sveti tudi glede načina, kako učinkovito sklepati o teh vprašanjih na zasedanjih. Tako so bila celo skupna zasedanja zbora proizvajalcev, plenuma občinskega sindikalnega sveta in predstavnikov organov delavskega samoupravljanja. V takšnem sestavu so analizirali uresničenje družbenega plana že v mnogih občinah, kot n. pr. Domžale, Kamnik, Sentvid, Moste in še nekatere.

Prve uspehe imajo nekatere občine tudi že pri ustanavljanju skupnega sklada gospodarskih organizacij za reševanje vprašanj družbene prehrane, stanovanjske izgradnje in urejanja zdravstvene službe. Uspehe dosegajo tam, kjer zbor proizvajalcev, ObSS in organi delavskega samoupravljanja napravijo konkreten program ter ugotove, kaj je v občini proizvajalcem in prebivalstvu najnujnejše, ali menza ali stanovanja in na takšen jasen načrt prične zbirati sredstva iz skladov za skupno porabo gospodarskih organizacij.

Tako vsikeljni napor sindikatov in družbeno upravnih organov v občinah zagotavlja napredek v življenjskem nivoju, ki se za zdaj kaže v nekaterih občinah morda samo v bolj-ši družbeni prehrani. V organizaciji toplih obrokov namesto suhih malic itd. Z nadaljnjo krepitevijo te linije pa bodo proizvajalci v občini lahko reševali postopoma tudi druga vprašanja.

Da bi analiza o delu občinskih zbora proizvajalcev imela svoje koristne posledice, nameravajo občinski sindikalni sveti v ljubljanskem okraju na svojih občinskih zbora in v drugo ugotovitve posebej proučiti, da bi lahko sprejeli ustrezne zaključke. Jože Jager

Tople malice v mariborski tovarni pohištva

Delavci Tovarne pohištva v Mariboru bodo menda v kratkem prejemali tople malice. Ker v podjetju nimajo primerne prostora, kjer bi enolončnice pripravljali, jih bodo v začetku vozili iz delavske restavracije tovarne avtomobilov. Na občnem zboru sindikalne podružnice so razpravljali še o delovnih pogojih v tovarni, ki niso najboljše. Podjetje bo posvetilo vso skrb obnovi tovarne.

V okviru sindikalne organizacije delujejo tudi nekatere športne sekcije. Letos so ustanovili strelsko sekcijo, ki je v juniju 55 strelcev, medtem ko ima brodarsko društvo »Jambor« 38 članov.

Kako upravljamo

ODS - zakoniti organ delavskega samoupravljanja

Danes objavljamo še nekaj odgovorov na vprašanja o delovanju obratnih delavskih svetov. Ob tej priložnosti ponovno vabimo, da pošljete svoje prispevke tudi posamezniki, ker bomo razpravo o temi: »Obratni delavski sveti« v kratkem zaključili.

Lesno industrijsko podjetje Bled:

V našem podjetju smo osnovali obratne delavske svete že ob izvolitvi centralnega delavskega sveta. Pristojnosti smo jim določili s pravili podjetja. Po pravilih je obratni delavski svet zakoniti organ upravljanja za vsak posamezni obrat. ODS ima naslednje pravice in dolžnosti: Predlaga gospodarski načrt obrata CDS; potrjuje operativne plane obrata; odobrava kalkulacije proizvodnje za svoj delokrog; predlaga tarifne postavke in premijski pravilnik; obravnava predloge novatorstva, racionalizatorstva itd. v obratu; skrbi za povečanje produktivnosti dela; za uveljavitev delovne discipline in za izboljšanje delovnega procesa v obratu; izvaja higienskotehnične predpise v obratu; daje predloge za proizvodnjo in povečanje proizvodnih kapacitet ter izboljšanje tehnološkega procesa v obratu; obravnava poročilo upravnega odbora in delavskega sveta podjetja (sklepe le-teh mora dosledno izvrševati); daje napotila upravnemu odboru obrata in vodilnim uslužbenecem obrata; po potrebi imenuje komisije v skladu z zakonom o delovnih razmerjih itd.

Posamezni delavski sveti v obratih so imenovali tudi komisije, na primer komisije za prošnje in pritožbe komisije za norme, premije in tarifna vprašanja, komisije za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij, gospodarsko komisijo, komisijo za HTZ; komisijo za vzgojo kadrov, disciplinsko komisijo itd. Komisije obdelajo običajno gradivo, ki je pripravljeno za sejo obratnih delavskih svetov zato, da bi bile stvari tehno proučene in da bi zasedanja hitreje potekala. Predsedniki komisij so člani ODS in obenem članjevalci komisije.

ODS, posebno v Bohinjski Bistrici na obratu »Tomaž Godec« že opravljajo obstoje. S tem se člani našega kolektiva postopoma uvajajo v še odgovornejšo dolžnost pri centralnem delavskem svetu.

Mnenja članov našega kolektiva glede obratnih delavskih svetov so različna. CDS o tem še ni razpravljal, pač pa bo to na dnevnem redu prihodnjega zasedanja. Nekateri člani kolektiva predlagajo, da bi le-ti obstajali tudi v bodoče, ker obravnavajo enostavnejši pa tudi pristopnejši material, obenem pa so, kot že rečeno, zelo dobra šola za

Kmetijsko posestvo Kočevje: Predvsem samostojnost v gospodarjenju

Kmetijsko posestvo Kočevje je poslalo odgovore na drugo in tretje vprašanje o obratnih delavskih svetih. Drugo vprašanje želi odgovor na temo »Kakšne naj bodo materialne osnove obratnih delavskih svetov, v tretjem vprašanju pa sprašujemo, »Kako razlikovati obratne delavske svete v stranskih podjetjih in v podjetjih z raztresenimi obrati. Tajnik sindikata tovariš Jože Znidaršič in predsednik Jože Furlan sta nam poslala takele odgovore.

Vzgojo kadrov. Delo vseh komisij, pa tudi obratnega delavskega sveta poteka v rednem delovnem času. To povečuje število neproduktivnih ur, zato nekatere menijo, da bi delo ODS prevzel upravni odbor sindikalne podružnice in pa strokovni kolegi obrata (povsem zgrešeno, op. ur.). Res je, da z obravnavo na obratnih delavskih svetih člani našega kolektiva spoznavajo sklepe CDS, zato menijo nekatere, da bi lahko te sklepe CDS boljše reševali strokovni kolegi, v katerem bi sodeloval predvsem tehnični kader, ki bi vsakekoro uspešneje izvajal sklepe CDS.

Vsa ta vprašanja šele proučimo in iščemo novih oblik za boljše izvajanje sklepov CDS in za boljše uveljavitev delavskega samoupravljanja v našem podjetju.

Predsednik delavskega sveta Zdravko Cerkovnik

Za uspešno delovanje obratnih delavskih svetov, mislim, je potrebna predvsem samostojnost v gospodarjenju obrata, ki se kaže v sprejemanju planov, obratov, pravic sprejemanja in odpuščanja delovne sile ter sodelovanju pri delitvi letnega zaslužka na osnovi doseženih uspehov v posameznih obratih. Le tako so obrati zainteresirani, da vložijo vse sile za to, da bi povečali delovno storilnost in izboljšali gospodarjenje. Pri nas se je predlog, da organiziramo obratne delavske svete, pojavil že pred tremi leti glede na velikost podjetja, raztresenost po obsežnem terenu itd. Delavski svet podjetja namreč ni mogel več podrobno obravnavati probleme posameznih obratov.

ločlj naslednje pristojnosti:

I. Poslovne enote, ki volijo delavski svet obrata, določijo delavski svet podjetja. Le-ta določijo tudi število članov posameznega delavskega sveta v obratih, ki imajo najmanj 5, a največ 15 članov. Delavski svet obrata volijo z neposrednimi volitvami, ki jih razpiše delavski svet podjetja istovrstno s volitvami v delavski svet podjetja.

II. Delavski svet obrata zaseda najmanj enkrat mesečno. Sklepe ga predsednik delavskega sveta obrata. Predsednik mora sklicati sejo delavskega sveta na zahtevo direktorja ali upravnika, upravnega odbora, sindikalne organizacije in organov delavskega upravljanja podjetja.

III. Pravice delavskega sveta so naslednje (Povzamemo le tiste pravice, ki jih v drugih odgovorih niso navajali. Torej ne ponavljamo pravic, ki so enake ali podobne tistim v ostalih obratnih delavskih svetih — op. ur.): odloča o režijskih stroških obrata in stroških za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev obrata; predpisuje in sprejema poslovnik o svojem delu; odloča o številu delavcev (stalnih, sezonskih, začasnih) na obratu; usmerja dopuste in razporeditev delovne sile obrata; daje soglasje o odločitvi direktorja, ki se tiče dodelitve ali odvzema osnovnih sredstev obrata; obravnava in ocenjuje poročila, ki ga poda upravnik obrata.

IV. Delavski svet Lesno industrijskega obrata pa zaradi posebnosti lahko sprejema še pravice, ki jih ima ODS pri nas. dokajšnje čeprav menimo, da jim jih bo treba še povečati, predvsem če bodo instrumenti za delitev dohodka stalnejši.

V odgovoru na tretje vprašanje pa pravi predsednik tole: Po mojem mnenju in glede na izkušnje, ki jih imamo, je nujno potrebno razlikovati obratne delavske svete v tistih podjetjih, ki imajo vezano proizvodnjo od tistih, ki imajo ločene posamezne obrate, v katerih sami ustvarjajo celoten proizvod. To je razvidno že iz pravil podjetja in kot že rečeno, ima pri nas nekoliko obrat lesne industrije nekatere dodatne pravice zaradi posebnosti v delu. Tudi pri spodbujanju je treba razlikovati obrate, ker imajo ti različne pogoje dela.

Rudnik in topilnica svinca Mežica:

Aktivnost odvisna od sodelovanja

Predsednik centralnega delavskega sveta tovariš Maks Selišnik in predsednik sindikata tovariš Ludvik Šisernik sta tokrat poslala odgovor še na četrto vprašanje, in sicer: Kakšne metode in oblike dela so v obratnih delavskih svetih najbolj primerne?

Po dosedanjih izkušnjah pravita, se je pokazalo, da smo s pravilnikom o delu ODS našli primerne oblike. O tem smo vključno s pravicami, ki jih imajo obratni delavski sveti, pi-

salni že v odgovoru na prvo vprašanje. Izkušnje pa svedoča opozarjajo na nove probleme in obratni delavski sveti imajo v bistvu vedno več dela. Vsekakor pa so aktivnejši ODS tam, kjer se za njihovo delo zanima organizacija Zveze komunistov obratni sindikalni odbor in tudi tam, kjer obratovodje posvetijo več skrbi tem organom samoupravljanja. Se posebej bo važno, da bomo v bodoče našli večje materialne osnove za delo obratnih DS. Točneje bo treba

določiti gospodarske in finančne uspehe posameznih obratov, pri čemer bo treba še zlasti upoštevati to, da je uspeh enega obrata v mnogočem odvisen od uspeha drugega in podjetja kot celote. Slednje se nam zdi precej važno.

V našem kolektivu so izkušnje pokazale, da je najbolje voliti obratne delavske svete takrat, ko volimo centralni delavski svet. Trenutno volimo do sedemčlanske delavske svete, pač odvisno od števila delavcev v obratih. Mimo teh so namreč člani centralnega delavskega sveta že po položaju tudi člani obratnih delavskih svetov. Volitve pa so ločene, torej na dveh listah. Kolektiv težji, in menimo, da je to pravilno, da bi volili čimveč članov iz neposredno proizvajalcev.

Na kratko še to, da sejam naših obratnih delavskih svetov prisostvujejo tudi obratni sindikalni odbori nekateri pa vabijo samo predsednike. Tako vselej iščejo skupne oblike za delo. Odprto pa moramo priznati, da v začetku odnosno z uvedbo obratnih delavskih svetov sindikati niso delali dobro. Pojavila se je neaktivnost čes da so obratni delavski sveti odvezli delo sindikatom. No, to se v zadnjem času vidno popravlja, čeprav ne trdimo, da je v tem pogledu dosežen že popoln uspeh. Z bogatimi življenjskimi izkušnjami in z veliko šolo delavskega upravljanja, ki jo predstavljajo ODS, bomo časoma uspeli tudi v tem posluhu in verjetno še bolj napredovali.

Treba je pač novih in novih izkušenj. K temu, da bomo imeli v prihodnje še več uspehov v poglabljanju delavskega samoupravljanja, bodo mnogo pripomogle tudi oblike dela in izmenjava izkušenj po kolektivih k čemur bodo, o tem smo prepričani precej pripomogle tudi rubrika Kako upravljamo. Delavska enotnost. Radio ter sploh tudi prav tako na tudi posveti. Največ pa polagamo na izkušnje v pogojih, v katerih delajo obratni DS. Točneje bo treba

Veliko družbeno odgovornost

Na obnem zboru sindikalne podružnice ljubljanskih kliničnih bolnišnic

Sindikalna podružnica ljubljanskih kliničnih bolnišnic je ena izmed najmočnejših v Ljubljani, saj šteje več kot dva tisoč članov. Se samo to daje sindikalnemu delu v tej ustanovi poseben pečat: dobro ali slabo delo se zrcali v življenjskih in delovnih razmerah dveh tisočev ljudi ter leži potem na ramah odborov zelo velika odgovornost. Razen tega je še značaj ustanove tak, da so v njej zaposleni nenehno v stiku z bolnimi ljudmi, ki pričakujejo od osebja bolnišnice posebno razumevanje te težave vsakega izmed njih posebej in na občutljivejši za morebitni slab in nemaren odnos do njih kot pa zdravi ljudje.

Vendar je to le nekaj objektivnih okoliščin, v katerih se oblikuje delo sindikata v tej ustanovi. Samo lani se je v njej na novo zaposlilo 270 ljudi, prav toliko jih je odšlo. — Večidel so to nekvalificirani dekleta, ki so prišla z dežele in nimajo v mestu niti stanovalni niti urejene prehrane.

TOČNEJE KAZE RAZMEJITI DELO STROKOVNIH DRUŠTEV IN DELO SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Prezreti tudi ne smemo dejstva, da je skoraj vse zdravstveno osebje organizirano v svojih strokovnih društvih (zdravniki, medicinske sestre, bolničarji, fizioterapevti itd.) in preko njih urejajo tudi svoje gnotne zadeve. Ta društva pa prevzemajo nase dostikrat tudi čisto sindikalne naloge, ki ne sodijo v njihovo območje. Posledica tega pa je, da strokovno osebje podcenjuje sindikalno podružnico ustanove in se brani dela v njej.

Splah kaže posebej opozoriti na posebnost sindikalnega dela v takem kolektivu, kjer so strokovni delavci organizirani posebej v strokovnih društvih. V teh društvih so namreč dokaj močne težnje, da bi postala v določenem smislu sindikalna organizacija. Povsem v redu in prav je, če svoje članstvo strokovno izobražujejo, ga seznanjajo z najnovejšimi dosežki znanosti, novimi delovnimi metodami in podobnim. Tudi ni napak, če si prizadevajo uravnati nesorazmerja v prejemkih, ne bi se pa smelo društvo preleviti v kolektivnega zagovornika napak katerega izmed svojih članov niti ne more mimo proučevanja organizacije dela in oblikovanja etičnih vrednot zdravstvenega delavca. V društvih je celo najprimernejše mesto, da se pogovore o kvaliteti dela in da odkrito opozarjajo na nepravilnosti v strokovnem delu, bodi v odnosu do bolnikov, bodi glede porabe zdravil itd. V določenih meri se njihove naloge res prepletajo z delovanjem sindikalne podružnice in prav zato ne bi bilo napak, da občni zbor te stvari jasno razmeji.

Sindikalni podružnici pa tudi ni uspelo pritegniti teh ljudi; le-ta ni našla pravega mesta v življenju ustanove in so se pečali bolj z nakupi, organiziranjem občasnih prireditve, dopustov kot pa s poglobljenim političnim in izobraževalnim delom ter s prizadevanjem, da bi izboljšali življenjske in delovne pogoje zaposlenih. Seveda ni moč trditi, da že doslej ni bilo poskusov, da bi reševali nekatera najbolj pereča življenjska vprašanja kolektiva, saj jim je uspelo skoraj docela urediti vprašanje prehrane zaposlenih. Vendar so bili sindikalni odborniki prepuščeni največkrat sami sebi, uživali dokaj skromno podporo komunistov, pri urejevanju n. pr. stanovanjskega vprašanja pa so naleteli skoraj na povsem gluha ušesa pristojnih organov.

ZAKAJ SE ZASTOPNIŠTVO NI OBNESLO?

Sindikalo delo se je odvijalo v glavnem v 19 pododborih. Ti so reševali svoja vpra-

šanja bolj ali manj uspešno, najbolj seveda tam, kjer so uživali vsestransko podporo osnovne organizacije Zveze komunistov. Osrednji odbor pa so sestavljali predsedniki vseh pododborov. Ti so bili izvoljeni največkrat iz vrst zdravnikov, bolj zaradi njihove avtoritete kot pa iz prepričanja, da bodo oni najboljši sindikalni delavci. Zdravniki pa so največkrat že tako obremenjeni s svojim strokovnim delom, da se niso utegnili posvetiti problemom sindikalne podružnice, oziroma pododboru in so to delo prepustili največkrat administrativnemu osebju, pri čemer se je dogodilo tudi to, da je aktivno delovalo v sindikatu tudi kdo, ki ni bil njegov član.

Seveda je taka sestava centralnega odbora sindikalne podružnice hromila njegovo delo, bil je težko sklepčen ali pa so predsedniku pošiljali na seje svoje namestnike. Sam pa tudi v takem sestavu ni uspel osredotočiti svojih sil na najbolj pereča vprašanja kolektiva kliničnih bolnišnic. To so že sami spoznali in nameravajo predlagati občnemu zboru, naj bi v bodoči izvršni odbor ne volili ljudi po predstavniskem sistemu, marveč take, ki se bodo lahko poglabili v delo celotne podružnice.

VAŽNEJŠA JE PODPORA DRUŠTENIH SIL KOLEKTIVA »NOTRANJIM« ČLANOM ORGANOV KOT NJIHOVO ŠTEVILO

Vzemimo iz številnih problemov, s katerimi se je, odnosno naj bi, se ukvarjala sindikalna podružnica kliničnih bolnišnic, le nekatere. Med prve sodi vsakek sodelovanje pri družbenem upravljanju. Nekateri v kliničnih bolnišnicah menijo, da je njihov kolektiv prešibko zastopan v upravnem odboru bolnišnic, prav tako pa tudi v upravnih odborih posameznih klinik. — Pravijo namreč, da je toliko notranjih problemov, da bi moralo biti več »notranjih« članov upravnih odborov kot po »zunanjih«. Istočasno pa sami naglašajo, da bi se upravniki odbori ne smeli ukvarjati zgolj z vprašanji določenih klinike, ampak da bi morali obravnavati posamezna vprašanja z mnogo širših vidikov, s stališča naše celotne zdravstvene službe, kar pa spet govori za močnejše »zastopstvo« zunanjih.

Dosedanja praksa kaže, da se tisti predstavniki kolektiva, ki jih je sindikat predlagal v upravni odbor, skoraj dosledno niso posvetovali bodi s pododborom, bodi z izvršnim odborom sindikalne podružnice o problemih, o katerih so razpravljali na sejah upravnih odborov. Vsak izmed njih je zastopal le svoje stališče, Sicer pavansko vprašanje tudi eden

pendiranjem mlajših študentov. Mladi ljudje se raje odločajo za nekatere poklice kot na primer ključavničarje, električarje in mehanike, manj mladine pa za poklice kovača, kopitarja in podobno. To lahko trdimo tudi za trgovino, ki težko dobi moške vajence.

V konjski občini je med časno nezaposlenim precej žensk, zlasti mladih deklet in žena. Od preko sto prijavljenih delavcev, ki bi se radi zaposlili, je četrtina, ki bi se pravzaprav morali zaposliti, medtem ko bi se dve tretjini žensk zadovoljilo z sezonskim delom v kmetijstvu, žene bi večidel rade delale v tovarnah, čeprav je znano, da konjska industrija ne more zaposliti veliko žensk (kovinska, usnjarska in lesno predelovalna). Zato bodo v Konjski občini razmišljali o novih obratih, ki bi zaposlili žene.

Upravljanje delavnic ob sodelovanju učencev predstavlja nov pomemben prispevek k uveljavljanju naprednih težej v našem šolstvu. Tako se bo teorija že v šoli lahko povezovala s prakso, pri učencih pa se bo oblikoval povsem nov odnos do dela. Znano je, da učenci v delavnicah izdeluje-

jo določene izdelke ali polizdelke, jih kasneje vodstvu delavnic ali šole predajo in v ustanovljeni sredstvi krijejo del stroškov. Če učenec za uporabo tako odgovorno, včasih zelo samostojno delo, potem je povsem razumljivo, da jih lahko vključimo tudi v odločanje o problemih delitve sredstev. Po sedanjem predlogu CK LMS, ki predstavlja osnovo za začetek dela na tem področju, ter odpira nadaljnje možnosti za razpravo, naj bi sveti delavnic tudi pri kmetijskih šolah, Gostinski šoli v Ljubljani in naj bi povsod, kjer je organizirana praksa učencev, postali ti zavodi tudi šola za upravljanje. V svetih delavnic naj bi bili dve tretjini članov iz dijaških vrst, ostali pa iz vrst redno zaposlene delovne sile, predavateljev praktičnega in teoretičnega pouka in, kolikor je šola vezana na nek delovni kolektiv, tudi njegov predstavnik.

Položaj v kliničnih bolnišnicah pa je danes tak, da dobe upravni odbor vsak mesec obračun stroškov, izračunan na en oskrbni dan. Tako ne morejo vedeti, kolikšni so dejanski stroški, niti ne dobivajo računov za posamezne storitve ali usluge v potrditev, da so bile zares opravljene. Iz uprave jim sporoče le, koliko denarja jim je ostalo na posameznih skladih. Tako je upravnemu odboru zares težko gospodariti. To je vsekakor ena izmed pomanjkljivosti, na katero bi moral opozoriti sindikat družbene organe upravljanja. Podobnih vprašanj pa je prav gotovo še več.

STANOVANJSKA ZAGATA

Najbrž bi našli zelo malo kolektivov pri nas, kjer bi bila stanovanjska stiska tako huda kot je v kolektivu kliničnih bolnišnic. To nedvomno vpliva tudi na delovno vnetje in posredno tudi na odnos do bolnikov. Po anketi, ki jo je lani razpisal okrajni odbor zdravstvenih delavcev, 21,4 odstotka zdravstvenih delavcev nima lastnega stanovanja. V bolnišnici je danes več kot 560 proslcev za stanovanje. V eni so bi stanuje tudi po 13 oseb, na nevrološki kliniki pa spita celo po dva na eni postelji. Po hudih naporih jim je uspelo dobiti nekaj denarja in grade 22 stanovanj. To pa je le kapljica v morje. Predlagali so, naj bi jim občina pustila sklad za stanovanjsko izgradnjo, ki znesel okrog 30 milijonov dinarjev na leto. Tudi s tem stanovanjske stiske ne bi rešili, imeli bi pa vsaj perspektivo, da bo čez leta rešena. Na občini pa se tudi, da je prepričan, da ocene ne bo več popravil in da ne bo naredil zaključnega izpita.

»Zakaj se ne učiš, Boštjan,« sem ga vprašal.

»Saj nima smisla! Je zamahnil z roko. »Možster me ne more videti, ker sem se mu zamahal v delavnici, pa me je položil, da ne bom pripuščal k zaključnemu izpitu v poletnem roku. Popravni izpit bom imel, pa če se gulim noč in dan.«

»Mislim, da pretiravaš. Prosi ga, naj te izpraša še enkrat, da boš popravil nezadostno oceno!«

»Nobenemu predmetu nisem posvetil toliko časa kot prav temu, pa sem vseeno dobil nezadostno oceno. Snov obvladam prav tako dobro kot pri drugih predmetih, kjer imam prav dobre ocene. A možster me je pritiskal in zasmejal tako dolgo, da sem nazadnje sam odnehal; saj je dejal, da k zaključnemu izpitu ne bom mogel, pa če se tudi obesim.«

Fant se ni obesil; po treh mesecih je opravil izpit pred komisijo, toda tri mesece je bil ob pomočniško plačo. Delal je popravni izpit zaradi izpita, ker je tako želel možster, ki ni znal odpustiti malenkostnih prekrškov, kakršne zagreši mlad človek vsak dan.

V šoli ni dovolj samo predavati. Učitelj mora biti tudi vzgojitelj, znati mora tudi odpustiti, vzgajati in prepričevati. Vprašujem se, ali je bil to osamljen primer. Kdor ima z

izmed vzrokov, da sindikalno delo te podružnice šepa, saj so pritiskali na marsikatero ključko, pa niso naleteli na razumevanje.

Tesneje sodelovanje v organih družbenega upravljanja kliničnih bolnišnic, bolje aktivno udeleževanje v njih, še nadalje vztrajno prizadevanje za rešitev stanovanjskih razmer zaposlenih, zlasti pa politično izobraževalno delo, da bi bil odnos do bolnikov boljši, o čemer bomo posebej pisali v prihodnji številki — to so temeljna vprašanja, s katerimi se bo moral baviti bližnji občni zbor sindikalne podružnice ljubljanskih kliničnih bolnišnic. Hkrati pa bo moral seveda postaviti takšno organizacijo sindikata, ki bo omogočala uspešno udeleževanje slehernemu članu kolektiva.

V. J.

Ali poznate življenje vajencev?

Zadnji čas mnogo govorimo in pišemo o reformi našega šolstva. V pripravi je tudi reforma vajenskih in strokovnih šol, toda dokler ne bodo reformirani ljudje, ki so v prvi vrsti poklicani za to, da ustvarjajo človeške odnose do naše vajenske mladine, bodo besede o reformi vajenskih šol le besede. Vajenci in učenci strokovnih šol prav tako potrebujejo nego in pozornost — če ne še bolj — kot druga učna mesta; in to v šoli kakor tudi v delavnicah ali doma. Kakšen odnos do vajencev pa imajo nekateri še dandanes, naj pokaže nekaj sličic iz življenja vajencev:

SESTANEK Z MOJSTRJI IN STARŠI

Po redovalni konferenci, ki so na njej obravnavali uspehe in neuspehe vajencev, se je učiteljski zbor želel sestati z mojstri in starši učencev vajenske šole Udeležba je bila razveseljena, saj so se sestanka udeležili skoraj vsi povabljeni. Razredniki so poročali, ravnanje šole pa je občirno govorilo o kuznosti šolanja vajencev, da bi tako dobili strokovni kader. Pa vstane med razpravo neki mojster in pravi:

»Vajenci v šoli samo lenarijo. Včasih ko sem bil še jaz mlad, ni bilo toliko pouka, pa smo se vendarle vsega naučili.«

Njegovo modrovanje je prekinil splošen smeh. Ko pa sem se posebej pozanimal, kdo je ta čudoviti mojster, sem izvedel, da ima v delavnici več vajencev. Najmlajši je »pobič za vse«, mojstrovci ženi pomiva posodo, pečuje otroke, okopava vrtni črni, kdaj jo minila ta »pravljajna doba« za vstop v delavnico, kdaj bo prišel čas, da bo smel tudi on prijeti za delo v delavnici. Verjetno bo »rešen« šele takrat, ko bo najstarejši vajenec položil pomočniški izpit, ko bo mojster najel novega najmlajšega vajenca — »pobiča za vse« — in ko ga bo le-ta zamenjal pri delu v kuhinji ter ga »izrinil« v delavnico.

V šoli je bil fant priden, prizadeven in miren. Rad je hodil v šolo, a mojster ga je še raje pridržal doma, kadar je le mogel.

Nekega dne pa se je dečko naveličal hlapčevati mojstru, ki je menil, da mu je vajenec samo v breme. Našel je drugega mojstra in prišel je dan, ko je morala mojstrovca žena sama pomiti posodo...

Mislil, da je fant storil prav. K reformi vajenske šole in k odnosom mojstrov do vajencev je prispeval delež, ki je vreden vse pozornosti.

»OD ŠESTIH DO ŠESTIH DELAMO, NIKOLI MU NE USTREZEMO!«

Tako mi je dejal v opravičilo vajenec, ki ni napisal domače naloge.

»Zares nisem utegnil,« se je opravičeval. »Glejte, vsak dan vstanem ob petih zjutraj, ob šestih sem že v delavnici. Delam do popoldne, to je šest ur. Popoldne imam eno uro odmora.

»Ob petih zjutraj vstanem,« je odvrnil. »Dokler sem imel kolo, je še šlo. Pa tisto kolo je bilo stara krača. Danes je nerabno. Peš moram na delo ali v šolo. Moj dom pa je od šole in delavnice oddaljen skoraj polni dve uri. Kadar dežuje, pridem v šolo oziroma delavnico ves premocen. Pri dveurnem pešačenju dežnik ne pomaga. Včasih dosti. A v šolo grem rad, ker je v učilnici toplo, v delavnici je pa mrzlo, da me zebe. Ko se mokra obleka in obutev sušita na meni. Kako bo pozimi, sam ne vem. Moj dom je v hribih, daleč od prometnih poti. Včasih zapade meter visoko snega. Lani sem ga gazil do pasu. Prehladi sem se in obležal, ker sem dobil pljučnico.«

Za našo skupnost je predvsem važno, da to pobudo podpirajo nekatere šole zlasti navdušeni pa so učenci sami. Pred nje se sicer postavlja velika odgovornost, ki jo bodo lahko izpolnjevali samo ob pomoči vseh ostalih, zlasti članov Zveze komunistov in sindikalnih organizacij.

M. Rožič

Tovarna usnja na Vrhniki skrbi za stanovanja svojih delavcev. Gradijo nov stanovanjski blok (postavlja ga vrhniško gradbeno podjetje »Remont«, ki bo dvonadstropen in podkleten; v njem bo 14 novih sodobno narejenih stanovanj.

Zdirjam domov — 20 minut imam do doma — v naglici zmečem vase kosilo, potlej pa se s polnim želodcem spustim v tek proti delavnici, da sem do trinajste ure na mestu. Tako gre iz dneva v dan. Če zamudim samo minuto, me mojster nahruli. Se najraje sem v šoli. Tukaj si vsaj odpočijem.

Zelodec me boli; najbrž imam povešenega. Moraj bom k zdravniku in to vse zato, ker po jedi nimam minute odmora.

Popoldne delam od trinajste do osemnajste ure, to je pet ur. Enajst ur delam dnevno. Delo je težko. Po končanem delu grem domov. Umijem se, a utrujenost ne popusti. Preveč sem utrujen, da bi mogel pisati še domače naloge, risati risbe, pisati in risati v Delavski dnevnik. Risbe zahtevajo mnogo časa in natančnosti. Vse to odlagam za nedeljo. Zares ne morem vsega hkrati. Prostega časa ne poznam. Ob nedeljah rišem od zore do mraka. Mislim, da je v učnem načrtu preveč snovi, ali pa meni primanjkuje časa za učenje, ker delam dnevno tri ure dlje kot drugi vajenci, katerih mojstri spuščejo osemurni delavnik. Zanima me šport, a zanj ni časa. Enkrat na mesec grem v kino. To je vsa moja zabava in odhiti. Za branje knjig ni časa.

Govoril je kot starec. Iz njegovih besed je zvenel obup.

»Dobro, ne bom te več obremenjeval z domačimi nalogami, a bojim se, da samo s poukom v šoli, brez vaj in samostojnega dela doma ne boš usvojil vse snovi, ki jo predpisuje učni načrt. A zakaj te mojster izkorišča?« sem vprašal.

»Samo enkrat v vsej učni dobi sem ga vprašal. Je odgovoril, »pa mi je dejal: Če ti ni všeč, si poišči drugega mojstra! Tako raje molčim in trpim.«

Slišal sem, da je uprava šole tega mojstra že posvarila, da je tudi šolski odbor razpravljal o tem, kako izkorišča vajence. Posredovanje pa je bilo pri tem trmoglavcu zaman. Mislim, da je bilo prav, če bi takim mojstrom naša oblast prepovedala jemati vajence v uk.

OJ, TI DOLGA, DOLGA POT...

Vajenski domovi, kjer bi bili vajenci oskrbovani po zgledu dijaških internatov, so še redki, zlasti v manjših industrijskih krajih. Nihče pa si jih bolj ne želi kot učitelji vajenskih šol in tudi tisti vajenci, ki jim pot od doma do delavnice oziroma šola pije kri.

Pridnega fanta učim, a pogosto zamudi pouk. Res je, da prične s poukom že ob sedmih zjutraj, a tudi delo v delavnici ne prične pozneje.

»Ob petih zjutraj vstanem,« je odvrnil. »Dokler sem imel kolo, je še šlo. Pa tisto kolo je bilo stara krača. Danes je nerabno. Peš moram na delo ali v šolo. Moj dom pa je od šole in delavnice oddaljen skoraj polni dve uri. Kadar dežuje, pridem v šolo oziroma delavnico ves premocen. Pri dveurnem pešačenju dežnik ne pomaga. Včasih dosti. A v šolo grem rad, ker je v učilnici toplo, v delavnici je pa mrzlo, da me zebe. Ko se mokra obleka in obutev sušita na meni. Kako bo pozimi, sam ne vem. Moj dom je v hribih, daleč od prometnih poti. Včasih zapade meter visoko snega. Lani sem ga gazil do pasu. Prehladi sem se in obležal, ker sem dobil pljučnico.«

- O TEBI, IVOJEM DELU
- TVOJIM USPEHIH IN
- TEZAVAH PIŠE
- DELAVSKA ENOTNOST.

»Ali nimaš sorodnikov v bližini delavnice in šole?«

»Nikogar nimam. Mati je vdova; ko bi tudi koga imel, bi me mogla plačevati vzdrževalnine zame.«

Opravičujem mu zamujanje pouka. Fant je priden, a bolehen. Bo vzdržal do konca učne dobe?

Za takšne fante bi morali poskrbeti in jih uvrstiti v vajenske domove. Kjer pa teh ni, je težko s šolsko reformo.

Lojze Zupanc

Kie je zapisano?

Občni zbor sindikalnih podružnic so skorajda že zaključili. V nekaterih okrajnih sindikalnih svetih, na primer v Mariboru, Ljubljani in drugod mora opraviti občne zbornice še nekaj posameznih podružnic. Iz splošne ocene, ki smo jo lahko razbrali iz razprave na seji predsedstva, je moč zaključiti, da so povsod sindikalni odborniki dobro pripravili poročila, da je bila razprava sproščena, vendar...

Zakaj smo se ustavili ob tej besedici? Zato, ker so ponekod sindikalni odborniki naleteli na nerazumljiv odnos. Upravnik podjetja »Vino« v Mariboru na primer ni hotel posredovati sindikalnim odbornikom nikakršnega gradiva o finančnem in gospodarskem položaju podjetja. Če se sindikalni odborniki znajdejo pred takšno zapreko, potlej je res težko razpravljati, ali je bilo v podjetju storjeno vse, da bi bil dohodek čim večji, da bi porasla produktivnost itd. Se več. Odnos tega upravnika do sindikata osvetljuje njegova izjava, češ da bi pognal iz podjetja tudi vse odbornike iz višjih sindikalnih vodstev, ki bi terjali takšne ali podobne podatke.

Zal, takšen primer se je tudi zgodil. Pred dnevi so se zbrali uslužbenci in delavci šole za varilno tehniko v Mariboru (ta šola je podružnica Zavoda za varilno tehniko v Ljubljani). Namen sestanka je bil dvojni: in sicer, da bi se članstvo pomenilo o ustanovnem obnem zboru sindikata in da bi se ob tej priložnosti tudi pomenilo o nekaterih perečih notranjih problemih. Na sestanku kolektiva, da tako rečemo, je bil povabljen in je tudi prišel direktor Zavoda za varilno tehniko. In nanj sta prišla tudi predsednik občinskega sindikalnega sveta, Center-Maribor ter član delovne inšpekcije. Tedaj pa se je zgodilo čisto pravzaprav nerazumljivo. Direktorju Zavoda za varilno tehniko ni bilo povšeči, da sta bila na sestanku prisotna ta dva, to je predstavnik sindikata in delovne inšpekcije. Zahteval je, naj s sestanka odide. In ko mu je predstavnik delovne inšpekcije povedal, od kod je, potlej je direktor Zavoda zahteval od tovarišev, naj mu pokažeta uradni list, ki v svojih členih dopušča in predpisuje, da se lahko takšne osebe udeležijo sestankov.

Mislimo, da komentar ni potreben oziroma da bi bilo treba za takšen odnos poiskati v Uradnem listu člen, ki govori, kdaj lahko kolektiv predlaga razrešitev voditelja podjetja ali ustanove.

Peter Dornik

Sveti delavnic

Ze dalj časa opažamo zlasti v delovnih kolektivih precejšnje pomanjkljivosti, in sistemu rednega šolanja mladih ljudi. Osnovna pomanjkljivost je v tem, da šola včasih slabo in ozko pripravlja ter vzgaja delavca le za delovno mesto in ne upošteva drugih potreb.

Sedanji sistem delavskega in družbenega upravljanja ima za cilj vključiti v reševanje družbeno ekonomskih vprašanj strokovnega delovnega človeka. Sedanji način vzgoje pa ne zahteva ne dovoljuje in ne upošteva, da mora biti dober proizvajalec tudi dober upravljevec, zlasti še, ko govorimo o mladih delavcih.

V zvezi s tem pripravljamo posebno komisija pri Svetu za šolstvo predlog učnega načrta družbeno-ekonomske vzgoje na

vajenskih, industrijskih in srednjih strokovnih šolah. »ako bo že v drugem polletju tekočega šolskega leta uresničen predlog organizacije LMS in sindikatov. Se vedno pa je doslej ostalo nerešeno vprašanje sodelovanja učencev industrijskih šol s praktičnim poukom pri upravljanju lastnih delavnic. Zato je dal Centralni komite LMS pobudo za ustanovitev posebnih organov »svetov delavnic.«

Upravljanje delavnic ob sodelovanju učencev predstavlja nov pomemben prispevek k uveljavljanju naprednih težej v našem šolstvu. Tako se bo teorija že v šoli lahko povezovala s prakso, pri učencih pa se bo oblikoval povsem nov odnos do dela. Znano je, da učenci v delavnicah izdeluje-

jo določene izdelke ali polizdelke, jih kasneje vodstvu delavnic ali šole predajo in v ustanovljeni sredstvi krijejo del stroškov. Če učenec za uporabo tako odgovorno, včasih zelo samostojno delo, potem je povsem razumljivo, da jih lahko vključimo tudi v odločanje o problemih delitve sredstev. Po sedanjem predlogu CK LMS, ki predstavlja osnovo za začetek dela na tem področju, ter odpira nadaljnje možnosti za razpravo, naj bi sveti delavnic tudi pri kmetijskih šolah, Gostinski šoli v Ljubljani in naj bi povsod, kjer je organizirana praksa učencev, postali ti zavodi tudi šola za upravljanje. V svetih delavnic naj bi bili dve tretjini članov iz dijaških vrst, ostali pa iz vrst redno zaposlene delovne sile, predavateljev praktičnega in teoretičnega pouka in, kolikor je šola vezana na nek delovni kolektiv, tudi njegov predstavnik.

Svet delavnic naj bi izvolili na sestanku šolske skupnosti in ostalih članov kolektiva. V njem pa bo od 15 do 50 članov, kar je odvisno od števila učencev na šoli. Svet delavnic bo imel tudi svoj upravni odbor. Prav tako pa upravično točno predvideva, kako bodo urejena tudi vsa ostala vprašanja, zlasti odnosi s šolskim odborom, upravo šole delavnic in slično.

Organizacija LM meni, naj rešujejo sveti delavnic predvsem naslednja vprašanja: sprejemajo pravila delavnic, delovni načrt in predračun dohodkov in izdatkov, potrjujejo zaključni račun, odločajo o delitvi sredstev in različnih skladov, gospodarijo z osnovnimi sredstvi delavnice, sodelujejo pri praktičnem pouku. Dalje naj odločajo tudi o pokvalah in nagradah učencev. Svet delavnic je dolžan

skrbeti za higiensko tehnično zaščito, odloča naj o povrnitvi škode, ki jo povzročijo učenci pri praktičnem pouku, ima naj pravico sodelovati pri ocenjevanju praktičnega pouka, ki ureja vsa ostala vprašanja, ki zadevajo normalno delo delavnic. Mnoga vprašanja so sicer še za razpravo, od njih se marsikomu, zlasti tistim, ki z nezaupanjem gledajo na mladino, porajajo različni pomisleki. Najboljši odgovor na vse to bo verjetno dala praksa in verjetno izpolnila sedanja stališča.

Za našo skupnost je predvsem važno, da to pobudo podpirajo nekatere šole zlasti navdušeni pa so učenci sami. Pred nje se sicer postavlja velika odgovornost, ki jo bodo lahko izpolnjevali samo ob pomoči vseh ostalih, zlasti članov Zveze komunistov in sindikalnih organizacij.

Večerne politične šole

Človek se uči vse življenje. To je osnovni zakon življenja in napredka, zakon našega socialističnega razvoja. Iz dneva v dan opažamo nove objekte, nove proizvajalne naprave, nova sredstva, nove proizvode. Vse to so proizvodi dela in v vsakem od njih je več znanja. Vse, kar novo raste v razvoju tehnike, gospodarstva, socialne in zdravstvene zaštite, kulture, je predvsem proizvod znanja. Pa ni dovolj samo, da se razvijajo sposobni ljudje, ki ustvarjajo take zamisli, temveč je pogoj nadaljnjemu napredku predvsem nenehna rast izobrazbe proizvajalcev. Samo to obeta narodu bodočnost, napredek.

Prvo elementarno znanje pridobiva človek v šoli. Šolska reforma, ki jo pričenjamo uredništvu pri nas, naj zagotovi, da bo šola dala čimveč sodobnega in praktičnega znanja. Zlasti je ta proces važen za osnovno šolo, ki daje temeljno izobrazbo veliki večini prebivalstva. Leta 1957 je končalo osnovno šolo v Jugoslaviji 378.000 mladincev in mladink, strokovne šole za kvalificiranje delavce 34.000, vse vrste srednjih šol (od gimnazij do tehniških in pedagoških) pa 23.000. Poleg mladine pa so šole obiskovali odrasli v posebej organiziranih zavodih ali oddelkih in te je l. 1957 zaključilo 14.000 državljanov. Ti podatki zelo zgovorno povedo, da je več kot 85% državljanov, ki so v tem letu končali kako šolo (visoke šole tu niso upoštevane), končalo osnovno šolo, samo 15% pa je doseglo tudi določeno kvalifikacijo. Os-

novna šola seveda ne more dati dovolj znanja za vse življenje. Njena naloga je, da človeku nudi osnovna spoznanja pa da mu zbudi željo in potrebo po izpopolnjevanju in mu to tudi omogoči. Zato se v naši državi vse uspešneje razvijajo razne šole za odrasle, ki dajejo dopolnilno znanje in seveda tudi kvalifikacije. Med take šole moramo šteti tudi politične.

Politične šole so neke vrste strokovne šole. Te ne vzgajajo »politikov« v smislu nekega posebnega poklica, ker v deželi socialistične demokracije in družbenega upravljanja predstavljajo politiko interesi delovnega ljudstva in gibanja te skupnosti k napredku, miru in sožitju z drugimi narodi. Politične šole so šole najbolj praktičnega pomena, saj so se docela otresele klasičnega šolskega balasta in formalizma ter posredujejo predvsem praktično znanje, ki je potrebno v celih vrstah poklicev in družbenih funkcij. Zato uvrščamo politične šole v vrsto nadaljevalnih šol za odrasle, pri čemer je edina pomanjkljivost, da še tudi formalno dovolj ne cenimo te oblike izobraževanja. Ta kriterij pa nujno moramo spremeniti in upoštevati, da opravljena politična šola predstavlja dopolnilno kvalifikacijo, ki jo je pri izvajanju kadrovske politike treba vrednotiti. Ta kriterij bo postal veljavnejši prav kmalu, ker se število teh šol širi in ker bomo kmalu mogli zagotoviti širšemu krogu delovnih ljudi možnost obiskovanja teh šol.

To zagotavljajo večerne politične šole, ki jih ustanavljajo ljudske univerze in okrajni komiteji ZKS. V Mariboru, Celju, Kopru, Ptuj, Novem mestu, Ljubljani in drugih industrijskih centrih nove oblike izobraževanja odpirajo vrata delavcem, mladini, uslužbencem, ljudem različnih slojev in poklicev, članom Zveze komunistov, Socialistične zveze in Ljudske mladine, javnim družbenim delavcem in strokovnjakom. Zato tudi študijski načrti upoštevajo različne zahteve in različno stopnjo predznanja.

Večina teh šol je sprejela na-

črt programa, ki ga je po izkušnjah Politične šole CK ZKS priredila ideološka komisija CK ZKS. Načrt vsebuje 28 tem, ki so razdeljene v štiri skupine: politično ekonomijo in ekonomiko Jugoslavije, znanstveni socializem, delavsko gibanje ter subjektivni faktor. Seveda je ta načrt oslonjen na predelavo Programa ZKJ in se najtesneje navezuje na proučevanje notranje-političnih, gospodarskih in drugih problemov s posebnim oziorom na razmere v Kranju, kjer je šola. Prav zato tudi ta program ne bo povsem enak v vseh, krajih in za oddelke z različnimi zahtevami. To je nedvomno velika prednost političnih šol.

Politični ekonomiji je v tem načrtu predvidenih 12 tem, skoraj polovica; blagovno gospodarstvo, presežno delo in presežni produkt, družbena reprodukcija, tendence razvoja sodobnega kapitalizma, naša vojna graditev, delavsko in družbeno upravljanje, naš industrijski razvoj in nadaljnje perspektive, kmetijstvo in socialistična preobrazba vasi, blagovni promet, finančni instrumenti, plačilni sistem ipd. — to je vsebina tega predmeta. Ekonomisti, ljudski odborniki, člani delavskih svetov in upravnih odborov, uslužbenci in delavci — vsi lahko ob takem programu izpopolnijo svoje znanje. Brez pretiravanja moramo ugotoviti, da bi moral tako znanje imeti sleherni, ki mu je zaupana kakršnakoli vodilna dolžnost.

Teme iz znanstvenega socializma nudijo vpogled v osnove marksizma in v družbeni razvoj. Nacionalno vprašanje, država, socialistična demokracija, ureditev Jugoslavije, komunizem in njen mehanizem, organi družbenega upravljanja — skupno 8 tem — se navezujejo na prvi del programa. Strokovnjaku s takim znanjem in tako usmerjenostjo se ni treba bati, da bi se zaprl v ozek strokovnjakiški krog in nasledel birokratskim in tehnokratskim pojavom. Družbenemu delavcu bo nedvomno še laže opravljati njegovo vzgojno poslanstvo in spoznavati dialektično povezanost raznih pojavov, njih vzroke in posledice.

Tretji in četrti del študijskega načrta obravnava razvoj delavskega gibanja, sodobni socialistični razvoj in v tem okviru tudi načela naše zunanje politike. Vloga in pomen ZKJ v tem procesu je zajeta tudi v tem programu in daje potrebno orientacijo slehernemu družbenemu delavcu.

Tako zaokrožen in bogat program študija ne samo sistemizi-

ra in izpopolnjuje znanje, ki si ga kopičimo s sodelovanjem v našem družbenem razvoju, temveč usposablja za temeljitejšo analizo raznih pojavov in za kvalitativnejše delo. To pa je tisto, kar današnji razvoj socialistične demokracije in organov družbenega upravljanja ne terja samo od vodilnega kadra, temveč od vseh delovnih ljudi, ki sodelujejo v usmerjanju našega nadaljnjega razvoja. To zahteva od nas množičen dotok novih članov v Zvezo komunistov, to zahteva dviganje mladih kadrov, krepitev dela v sindikalnih organizacijah, razvoj našega kmetijskega združništva, kulturno-prosvetnega dela itd. Če kritično ugotovljamo, da bi že doslej utegnili več storiti za usposabljanje novih kadrov, potem moramo sedaj smelo podpreti te pobude. Kvaliteto teh šol zagotavljajo relativno močni predavateljski aktiv, ki so se razvili ob intenzivnem proučevanju Programa ZKJ. Naj navedemo samo podatke iz ljubljanskega okraja. Predavateljski aktiv pri okrajnem komiteju šteje 98 članov, pri tridesetih občinah pa v aktivih sodeluje 1200 predavateljev. Od teh jih ima 18% visoko in 71% srednjo izobrazbo, ostali pa drugače kvalifikacije, predvsem politične šole. Od teh tovarišev je 46% aktivnih družbenih delavcev, politične šole pa jih je opravilo 24%. Mnogo je med njimi prosvetnih delavcev in vodilnih gospodarskih uslužbencev. To omogoča, da se bo število teh šol nenehno večalo. Sredstva, ki jih ta način vzgajanja zahteva, so nedvomno zelo koristna investicija.

Večerne politične šole pa so tudi v organizacijskem pogledu zelo priporočljive oblike. Okrajni komiteji bi jih mogli zasnovati tudi pri večjih delovnih kolektivih ali pa prirediti za specializirane kadre: prosvetne delavce, ekonomiste, pravnike itd. V tej sezoni jih bo v Sloveniji delovalo več deset, na njihovi izkušnji pa bomo prihodnje leto gradili širšo ideološko akcijo.

Avguštin Lah

Vzpon in zaton »Vzajemnosti«

Delavsko izobraževalno, pravovarstveno in podporno društvo, o katerem smo pisali v prejšnji številki je uspešno nadaljevalo delo prejšnjega slovenskega delavskega društva do začetka sedanjega stoletja, ko so se v podobnih kulturnih organizacijah združevali zavedni slovenski delavci od Trsta do Maribora. Imeli so svoje knjižnice, prirejali predavanja o najrazličnejših socialnih, kulturnih in znanstvenih temah, gojili petje, glasbo, uprizarjali igre itd. Vse to intenzivno prebujalo delo je znova razburilo policijske oblasti in politične nasprotnike. Najbolj aktivni člani teh društev so bili železničarji, prav te pa so železniške direkcije z raznimi izgovori stalno

Člani delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani 1881. leta

premeščale v druge avstrijske dežele, nekatero celo v Bukovino. To je znatno zaviralo in oteževalo hitrejši razvoj delavskih kulturnih organizacij, ki jih je bilo treba poleg vsega združiti v skladno celoto z izrazitimi političnimi cilji. Delavski zaupniki so zato 5. septembra 1909 ustanovili v Ljubljani »Splošno delavsko zvezo Vzajemnost«. Tej zvezi so se pridružila vsa še obstoječa delavska kulturna društva na Kranjskem, osnovele pa so se kmalu še številne druge podružnice v krajih, kjer še ni bilo delavskih organizacij (v Škofji Loki, v Trzinu, v Novem mestu, v Postojni itd.).

Splošni delavski zvezi »Vzajemnost« pa je bilo usojenih le nekaj let življenja. Vse njeno plodno kulturno delo je prekinilo predavanje, ki ga je imel Ivan Cankar 12. aprila 1913 v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani o temi: »Slovinci in Jugoslavlani«. Kako je to predavanje učinkovalo na poslušalce in kaj je Ivan Cankar hudega povedal, je razvidno iz razpustitvenega odloka, ki ga je takratni c. kr. deželni predsednik baron Schwarz poslal predsedniku

»Vzajemnosti« Ivanu Kocmurju. V njem navaja, da je delavska zveza »Vzajemnost«, katere pravila je oblast odobrila 17. avgusta 1911 (devet leti potem, ko je bilo društvo ustanovljeno!), sporočila, kdaj in o čem bo Ivan Cankar predaval, deželno predsedstvo »pa je moralo na podlagi poročila zastopnika c. kr. policijskega ravnanja spoznati, da je bilo predavanje čisto in izključno političnega značaja in da se je pisatelj Ivan Cankar v svoji strasti tako daleč spozabil, da je vzkliknil: MI, KAR NAS JE, MI VSI SMO TE MISLI, DA JE NAS EDINI CILJ, DA DOSEŽEMO JUGOSLOVANSKO REPUBLIKO, s čimer se je pregrešil zoper kazensko postavbo«. Odlok nato prostodušno ugotavlja, da niso »niti načelnik društva niti društveniki ugovarjali, marveč z aplavzom pritrdili« Cankarjevim besedam. Baron Schwarz se v tem svojem, v birokratskem slogu pisanem odloku, še nadalje hudo zgraža. Pravi, da je Cankar »izustil« še tele nemarne besede: »Avstrija je eksponent nemškega imperIALIZMA, ne pa država«, nato pa kljub temu, da ga je vladni zastopnik opomnil, še pristavil »nedostojno in nepatriotično opazko: pustimo Avstrijo v svojem lastnem dreku...«

Ta prostodušna beseda našega velikega pisatelja je izvala buren aplavz. »Na ta način — pravi dalje, baron Schwarz — je društvo prekoračilo svoj delokrog... je s skrivno državi sovražnega in nepatriotičnega vedenja in govorjenja pisatelja Cankarja« in je zato »razpustitev društva v zakonu popolnoma utemeljena«.

Delavstvo pa je bilo mnenja, da je razpustitev društva kljub plastičnim besedam Ivana Cankarja neutemeljena in je zato na deželni konferenci 11. maja 1913 sprejelo resolucijo, v kateri ugotavlja, »da se zadnje čase na neumeven način prepoveduje delavske shode in obhode, razpuščajo delavska društva in zborovanja (razpust »Vzajemnosti« v Ljubljani, prepovedan obhod 1. maja v Ljubljani, razpuščen javni shod v Idriji, prepovedan javen shod na Jesenicah 1. maja), in poziva zato socialistične zastopnike in dunajskem parlamentu, naj pokličejo osrednjo vladno odgovor«.

Dunajska vlada pa ni hotela blamirati kranjske deželne vlade in razpeljaviti razpustitveni odlok. Tretja skupna kulturna organizacija slovenskih delavcev je častno podlegla na besedah Ivana Cankarja. Nekaj let kasneje pa je podlegla tudi Avstrija, ker je trdovratno ostala prav tam, kjer jo je Cankar tako rad pustil. Gh

PRVA LETOŠNJA PREMIERA DPD SVOBODA KRANI

Ostrovski: GOZD

LJUDSKA UNIVERZA V HRASTNIKU JE ZAŽIVELA IZOBRAŽEVANJE -- GLAVNA NALOGA

Izobraževanje odraslih se je v Hrastniku vse do letos odvijalo povsem nenačrtno. Zato vsa ta leta polkusi z Ljudsko univerzo ni uspeli. Zadovoljivo doprinos k izobraževanju odraslih so bili seminarji za novozvoljene člane organov delavskega samoupravljanja in predavanja, ki jih je za stare organiziralo Društvo prijateljev mladine.

Tega se je zavedal Občinski odbor SZDL v Hrastniku, ko je imenoval komisijo za izobraževanje odraslih, ki je takoj pripravila potreben centralni načrt izobraževanja v okviru Ljudske univerze Hrastnik in je določila teme in datume predavanj. Pri tem je komisija vodila načelo: »od lažjega k težjemu« s posebnim oziorom na posamezna interesna področja poslušalcev. Ljudska univerza Ljubljana je pri izbiri tem bila komisiji s svojim programom v veliko pomoč.

Predavanja bodo vsak drugi torek ob 16. uri v kinodvorani Svobode II in ob 18. uri v kino dvorani Svobode II. V šoli za stare pa bo do predavanja centralna v domu TVD Partizana vsak drugi petek.

Prvo predavanje je bilo v torek 18. 11. O temi »Naši ljudje po svetu« je predaval književnik Tone Seliskar iz Ljubljane, obakrat pred polno dvorano.

Drugo predavanje je bilo v okviru šole za stare v petek 21. 11.:

o uvajanju mladega človeka v splošno življenje je govoril šolski svetnik profesor Gustav Silih iz Maribora. Tudi tokrat so Hrastničani napolnili dvorano. O izobraževanju odraslih so temeljito razpravljali tudi na občinskih zborih Svobod v Hrastniku in na Dolu ter na letni skupščini Občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev občine Hrastnik, kakor tudi v sindikalnih organizacijah in terenskih organizacijah SZDL. Hrastniška mladina je preteklo nedeljo pretežno del razprave na občinski mladinski konferenci posvetila temu vprašanju.

Svobode so sklenile, da mora izobraževanje odraslih postati glavna oblika njihovega dela. Ugotovili so, da se tudi pevci, godbeniki in gledališki delavci ob pravih vodilnih študiju lahko nauče ne samo peti, igrati na instrument ali na odru, ampak mnogo več. Pri pravilnem delu spoznavajo ljudi in dogajanja obdobja, v katerem je delo nastalo. Poudarili so, da gre pri tem predvsem za to, da našega človeka duhovno obogatimo, da ga izobrazimo in pripravimo za velike naloge v razvoju socialistične družbe.

Prva predavanja so dokazala, da je hrastniška Ljudska univerza letos pravilno zastavila svoje delo. Predavanja imela toliko hvalnih poslušalcev. Upamo, da bodo tudi vsa nadaljnjia.

Zavoljo objektivnih in subjektivnih težav, s katerimi se bori igralska skupina kranjske Svobode že vse od tlej, ko je po ukinitvi poklicnega gledališča prevzela na prejšnja ramena breme kulturnega poslanstva poklicnih kolegov, je začela letošnja gledališka sezona malce pozno. Premiera satirične komedije A. N. Ostrovskega »Gozd«, na katero so se igralci pripravljali dolga tri mesece, je bila v soboto, 6. decembra.

Vse prej kot spodbudne prognoze kranjskega gledališkega občinstva, ki izbiri tako težavnega dela niso obetale posebno uspešne uprizoritve, so to pot zadele v prazno. Brez zadrege lahko trdimo, da sodi uprizoritev »Gozda« med najuspešnejše, kar je dramska sekcija kdajkoli postavila na oder. Da je delo uspelo v tolikšni meri, gre nemalo zaslugi nekaterim igralcem — gostom, ki so prišli v pomoč Svobodi. Posebna mikavnost uprizoritve je bila zlasti v tem, da je v glavni ženski vlogi Rase Gurmiške nastopila članica Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane Mihaela Saričeva. Tudi gostje Marjan Lombar (Ijak Karp), Miha Fajonova (Aksena Danilovna), in Bogdan Fajon (Genadij Neščastlivcev) so dokazali, da so igralci z lepim igralskim registrom in odrsko rutino.

Glavna misel komedije je: obsoditi plemenitaško družbo

carske Rusije, ki tepta etična in moralna načela, da bi ustregla svojim umazanim interesom in strastem, obenem pa zagovarjati pravice ponižanih in razžaljenih malih ljudi.

Režija je bila zaupana režiserju Pnevšernovega gledališča Dragu Ferjserju. Ne da bi se oddaljeval od avtorjevega koncepta, je znal delu vdihniti razgibanost, živahnost in predvsem temperamentnost. Dokaj spretno je uravnotežil komedijske elemente s tragičnim ozadjem, s čimer je dosegel lepo uravnoteženo celoto. Sicer se je režiser poslužil realistične režije, ki je vtisnila komedijskim

prvinam efektnost, vendar je s finim posluhom in pravo mero vtikal v mnoge prizore neverjetno patetiko. Tudi sentimentalni poltonom je znal prisluniti in iz njih izluščiti bolečo vsebino. Brez škode pa bi se lahko izognil pretiranosti v zvezi s Petrovo sramežljivostjo v 1. dejanju in omili krič Aksenije, preden se hoče utopiti v jezero. Prvemu dejanju tudi ne bi škodovalo več dinamike. Vsmrbitvijo pa manj situacijskih premikov, zlasti v 3. dejanju. Tudi dikciji (Bodejev, Bulanov, Peter) in pravilnemu naglašanju bi morda kazalo v prihodnje posvečati več pozornosti.

Lektor bi imel polne roke dela.

Scena akad. slikarja Milana Batiste je bila stilno neenovita. Nihala je med realizmom (sprejemnica) in stilizacijo (gozd), kar delu ni bilo v prid. Sicer pa je bila funkcionalna.

Za igralce lahko na splošno rečemo, da so zaigrali sproščeno, kar pa jih ni zavajalo v nediscipliniranost, temveč v živahno vigranost.

Gledališko občinstvo, ki je obiskalo tokratno premiero v večjem številu kot sicer, ni bilo razočarano — doživelo je prijetno presenečenje.

S. S.

Pogovori mimogrede

„Igram šole šest let“

Po premieri Kranjčeve drame »Pot do zločina« sem ga poiskal v garderobi stražiske Svobode. Igral je mladega Berdena. Dobro je izpolnil etično in moralno pokvarjenega človeka. Potem ko se je odedil šminke in si odlepil brčice, je stal pred mano fant, prešerno nasmejan in skromen. Kdo bi mu prisodil 22 let, ko je bil še na odru?

»Janez Zupan — v civilu,« se je šegavo predstavil in mi segel v roko.

»Kaj ste po poklicu?«

»Mizar sem — no, tako kot moj oče,« mi je brez pomisleka odgovoril.

»Se že dolgo bavite z igranjem?«

»Nekako šest let. Od 1952. leta sem član tukajšnje Svobode,« je pripovedoval. »Več sezon sem igral tudi v Prešernovem gledališču kot statista. Veste, moj oče je bil tam kaj zaposlen kot mizar. Najprej sem samo gledal poklicne igralce na delu, potem me je

prijelo... Zdaj menda brez odra sploh ne bi mogel živeti.«

»V katerih igrah ste nastopali?«

»Ne da bi pomisljal, je začel naštevati: »Mogočni prstani«, »Čvrček na ogroženju«, »V soboto se poročim«, »Dobri vojak Svejk«, »Miklova Zala«, »Mariana Pineda«, »Matura« in še v nekatereh.

»Kaj menite o delu tukajšnje dramske sekcije?«

»Ni slabo, lahko pa bi bilo boljše,« je po kratkem pomisleku odgovoril. »Zdi se mi, da so nekateri člani sekcije precej občutljivi za grajo. Tudi disciplina šepa. Če režira tuj režiser, potlej je bolje. Igralci rajši hodijo na vaje. Nerodno je tudi to, da so po navadi predsedniki dramske sekcije prezaposleni z drugimi opravili, zato se tudi ne morejo posvečati delu sekcije.«

»Kaj bi vi storili za boljše delo sekcije, če bi bili njen predsednik?«

»Če bi bil jaz predsednik,« se je v zadregi odsmehnil. »Predvsem bi skušal držati z igralci tesnejše stike. To daje ljudem voljo do dela in vero vase.«

»S čim se še ukvarjate v prostem času? Vsega menda ne posvečate odskemu delu?«

»Pravzaprav mi prostega časa ne preostane mnogo. Z dela se vračam precej pozno. Kadar utegnem, berem.«

»Kakšna literatura vam je najljubša in kateri pisatelji?«

»Včasih sem rad segal po razburljivih zgodbah, zdaj sta mi na Cankar in Finžgar zelo pri srcu.«

»Kaj pa film?«

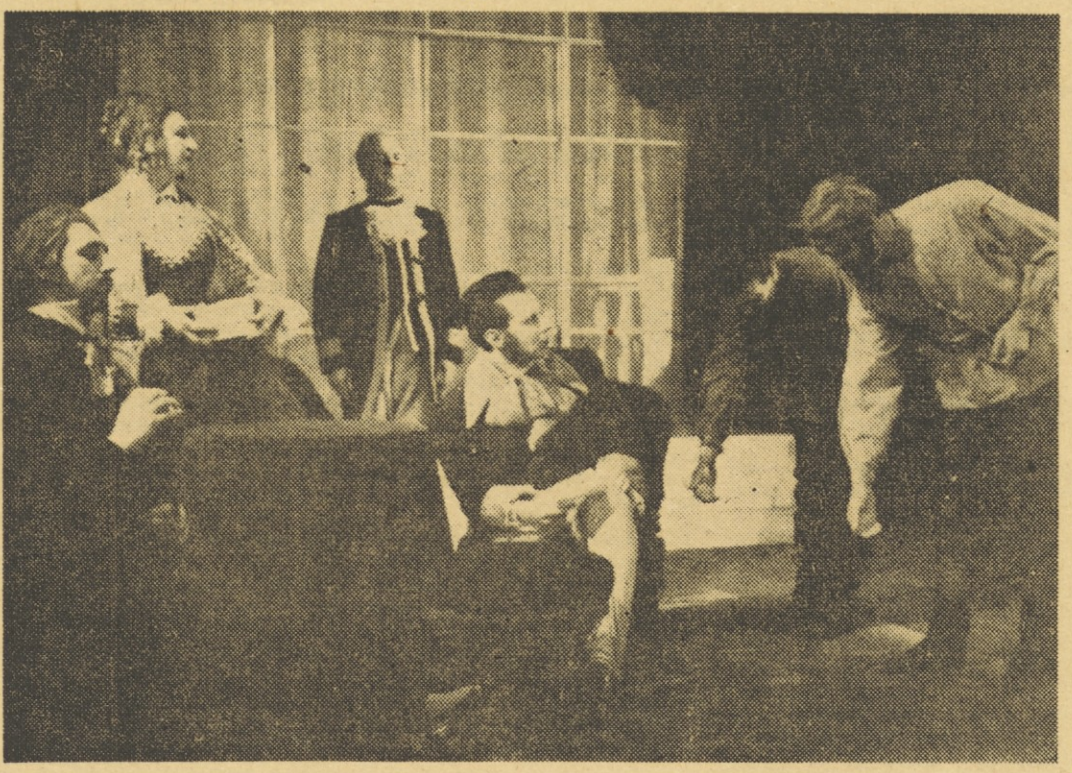
»V filmu skušam najti tisto, kar so mi včasih nudile kvalitetne gledališke predstave. Veste, pa plešem tudi rad...«

Utihihul je in me v zadregi pogledal. Podoba je bila, kot bi se plesal sramoval.

»Nič ne marajte,« sem ga potolažil. »Kdo se ne bi rad zavrtel v vaših letih.«

Pozneje mi je tudi režiser povedal, da sodi Janez med najstnejše igralce stražiske Svobode.

S. S.

Prizor iz I. dejanja A. N. Ostrovskega komedije »Gozd«

Janez Zupan

PET GLAVNIH NALOG

PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH SO NA ZAKLJUČNEM POSVETU DOLOČILI UDELEŽENCI SEMINARJA

Enotedenski seminar za organizatorje in upravnike poklicnih ljudskih univerz, ki ga je s pomočjo okrajne Ljudske univerze v Ljubljani priredila Zveza Svoboda Slovenije, je bil v nedeljo zaključen. Tečajnikom je nudil gradivo in odgovore na vprašanja, ki so se pojavila v začetku ustanavljanja ljudskih univerz. Na seminarju so tečajniki izmenjali svoje dosedanje izkušnje in se nalezili obilo prepotrebne optimizma, ki je nujen za dobro delo in zmagovanje začetnih težav. Seminar je bil prvi tovrsten poizkus, brez izkušenj; nosil je v sebi tudi nekaj otroških boleznih, v celoti pa je dobro uspel. In ko so tečajniki na zaključnem posvetu spregovorili o tečaju, dali pobude za podrobne tečaje v bodoče, so ugotovili, da je bil tečaj pravočasno organiziran, čeprav je bil zaradi poznega datuma — šola, zaključni računi v podjetjih, izkoriščeni dopusti — v veliki nevarnosti, da ga ne bo mogoče izvesti. Ugotovili so tudi, da je za prvo razdobje organizacije posebno važnih 5 nalog, ki jih organizatorji nikdar ne smejo izgubiti izpred oči.

1. Vsekakor je prva in najvažnejša naloga — proučitev konkretnih prilik v občini, okraju in izdelava programa. Ne smemo se namreč slepiti, da so delavci za izobraževalne pobude že pridobljeni, da je bilo potrebno ustanoviti samo ljudsko univerzo in zdaj bodo stekle stvari kakor po maslu. Da bomo tak interes vzbudili, s bomo morali temeljito prizadevati vsaj nekaj let; mislimo na interes tistega dela našega prebivalstva, ki te želje že ima in čaka samo na možnosti, kako bo ta interes sprostil. Seveda pa ne bo mogoče vseh ljudi pridobiti na enak način, ker sta njihov interes kakor tudi predizobrazba zelo različna. Zato je pogoj za dobro delo, da ta interes poznamo, da vemo — kot pravimo — za socialno strukturo prebivalstva. Kajti povsem razumljivo je, da sama proizvodnja, okolje, tradicija močno vplivajo na izobrazbeno stopnjo ljudi. Za izobraževanje je veliko dojemljivejši delavec, ki dela na zahtevnejših strojih, v bolj zahtevni proizvodnji. V vsem svojem bistvu, v navadah, ponasanju, po izobrazbi se razlikuje od delavca, ki je prišel iz kmečke sredine in je zaposlen na težkih, proizvodno nezahtevnih delih. Obema pa smo dolžni pomagati: enemu z zahtevnejšimi, drugemu z lažjimi oblikami. Prvemu moramo pomagati poglabljati osnovno izobrazbo, medtem ko moramo drugemu pomagati, da si jo šele pridobi. Seveda pa s to primerjavo ne mislimo, da imamo opravka samo z dvema kategorijama delavcev. Teh stopenj je brez dvoma več. Vsekakor pa moramo strukturo delavstva temeljito proučevati.

Za pravilno ocenitev položaja bi kazalo razvrstiti tudi podjetja in vse tri kategorije: v velika, srednja in majhna podjetja. Razumljivo je, da imajo velika podjetja sama na razpolago precej kadra, ki že, ali pa še lahko pomaga izobraževati delavce in izobraževanje. Tj. kadri iz večjih podjetij lahko pomagajo pri izobraževanju v srednjih, predvsem pa v majhnih podjetjih, ki so s takimi kadri zelo na tesnem. Skratka: oceniti moramo obstoječe stanje, da bo lahko napravili dober program za v bodoče.

Zakaj tako močno poudarjamo potrebo po sestavi programa? Predvsem iz dveh razlogov: prvi ne kaže razvijati in enostavno prenašati izobrazbenih oblik in programov od drugod o okolje, ki je povsem drugačno; vedeti namreč moramo, katere so bistvene naloge in kaj lahko v začetnem obdobju že začnemo urediti. In drugo — mi moramo za sodelovanje pridobiti ne samo ljudi, marveč tudi vodstva političnih in gospodarskih organizacij. Nihče izmed njih pa ne bo dal velike podpore obljubam in meglenim idejam. Organizacije kakor tudi ljudi lahko pridobimo za izobraževanje samo z jasnim programom. Če bodo sindikalne organizacije videli, da ta program pomaga uresničevati tudi njihove naloge, da je v nekem smislu tudi njihov program, bodo takšno ljudsko ali delavsko univerzo podprle. Prav tako podjetja, občina, druge itd. Samo na osnovi stvarnih sodobnih, realnih programov bomo dobili za ljudsko univerzo potrebna sredstva in pomoč. Kjerkoli bo delo v začetku škripalo, bo škripalo predvsem zaradi nejasnosti, zaradi neprebrulene interesa in skepticizma.

2. Druga naloga izhaja iz prve in je v bistvu samo njeno dopolnilo, zahteva pa somostojno obdelavo. Gre za tako imenovani profil delavca in kmata. Kakor je okvirno jasno določeno, kakšna znanja naj ima delavec, ki hoče dobiti kvalifikacijo, tako bomo morali tudi pri izobraževanju odraslih postaviti nekakšen profil. Vedeti namreč moramo, kakšno znanje delavec potrebuje, kje je minimum, h kateremu moramo težiti na najširši fronti, kaj je tisto, brez česar delavec v socializmu ne more izhajati. Seveda to ni samo naloga ljudskih univerz, toda za določitev te potrebe lahko prav ljudske univerze opravijo dragoceno gradivo. Do četrta pa — dokler tega ne bo-

čeli hlastati. Lahko se nas poloti nestrpnost, prevelika zahtevnost, kar lahko napravi samo veliko zmedo. Povsem razumljivo in realno je, da vsega naenkrat ne moremo storiti, da je izobraževanje odraslih težka naloga, dolgotrajen proces, ki ne pokaže v nekaj mesecih bleščečih uspehov. Zato je ravno pri vzpostavljanju organizacije in uvajanju posameznih oblik treba realno preценiti potrebe in zmogljivosti. Treba je v programu določiti vrstni red. Težiti v tistim oblikam, ki so najbolj nužne, najširše in ki obetajo največji uspeh. Stremeti je treba k oživiljanju takšnih oblik, ki bodo živele same naprej, se pravi, oblik, ki jih bodo ljudje ob manjši pomoči ljudske univerze sami razvijali naprej. Postavljati je treba nekakšne mejne kamne, ki bodo trdno stali tudi potem, ko bomo šli z delom že naprej. Če pa začnemo gra-

diti veliko papirnatih hišic, se nam bodo sproti podirale. In namesto gradbenega podjetja — če uporabimo to primerjavo — se bomo spremenili v remontno. Zmerom bomo popravljali in nič novega zgradili.

5. Ljudske univerze bodo morale zbrati vse razpoložljive kadre na svojem področju, napraviti o njih seznam in kjer je le mogoče prirediti zanje tudi seminarje. S pomočjo izobraževalnega centra pa zbirati in posredovati strokovno literaturo, ponazorila, izkušnje. Včasih bo kazalo izvesti različne ankete, ki bodo lahko vsem organizatorjem izobraževanja na slovenskem v veliko pomoč. Izkoristiti bo treba lastne sile, kjer pa bodo le-te prešle, zaprositi za pomoč. Le tako bomo lahko od občasnosti, raztrganosti prešli k večji sistematičnosti, ki je pogoj za uspešno izobraževalno delo. VINKO TRINKAUS

Zaključno posvetovanje udeležencev seminarja

nas še nismo pometli s pojmovanji hitrih, enkratnih seminarjev, ali tečajev. Da ne bo nesporazuma: tudi takšni tečajni seminarji so potrebni in koristni, predvsem še v današnji stopnji. Toda slabo je, če mislimo, da lahko z njimi zadostimo glavnim potrebam. Slabo je, če ne vidimo preko teh tečajev, če ne znamo našti oblik, ki bi ljudi, ki obiskujejo razne tečaje, pomagale izobraževati na višnji stopnji. Iskati moramo oblike, ki bodo stalnejše. Povsem razumljivo je, da bodo tudi ljudske in delavske univerze prirejale različne seminarje in tečaje, toda stremeti bomo morali za tem, da iz njih ustvarimo neki sistem prehoda od nižje k višjim oblikam.

Drugo pojmovanje, ki ima še močnejše korenine pa je v tem, da nekateri ljudje mislijo, da so za svoje delo in za življenje izdali vse, kar jim je treba, da bodo tudi ljudske in delavske univerze prirejale različne seminarje in tečaje, toda stremeti bomo morali za tem, da iz njih ustvarimo neki sistem prehoda od nižje k višjim oblikam.

Dalavec z večjo izobrazbo ni samo boljši proizvajalec in upravljalca, marveč tudi boljši človek. Tak delavec je veliko bolj samozavesten, veliko bolj cenj svojo delo, ljudi. Veliko lažje se tak delavec spoprije z birokratom, kot pa delavec, ki čuti, da malo zna, ki se boji, da ne bo znal razumljivo povedati svojih želja in misli. In kar je v socializmu še posebno važno — izobražen delavec se v življenju počuti srečnejši od neizobraženega, dojemljivejši je za kulturne dobrine in ne išče zabave ter poguma v vinu. Če torej izobražujemo delavce, ne vzgajamo samo boljših proizvajalcev in razumljivejših upravljalcev, marveč tudi zdrave, pogumne osebnosti, ki znajo ceniti in zmagovati življenje.

4. Ker smo z izobraževanjem odraslih na Slovenskem nekako v zaostanku, je precejšnja nevarnost, da bomo zdaj, ko smo naposled le izbili sodo dno, za-

Režiser Jože Gale

napisal scenarij, ki se zvesto drži originala, razen seveda izraznih sredstev, ki so pri povesti in pri filmu različna. Scenarij je filmski svet »Triglav-filma« je odobril. Za režiserja so izbrali Jožeta Gale, ki je pred leti za dobro režijo »Kekca« na filmskem festivalu v Benetkah 1952 prejel tudi prvo nagrado »Leva sv. Marka«. Film bodo posneli v barvah, misel na cinemascope pa so opustili, ker ima še premalo slovenskih kinematografov projektorje za široko platno.

Naloga, ki se postavlja pred Gale, je precej težja, kot je bila pri »Keccu«. Kot mi je Gale pripovedoval, bo njegova osnovna koncepcija v tem, kako Vrhovčani gledajo na Dunajski cesarski dvor. Na eni strani je Krpan, nekakšen ideal, kot si je Levstik želel, da

bi bili Slovenci — naraven, prebrisan in možat. Njegovo nasprotje je dunajski dvor — izumetničen, hinavski in spletni. Njegov predstavnik je minister Gregor, medtem ko je cesar manj izrazita figura. Velikan Brdavs je tu neizogibno potreben, da avtor na njem prikaže, kako naš človek s prebrisanostjo in pogumom zmaga nad napihnjeno ošabnostjo.

Oblikovno bo Gale celotno dejanje nekoliko privzdignil, tako da bo ohranil v filmu nadih pripovedke.

Medtem ko bo igralce za Brdavs, cesarja, Gregorja in druge razmeroma laže izbrati, pa bo težje izbrati glavnega igralca. Med dosedanjimi upodobitvami spada med klasične lik, ki ga je dal Krpanu Hinko Smrekar. Krpan mora imeti v neki meri lastnosti zajetnega hrusta, obenem pa preprostost, moč in moraino zdravje. Gale se je dolgo odločeval in je bil pripravljen — če takega junaka ni bil našel, raje žrtvovati nekaj fizičnih lastnosti kot pa izrazitost značaja. Pa, kot nam je sam izjavil, je že dobil igralca za glavno vlogo, ki po njegovih predstavah ustreza zunanjim in notranjim zahtevam. Imena še ni izdal javnosti, pa ugetnemo zanj v kratkem izvedeti, ker so vse pri-

prav končane in bodo v kratkem pričeli s snemanjem. Pri snemanju »Martina Krpana« bo v ekipi sodeloval še en član, ki ga doslej nismo videli imenovanega v glavah naših filmov: slikar, ki bo odgovarjal za likovne komponente filma. To je funkcija, ki jo v ameriških filmih izvršuje tako imenovani »Art director«. V »Martinu Krpanu« jo je prevzela akademska slikarka Melita Vovkova. Njeno delo bo tembolj odgovorno, ker bo film — kot smo že omenili — posnet na barvni trak. F. S.

Puljski filmski festival odslej na Bledu?

Kot smo izvedeli z ObLo Bled, je Bledu odobren kredit v višini 400 milijonov dinarjev za gradnjo moderne kino dvorane s 1200 sedeži. Gradnja naj bi bila zaključena do novembra prihodnjega leta, že v sledeči zimi pa naj bi bil potem na Bledu jugoslovanski filmski festival, ki je bil doslej vsako leto poletij v Puli.

Jugoslovanski filmski festival bi s tem pridobil zanimivo mednarodno privlačnost: vsi veliki filmski festivali so v obmorskih letoviščih sredlj letne sezone (Cannes, Benetke) —

FILMSKI KOMPAS

»H-8« MIRKO GROBLER: Jugoslovanski film na evropski višini.

KAJETAN KOVIC: Dober domač film s sodobno temo. Škoda, da je zgodba preveč razdrobljena.

»PRIJATELSKO PREPRIČEVANJE« MIRKO GROBLER: Mojster vsebinskega detajla režiser W. Wyler nam nudi v tem filmu mnogo topline, prisrčnosti in pristnosti, le proti koncu se giblje v nevarnih mejah sentimentalnosti.

MILOŠ MIKELN: Divji Zapad — enkrat drugačen. Zelo bi mi bilo žal, če bi zamudil ta film.

»PICASSO« MIRKO GROBLER: Film o nastajanju umetniške slike? Več! Radost in nemir ustvarjanja sta razgaljena pred gledalcem. Doživite za ljubitelje likovne umetnosti, za druge pa poučno.

MILOŠ MIKELN: Svojevrsna predstava, pravzaprav samogovor velikega umetnika. Obenem — nehoti — esej o poteh sodobne umetnosti: človek, ki likovne umetnosti vsaj od daleč ne pozna, bo imel malo od filma.

»LEPA MLINARICA« MIRKO GROBLER: »Romantična« variacija na socialne probleme služi kot ozadje bolj ali manj domiselnim gegom, predvsem pa so napredaj čari »lepe mlinarice« Sofije.

MILOŠ MIKELN: Včasih nas filmi te vrste privabijo z domiselnimi naslovi; tokrat je na srečo še naslov ponesrečen, pa sem bil filma obvarovan.

»V POMLADI ŽIVLJENJA« KAJETAN KOVIC: Film iz pionirskih časov naseljevanja Zdrženih narodov z nekoliko sentimentalno zgodbo, pa zelo lepimi prizori iz živalskega sveta.

MILOŠ MIKELN: Prav dober film — še boljši bi bil, če ne bi pretirano udarjal po gledalčevih čustvih.

»GORA« MILOŠ MIKELN: Dober in zelo pošten film. Žal — ljubitelji gora bodo obžalovali, da je velika večina prizorov plezanja v stenah posneta ob lepenkastih stenah v ateljejih.

Bogastvo bogatega

Zdaj bo enadstirideseto leto, kar pisatelja Ivana Cankarja ni več, ali njegova beseda, njegov program, to je ostalo ter je dandanašnji živo, živi bolj, kakor je skimoval nad Miškom Kranjcem, češ da mu zavest, privrženost stvari, samo uničuje umetniški izraz; samo srce da bi naj poslušal, razum neke ob strani pustil.

V slovenski deželi se še vedno od časa do časa pogreje refren o belem in o črnem kruhu, o gosposki in o delavski kulturi; ondan sem poslušal kričala, ki je skimoval nad Miškom Kranjcem; samo srce da bi naj poslušal, razum neke ob strani pustil.

Vendar na tem svetu je tako, da je vsakdo privržen kateri stvari in neki svoji stvari je privržen tudi kritik, pa še kako privržen s srcem in s pametjo, enako kakor je bil stvari svojega proletarskega ljudstva privržen od kraja in v vsem svojim bistvom, kakor se je sam izražal, tudi Ivan Cankar.

So ljudje, ki še vedno po starem vidijo: nekeje v nižinah je ljudstvo, so proletarske množice, vso to ljudstvo in te proletarske množice pa je treba dvigati do njihove ali do gosposke kulture, ko da bi po svetu živel po različnih kultur in kakor da bi samo ta visoka ali gosposka kultura smela živeti. Daleč za Cankarjem je takšna pesem, za Cankarjem, ki je poznal samo eno kulturo. So ljudje, ki ne vidijo, da so minila štiri desetletja, ki je Cankar zahteval, da se delavca vzdrami in da se mu pove: »Enakopraven brat si v družini!« ter da se mu da ponosa in samozavesti, da bo čutil v sebi: »Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca-proletarca, sloni bodočnost slovenskega naroda, naroda — proletarca!«

Ta delavec - proletarec, ta narod - proletarec se je v teh štirih desetletjih dejansko tudi vzdramil, se zavedel sebe ter postal tudi dejanski gospodar na svoji zemlji.

In ko dandanašnji toliko govorimo o izobraževanju ljudstva, ko hočemo, da bi postale vse naše šole, vse do univerze, šole, ki bi izobraževale ljudstvo, je vendar čutili, kako je razlika med tistim, kar je od inteligenta zahteval Cankar ter med današnjimi zahtevami. A ta razlika je v tem, da so danes osveščene ljudske sile tiste, ki so se zavedle, kako je izobraževanje njihova osnovna pravica in ki poslej zahtevajo, tudi od inteligenta, naj postane znanje in kultura njihova stvar, stvar njih kot dedičev vsega tistega, kar je bilo doganjano v znanosti in storjeno v kulturi. Na desetine in desetine izobraževalnih tečajev in večernih gimnazij, v katerih iščejo znanje že odrasli ljudje, vse to je več kot zgovorna priča, kako je postal klic po izobraževanju potreba in zahteva naših ljudskih množic samih. To danes niso več tiste proletarske množice, ki se jih je šele moralo osveščati in ko so začemale boj za svojo proletarsko stvar, ne, danes so to množice, ki so medtem ali v teh desetletjih postale gospodarji v tovarnah, v podjetjih, v ustanovah, na svoji zemlji. Te ljudske množice so se danes in v takih pogojih, ko so postale same svoj gospod, zavedele, kako imajo vso pravico, da zahtevajo, kako je izobrazba njihova osnovna pravica, kako so šole predvsem samo njihova stvar in kako vso razkošje kulture, vse do akademij, ni več samo »križantema siromakova, temveč bogastvo bogatega«.

Program Ivana Cankarja je v današnjih dneh postal program in zahteva naših ljudskih množic, program osveščenega ljudstva, in prav zategadelj je tako močno zaživel tudi kot program Zveze komunistov. In zato je Ivan Cankar naš, zato živi med nami.

IVAN POTRČ

Martin Krpan v filmu

film

tografsko podjetje z globlo 1.500.000 dinarjev, ki jih mora plačati združenju filmskih proizvajalcev Jugoslavije. Po določitvi ljubljanskih finančnih organov namreč niso dosegli zahtevane kvote okrog 10 odstotkov v zadnjih treh mesecih lanskega leta in to v vsakem kinematografu posebej.

Ljubljansko kinematografsko podjetje (govorja tej kazni in svoj ugovor utemeljuje s statističnimi podatki, v kinu Union, ki ima 1.102 sedežev, so namesto 60 dali 121 predstav domačega filma, v kinu Vič (688 sedežev) 59 predstav domačih filmov, kino Komuna (562 sedežev) je dal 29 in kino Slova (575 sedežev) 24 predstav. Kot je iz tega razvidno, v glavem in največjem kinematografu za 100 odstotkov presegle zahtevano kvoto, v kinu Vič jo skoro v celoti izpolnili, v ostalih dveh kinematografih pa so bili pod zahtevano kvoto. V celoti so torej izpolnili določilo odloka, ne pa v vsakem kinematografu posebej. Toda prav zato, ker so kvoto presegle v osrednjem kinematografu, so storiili domačemu filmu večjo uslugo, kot pa jo zahteva odlok, saj le-ta varuje domače filme, da ne bili odrinjeni na periferijo. S to svojo politiko je ljubljansko kinematografsko podjetje sicer res prekršilo črko Odloka, pa vendar, bolj ravno na njegovem duhu.

Prva neposredna posledica kazni je usoda, ki je doletela ljubljanskega nagajenja »H-8«: samo svečana premiera tega filma je bila v kinu Union — ker pa je ta kino že zadostil kvoti, Slova in Vič sprotim željam premagati v ta dva kinematografa.

F. S.

Nov filmski dokument o Sutjeski

Celotna ekipa snemalcev »Filmskih novosti« je pod režijo Aleksandra Mitrovića posnela drugi film o Sutjeski. Sugestijo za ta film je dal Centralni odbor Zveze borcev NOB.

»Deset na enega«

Sarajevsko podjetje Bosna-film je končalo s snemanjem dokumentarnega filma »Deset na enega«. Film govori o vdoru okupatorja na goroloko prebivalstvo Kozare v prvih dneh leta 1942. Na pretrpljen način prikazuje zločine proti nezaščitenim ženam in otrokom, na drugi strani pa humanizem tistih, ki so celo z motikami in sekirami jurišali na sovražnikove bunkerje. Film je nastal na podlagi originalnega fotografskega materiala in je z njim podjetje Bosna-film doseglo število 100 kratkih filmov, ki so jih izdelali od ustanovitve do danes.

Film o programu ZKJ

Nusred Seferović in Vicko Raspor, ki bo film tudi režiral, sta napisala scenarij, ki na publicističen in živ način poplazarizira osnovna načela Programa ZKJ. Film, ki nosi naslov »Program ZKJ«, snemajo v proizvodnji »Zagreb-filma«.

Podpore niso življenjska raven

Z občnega zbora sindikalne organizacije »Litostroji«

Tokrat ne bi navajali, kaj so posamezni tovarši razpravljali na zadnjem občnem zboru sindikalne organizacije »Litostroji« v Ljubljani. Ustavili bi se le pri besedah predsednika delavskega sveta, ki je dejal, da je dobro sodelovanje med delavskim svetom in upravo podjetja, medtem ko so slabši stiki med organi upravljanja in delovnim kolektivom. V »Litostroju« se je letos pojavilo mnenje, da je delavski svet le petorica ljudi. Predsednik delavskega sveta je se pripomnil, da sindikalna organizacija se ni napravila dovolj, da bi prišlo do tesnejšega sodelovanja med delavskim svetom in kolektivom. To kar je govoril predsednik delavskega sveta, nedvomno drži. V tovarni večkrat sklepajo o določenih problemih, ne da bi se kakorkoli pogovorili o njih s člani sindi-

kalne organizacije. Tako so na primer spremenili čas malice v nekem obratu, delavcem pa niso pojasnili zakaj je ta ukrep potreben.

Vzroke za slabo sodelovanje med delavskim svetom in kolektivom lahko iščemo tudi v delu obratnih delavskih svetov. Ti imajo v »Litostroju« le posvetovalni značaj, ki sicer lahko z določenimi predlogi, ki jih prenašajo na osrednji delavski svet, pripomorejo k boljšemu gospodarjenju. Obratni delavski sveti proučujejo gradivo s seš osrednjega delavskega sveta. Če bi se na prejšnji zboru pri taki obliki delavskih svetov, bi jih žalilo mrtvilo. Zavoljo tega so se v tovarni lotili organizacije ekonomskih enot. S tem bodo dobili obratni delavski sveti več pravic in dolžnosti. Stvarneje bodo lahko pričeli razpravljati o dvigu storilnosti dela, pravičnem nagrajevanju in o delu obrata. S tem bodo dosegli, da delo ne bo tako formalno, marveč se bo povečala osebna odgovornost članov obratnega delavskega sveta. Občasno pa naj bi sindikalne organizacije priredile sestanke, na katerih bi razpravljali o nekaterih gospodarskih problemih, ki so o njih razpravljali in sklepali na seji obratnega delavskega sveta. Člani sindikata naj bi predlagali, o čem naj razpravljajo na seji. Pri takem načinu dela ne bi potem delavci negodovali, da so bili na sejah delavskega sveta sprejeti sklepi, ki niso v skladu z interesi kolektiva posameznega obrata. Odpadlo bi tudi mnenje, da upravlja podjetje par ljudi.

Tako sodelovanje se nam zdi potrebno še posebej tedaj, ko v delovnih kolektivih sklepajo, kako bodo porabili sredstva za potrebe družbenega standarda.

V »Litostroju« so namreč letos takole skrbeli za delovnega človeka. Izplačali so za 469.500 dinarjev denarnih podpor, na brezplačno letovanje

so poslali precej članov delovnega kolektiva. In ne nazadnje, v vseh letih so zgradili precej družinskih samskih stanovanj, odprli menzo itd. Toda sindikalni organizaciji lahko očitamo, da ni že na občnem zboru podala nekakega načrta graditve stanovanj, menze itd., kajti tudi »Litostroji« se rabi stanovanj, da ne govorimo o menzi, ki je premajhna. S podporami, ki pa jih dajejo posameznim članom

delovnega kolektiva pa v »Litostroju« še niso pričeli izboljševati življenjskih pogojev delavcev. Prav o tem, kako bodo resnično rešili ta problem, bodo morali razpravljati na sestankih obratnih sindikalnih organizacij v tovarni »Litostroji« in se zavzeti za to, da bo delavski svet gospodarske organizacije namenil čimveč sredstev za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev.

N. B.

POMANJKLJIVA ZAŠČITA DELA

»Zaščitna sredstva, ki jih uporabljamo v obratih so slaba, zaščitne maske so pretežke, očala, ki jih uporabljamo pri delu, pa se prehitro zapraščajo.«

Tako je na občnem zboru Tovarne gumbov v Kamniku neka delavka omenila higiensko-tehnično zaščito dela. Takoj je trebih pripisati, da je v tem podjetju še precej delavcev, ki ne uporabljajo zaščitnih sredstev.

»V bodoče bo treba uporabljati še več zaščitnih sredstev. Kazalo bi, da bi sprejeli pravilnik, ki bi natančno določale, na katerem delovnem mestu naj bi delavec uporabljal zaščitna sredstva. Morda so ta sredstva slaba, prav gotovo pa je higiensko-tehnična zaščita dela v podjetju še vedno precej pomanjkljiva.«

Tovarna gumbov v Kamniku je v zadnjem času napredovala. Zdalj opuščajo proizvodnjo gumbov iz škroka in se polagoma lotevajo izdelovanja predmetov iz plastičnih mas. Lotili so se tudi graditve nove tovarne. Tako bodo letos predvidoma namenili večino sredstev za novo tovarno. To gospodarsko organizacijo — za razliko od drugih podjetij kamniške občine — lahko pristejemo k tistem podjetjem, ki morajo svoje obrate čimprej obnoviti, če hočejo, da bodo v prihodnjih letih ustvarili toliko sredstev, da bodo izboljšali življenjske pogoje delavcev. V novih obratih bodo lahko tudi izboljšali delovne pogoje. Higien-

sko-tehnična zaščita dela bo v Tovarni gumbov namreč vse do tedaj slaba, dokler bodo delavci delali v starih stisnjenih prostorih. V novi tovarni ljudem ne bo treba nositi več nekaterih zaščitnih sredstev. S tem pa še ni rečeno, da higiensko-tehnično zaščito dela ne moremo v starih obratih izboljšati. Namesto tovarniško izdelanih zaščitnih sredstev, bi morda lahko uporabljali taka sredstva, ki bi jih sami izdelali in prilagodili delovnim pogojem. Pri tem so delavci predlagali, kako bi zaščitna sredstva čimbolj izpopolnili.

N. B.

Ne samo geslo!

Ob sindikalnem občnem zboru v Rušah

V tovarni dušika v Rušah še precej časa razpravljajo o topli malici. Menda se je stvar začela, ker ob pravem času niso dobili potrebnih naprav. Kolikšna bo cena toplemu obroku, ki so ga začeli deliti prve dni decembra, še ne vedo...

Tudi o pralnici so v tej gospodarski organizaciji že precej govorili, stroji so pripravljeni, vendar čakajo...

Delavci ruske tovarne so letos sami med seboj večkrat raz-

pravljali o desetodstotnem dopolnilnem proračunskem prispevku. Izmenjali so precej mnenj, vendar marsikateri delavec v podjetju še danes ne ve, zakaj so ta prispevek predpisali...

O teh in še nekaterih vprašanjih je na občnem zboru sindikalne organizacije tovarne dušika v Rušah tekla razprava. Delavci so se zanimali za nekatera vprašanja, ki so, kakor kaže, ostala v tovarni nepojasnjena že dlje časa. Na njem se je pokazalo, da delavci še vse premalo vedo o težavah tovarne na pa tudi občine. Kje so vzroki?

Tudi v tovarni dušika že precej let poudarjajo, da je slabo sodelovanje z delavskim svetom, kolektivom in zborom proizvajalcev. V delavski svet so izvolili najboljše tovarše, vendar jim ti (z majhnimi izjemami) ne poročajo o svojem delu. Podobno je s člani zbora proizvajalcev, ki jih ima v njem tovarna dušika šest. Tudi člani zbora proizvajalcev niso razlagali kolektivni sklepov in odločkov, ki so jih sprejeli na občinskem zboru proizvajalcev. Vendar bi sindikalna organizacija lahko zahtevala od članov delavskega sveta in zbora proizvajalcev, da posamezne sklepe in odloke pojasnjujejo ljudem na člankih sestankih. Take prakse se sindikat ni posluževal, zato so ostale mnoge stvari nerazčiščene. Delavci, ki niso dovolj vedeli o težavah

podjetja, so negodovali in iskali krivce tam, kjer jih ni bilo.

Drug problem, ki se večkrat pojavlja ne le v tej gospodarski organizaciji, marveč tudi v drugih podjetjih, pa je tale: Delavski svet na primer sprejme nek sklep. Zanj so glasovali vsi člani delavskega sveta. Sklep pa je treba nato tudi zagovarjati. Nekateri člani delavskega sveta pa tega ne delajo, marveč celo večkrat v razgovorih z drugimi delavci ponašajo, da se s tem sklepom ne strinjajo, glasovali pa so zanj, ker je bilo pač treba sprejeti tak sklep. Takim ljudem bi morali člani sindikalne organizacije povedati, da jih niso volili zato, da bodo le mehanično glasovali, marveč se morajo predvsem zavedati, da z glasovanjem usmerjajo gospodarsko politiko podjetja. Od tod tudi premajhno sodelovanje med delavskim svetom in kolektivom. Če namreč član delavskega sveta ni vedel, zakaj je glasoval, kako naj torej razloži sodelavcu sklep, ki ga je delavski svet sprejel.

Organi delavskega upravljanja se ne bi smeli zapreti v svoj krog, sicer bodo v Rušah nekateri ljudje še večkrat na glas prebrali geslo »Delu čast in oblast« (kot so to sklenili na občnem zboru sindikalne organizacije v tovarni dušika v Rušah), a geslo bo le geslo, dokler ga ne bodo tudi v vsakdanjem življenju uresničevali.

N.B.

Kaj je najvažnejše?

V podjetju »Kamnik« so pričeli pred nekaj meseci graditi dve stanovanjski hiši in šestorček. Tudi bodo dokončali neko drugo zgradbo, ki so jo pričeli graditi pred časom. S tem bodo stanovanjsko stisko olajali.

V pretekli dobi so zgradili tudi vodovod. Kolektiv se je zaradi te graditve odrekal delu dohodka.

Letos so odprli v tem podjetju novo obratno zobno ambulanto.

To leto so poslali 53 članov delovnega kolektiva na 10-dnevni dopust, dvajset delavcev pa je odšlo na klimatsko zdravljenje. Za odhiti in dopust so v podjetju »Kamnik« porabili okoli 700.000 dinarjev.

Tako nekako skušajo v tej gospodarski organizaciji izboljšati življenjske pogoje delavcev. Vendar tu pogrešajo nečesa.

Ze na občnem zboru sindikalne organizacije bi morali več razpravljati, ali bodo v prihodnjem letu dali pretežen del sredstev za proizvodnjo, ali pa za ostale potrebe? Hkrati bi po našem mnenju morali predlagati, kaj naj bi v prihodnjem letu gradili. Zdi se, da se tu in tam sindikalna organizacija (kljub nekaterim uspehom) še vedno premalo odločno zavzema za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev. (O toplem obroku hrane še precej časa razpravljajo. Vendar bi lahko ob večji prizadevanosti uspeji, da bi delavci enolončnice že prejeli.) V podjetju tudi vsi dajo prednost nekaterim graditvam, ki bi z njimi lahko še počakali. V tovarni bi tudi večkrat morali razpravljati o tistih delih, ki bi jih izvajala občina. Tako bi lahko člani zbora proizvajalcev (ki so obenem člani delovnega kolektiva) na sešdanju zbora proizvajalcev v imenu podjetja predlagali, s katerimi graditvami naj bi najprej pričeli. To omenjamo zavoljo tega, ker v Kamniku že nekaj časa razpravljajo o graditvi žičnice na Veliko planino. Toda v tej občini je občutno pomanjkanje stanovanj in veliko drugih komunalnih potreb. Prav bi bilo, da te probleme najprej rešijo, šele kasneje naj bi gradili ostale stvari. V podjetjih bi torej morali razpravljati ne le o potrebah svojega kolektiva, marveč tudi o splošnih potrebah občine. Prav take razprave smo pogrešali na občnem zboru v podjetju »Kamnik«.

N. B.

Večja proizvodnja v »Elektrokovinik«

Na nedavnem občnem zboru sindikalne organizacije podjetja »Elektrokovina« so največ razpravljali o gospodarjenju, o proizvodnosti dela, o delovni disciplini in o preprečevanju delovnih nezd. Podjetje dosega iz leta v leto večje proizvodne uspehe. Letos so v »Elektrokovini« povečali proizvodnjo za 27%. Letošnji tričetrtletni proizvodni načrt pa so presegli za 7%, ne da bi zaposlili več delavcev.

G.D.

O težavah podjetja le na sploh

Občni zbor sindikalne podružnice steklarne v Rogaski Slatini je pozdravil sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov (drugače član kolektiva) in na sploh govoril o problemih podjetja. Naposled je pohvalil dobro na pihala.

Občni zbor je pozdravil tudi zastopnik občinskega sindikalnega sveta, ki je član kolektiva, in razpravljati na sploh o sodelovanju podjetja s komuno, o delitvi dohodka, o delu delavskega sveta in drugem. Menil je, naj bi delavci pozneje govorili podrobneje o nekaterih drugih vprašanjih.

Po teh uvodnih govorih se je oglasil neki delavec, ki je dejal, da pelje k tovarni zelo slaba cesta. Svoj čas so se delavci odpovedali delu dohodka, da bi skupno z občino popravili cesto in zgradili vodovod. Cesta pa je še zmeraj slaba.

Direktor steklarne je glede tega dejal, da so denar, ki ga je dala tovarna v ta namen, porabili za graditev vodovoda. Cesto pa bodo menda pričeli popravljati skupaj z republiko skozi upravo za ceste. Direktor je nato razpravljati še o nekaterih proizvodnih vprašanjih.

Začeli so se oglašati tudi drugi delavci. Vendar je delovni predsednik izkoristil kratek premor in zaključil razpravo.

— — —

Menda ni treba posebej določiti

Zdravstveno službo naj bi uredili

Na občnem zboru sindikalne organizacije trboveljske bolnišnice so spet načeli vprašanje o prepotrebni graditvi nove bolnišnice. Lani se je v Ljubljani namreč moralo zdraviti že okrog 2100 Trboveljčanov. Mimo tega pa bi kazalo tudi urediti vso zdravstveno službo v trboveljski in drugih občinah. Tako bi se olajšalo delo v bolnišnici, povečala pa bi se tudi preventivna služba.

Poseben problem je tudi razkropljenost kliničnih oddelkov po vsem Zasavju. Zato naj bi v teh občinah združili nekatere zdravstvene službe.

Letos je sindikalna organizacija trboveljske bolnišnice delala uspešne kot prejšnja leta. Na sestankih so proučili zakon o delovnih razmerjih in javnih uslužbenih. Sodelovali so pri izdelavi pravilnika ustanove. Sindikalna organizacija je bila pobudnik izobraževanja zdravstvenih delavcev, ki so se šolali v bolnišniški šoli na transfuzijski postaji itd.

Premalo so skrbeli za stano-

kazovati, da smo ta občni zbor zastupili s čudnim občutkom. Pozneje smo se pogovarjali z nekaterimi člani sindikalne podružnice. Povedali so, da je v tovarni precej problemov, vendar se nekateri ljudje premalo zanimajo za težave steklarne, zato o njih niso razpravljali. Poudarjali so, da se tu ne da kaj storiti.

Zdi se, da se je sindikalna organizacija zadovoljila le s proizvodnimi uspehi tovarne. Premalo pa se je ukvarjala z ostalimi problemi, med katere sodi tudi izboljšanje življenjskih pogojev delavcev.

Pri svojih prireditvah bi se morale usmeriti na skrb za tiste delavce, katerih zaslužek je odvisen od dela v tovarni. V steklarni pa je zaposlenih precej takih delavcev, ki so obenem tudi mali kmetje. Njihovi življenjski pogoji pa so boljši od pogojev »čistih« delavcev. Sindikalna organizacija pa je pod vplivom delavcev — malih kmetov in se zato v preteklem letu ni ukvarjala z osnovnimi vprašanji tistih ljudi, ki jim je treba dejansko izboljšati življenjske pogoje. Na občnem zboru so člani sindikalne organizacije (med njimi tudi sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov in zastopnik občinskega sindikalnega sveta) govorili o teh stvareh le na sploh, namesto da bi že takoj predlagali, kako bi posamezna vprašanja pričeli praktično reševati.

Bodoče naloge sindikalne

vanjsko vprašanje. Kolektiv je prispeval v sklad za stanovanjsko graditve milijon dinarjev. Na ta problem je pozabila tudi posebna komisija občinskega ljudskega odbora. Še posebno je ta problem pereč, kajti uprava bolnišnice mora izprazniti podstrešne sobe, zato bo treba slej ko prej pričeti graditi stanovanjsko službo.

T.

Posebno prijateljstvo

Zapisek o nekem zdravstvenem domu

Bilo je v nekem zdravstvenem domu blizu Ljubljane. Občini je po daljših prizadevanjih uspelo dobiti potrebno število zdravnikov in drugih strokovnih uslužbencev in je dom v glavnem zadovoljivo služil svojemu namenu. Tu in tam je sicer kakšen bolnik pogodnjani nad odnosom, ki ga je imel ta ali drugi zdravnik od njega, včasih pa tudi zato, ker je moral po uro ali še dalj čakati, preden so ga sprejeli, začeli ordinirati. Toda kaj več se ljudje niso pritoževali.

Pred tedni so se v zdravstvenem domu razširile po vsej občini drugačne govorice. Ljudje so govorili, da so se uslužbenci sprli med sabo, da so na sindikalnem sestanku skoraj soglasno zahtevali odstavitev upravnika, da bodo vsi uslužbenci kolektivno odpovedali službo, če občina ne bo kmalu razrešila sedanjega upravnika.

Toda zadeva s tem še ni bila končana. Na občini so mislili, da se bodo odnosi v domu po seji občinskega ljudskega odbora popravili, tam pa so posamezniki samo razmišljali, kako bi opravili z lastnim protim taborem, istočasno pa so se začele razne intervencije na okrajne forume. Ker je občina še zmeraj oklevala, so se naposled morali vmešati okrajni organi. Poslej so se začele razmere v domu hitreje in temeljiteje razčiščevati in urejati. Med drugim je prišlo na dan, da so se zdravniki še pred meseci prav dobro razumeli med sabo, celo se preveč. Zato se tudi njih posebno vznemirjal če je kakšen zamudil službo, pričel včasih kakšno uro pozneje ali pa ga kakšen dan sploh ni bilo. Toda v domu ni ostalo samo

pri tem medsebojnem popuščanju in nedisciplini. Prve nerednosti so bile povod za naslednje, še hujše. Tako je na primer zdravnica, upravnikova žena, napisala potrdilo da zobozdravnikova otroka zaradi hude lezije nista sposobna za šolsko telovadbo, čeprav ju ni niti videla. Kaj šele preiskala. Ista zdravnica je neupravičeno in brez plačila izdala za nekoga zobozdravnikovega znanca cepivo proti otroški paralizi; nekdo izmed zobozdravnikov pa je poleg redne zaposlitve v zdravstvenem domu v dveh krajih opravljal privatno zobozdravniško prakso brez dovoljenja pristojnih zdravstvenih organov, v nekem pa celo po ukinitvi privatne prakse. Takih nepravilnosti pa bi lahko naštevali še več.

Za napake ki so se dogajale v zdravstvenem domu, so vedeli vsi zdravniki. Ker je bil vsak nekje prizadet, so bili vsi tiho. Toda to ni moglo trajati v nedogled. Ko so pred meseci obravnali vprašanje plač v domu, je prišlo do prvih hudih besed in očitkov. Od tedaj dalje ni bilo več miru. V spor med zdravniki so pričeli pritegovati tudi druge uslužbenice doma, dokler jih niso končno razdelili na dva tabora.

Ko so ljudski odborniki prejšnji teden ponovno razpravljali o razmerah v domu se niso več obotavljali. Ker vodilni zdravstveni delavci v domu niso po kazem zamudili službo, pričel mirno urediti in delajo v sožitju, je ljudski odbor razrešil upravnika doma šefa zobne

»ŠPIK«
VARNA PERILA, PLE-
TENIN in ROKAVIC
K R A N J

Izdeluje: pletene ženske volnene obleke v raznih poljubnih barvah, enobarvne in deseniirane! Zahtevajte naše izdelke v vseh trgovinah s trikotarji širom Slovenije!

POMNITE ŠPIK MODELI!

Zičnica št. 3 obratuje

Nov objekt v Kranjski gori z lepimi možnostmi in kupom problemov

Komaj leto dni je od tega, kar je na Pohorju stekla naša prva turistična vzpenjača. Sledila ji je žičnica na Krnovec, letos — na Dan republike pa je bila izročena prometu tretja turistična žičnica — tokrat v Kranjski gori.

Dolga, skoraj nepregledna vrsta živobarvnih sedežev se je premaknila in med krošnjami dreves malodane neslišno ponesla prve potnike proti vrhu Vitranc. Bil je mrzel meglen dan; goste, ki so se udeležili otvoritvene vožnje, je zeblo, kar je spravilo prireditelja, ki je na hitro roko organiziral otvoritev, v precejšnjo zadrego. Zeblo je tudi fan- te v tankih platnenih uniformah, ki so žičnico gradili in z njo ta dan upravljali, toda zaradi tega prireditelji ni bil v zadregi in še vedno ni, čeprav mraz z vsakim dnem vsebolj pritiska.

KAKO SO GRADILI ŽIČNICO NA VITRANC

Dolga in zapletena je zgodovina gradnje kranjskogorske žičnice. Od prvotne zamisli, ki so jo dali nekateri člani Turističnega društva in Smučarske zveze, pa do njene realizacije in odplačevanja najetih kreditov je raztresenih toliko na videz nepremostljivih ovir, da

bi bilo povsem nekoristno pogrevati to neslavno štiriletno preteklost, če ne bi bilo v njej malih in velikih ljudi, brez katerih bi tam, kjer teče trasa nove žičnice, se danes rasle bukve in smreke.

Žičnico je gradilo podjetje »Žičnica Vitranc« izgradnja, poleg tehničnega vodje z enim samim kvalificiranim delavcem, z nekaj sezonskimi de-

MILAN MAVER

lavci, brez vsake mehanizacije, tako rekoč z golimi rokami. Dela so napredovala in obstajala, kakor je pač pritekal denar.

V najhujši stiski je priskočil na pomoč planinski polk iz Bohinjske Bele, čigar vojaški planinci so na svojih ramah potegnili težko, štiri tisoč metrov dolgo jekleno vrv na 1570 metrov visoki vrh Vitranc. Solariji in člani smučarskega kluba Planica so preko celega leta vsako nedeljo čistili in izsekavali smučarsko progo. Sportna zveza Slovenije, Smučarska zveza, Planinska zveza, Partizan, Turistična zveza in še druge organizacije so po svojih močeh prispevale denarna sredstva. Tako je z združenimi močmi naposled po

številnih težavah nastala lepa in moderna žičnica, pomemben turistični objekt, ki ga sportniki in ljubitelji planin z veseljem pozdravljajo, graditeljem in pobudnikom gradnje pa se zani iskreno zahvaljujejo.

SKOZI MEGLENO MORJE K SONCU

Kdorkoli se je meglenega dne, ko so se nekaj sto metrov nad mestnimi strehami plazili sasi oblaki, popeljal z žičnico na Vitranc, zlepa ne bo pozabil doživljanja, ko se je sila koprena razredčila in je zaplaval nad meglem morjem bleščeči modrtini naproti. Človek, ki je mesece preklinjal vremenske napovedi in puste novembrske nedelje, skoraj ne more verjeti očem. Zasmeženi, od sonca obsljani vrhovi se belijo tako blizu, da bi jih morda lahko prijel z roko. V pičlih 24 minutah se je povzpel prav v sredino enega naših najlepših predelov visokogorskega sveta. Na jugu sami dvatisočaki: Jalovec, Mojstrovka, Priskank, Špink, na severu onstran Karavank in Ziljske doline pa sklenjena veriga grebenov in vrhov od Dolomitov do Visokih in Nizkih Tur. Sonce greje. Zrak je oster in čist. Nekje tam spodaj pod kopasto gmoto, ki zakriva dolino, so ostale gostilne, zaka-jene, s pristnimi in nepristnimi vini, s čistimi in politimi prti na mizah, s prepriljivci in tuke s tihimi pijanci, ki vdano in čemerno žde ob svojem kozarcu.

KRANJSKA GORA — TURISTIČNI CENTER

V poletnih mesecih lahko postane vrh Vitranc izhodiščna točka za neštete izlete. V dveh urah zložne hoje pride izletnik z Vitranc pod Ciprnikom preko Slemen na Vršič, ki je sam spet nova izhodiščna točka ali pa se tu posluži dnevnne avtobusne zveze, ki ga pripelje nazaj v Kranjsko goro. Druga pot ga popelje z Vitranc skozi Grlo v dolino Tamar, tretja v dolino Pišence, četrta h kopališču »Jasna«. Vse te poti bi bilo treba le primerno urediti, za kar pa se že zanima Planinsko društvo Jesenice. V zimski sezoni pa se bodo zbirali ob žičnici ljubitelji smučanja. Predvidenih je več smučarskih prog, tako za tekmovalce kakor tudi za smučarje-izletnike. Ena izmed turističnih prog naj bi vodila z Vitranc pod Ciprnikom in po melišču v dolino Tamar, druga, 6 tisoč metrov dolga pa do železniške postaje v Podkorenju, od koder naj bi preprosta vlečnica potegnila smučarja nazaj do vmesne postaje na »S«. Da je z novo žičnico omogočen tudi našim alpskim tekmovalcem učinkovit trening, sploh ni treba še posebej omenjati.

KDO BO SEJAL IN KDO BO ZEL

Možnosti za razvoj zimskega in letnega turizma v Kranjski gori je torej več kot dovolj. Spričo bradkih izkušenj in žalostne tradicije pa se vsiljuje vprašanje, kdo jih bo izkoristil, kdaj in v kolikšni meri.

Kje bo našel napotilo
● za svoje družbeno
● udejstvovanje?
v »DELAJSKI ENOTNOSTI«

Na belo-trnih poljih

Jeseniški železarji prvič najboljši

Ze desetlet se se letos šest-članske sindikalne šahovske ekipe borile za naslov najboljšega moštva v republiki. To jubilejno prvenstvo je bilo zelo široko zasnovano, saj naj bi v zaključnem tekmovalstvu zajelo nič manj kot 24 ekip, pa prav vse slovenskih okrajev, pa naj se iz igre določijo enega ali več svojih najboljših zastopnikov ali brez nje. Tudi čas je bil lep, novembra — prosti dnevi ob 29. novembra — dnevu republike. Človek bi zato pričakoval dejansko skoraj polnoštevilen odziv, pa se je zgodilo obratno. Vsega sedem ekip je prihitelo na Bled reševati tu vprašanje. Vsekakor malce čudno! Pri tem se skoraj ni moglo znebiti vtisa, da bi bila udeležba boljša, če bi bilo prvenstvo v »prikladnejšem« času (letos skoraj ni šlo prej, ker je bila Slovenija tako šahovsko kot tudi turistično vse leto dobesedno preplavljena kot že dolgo ne!), se pravi, ko ne bi bilo treba žrtvovati svojih prostih dni, temveč izredni plačan dopust. Če je to tudi samo delno res, je to kaj slabo izpričevalo za nekatere sindikalne šahovske ekipe, tembolj, ker je bilo med letom vse- lo spravevanja in celo priti-

skanja, kdaj bo vendar to prvenstvo.

Kakor koli že, samo sedem ekip se je 27. novembra javilo na Bledu sodnikom Hladniku in Bohaku. Odločili so se za predtekmovalje po točkovnem sistemu v dveh skupinah (čeprav bi ob tako pičli udeležbi in obilici časa bilo bolje, če bi vse ekipe igrala druga z drugo), potem pa s posameznimi dvoboji za prvo — drugo, tretje — četrto in peto — šesto mesto. Tako se je pokazalo, da bodo glavno besedo imeli ljubljanski postarji, ki so doslej že šestkrat bili republiški prvaki in jeseniški železarji čeprav tudi ekipi mariborske Metalne in ljubljanskega Železničarja nista bila slabi, saj sta potem v končni razvrstitvi dejansko zasedli naslednji dve najboljši mesti. V predtekmovalstvu so bili doseženi naslednji rezultati:

A — skupina: Železarna Storo — Metalna Maribor 0,5:5,5, PTT Ljubljana — Rudnik Trbovlje 5:1, Metalna — Trbovlje 4:2, Storo — PTT 0,5:5,5, PTT — Metalna 3,5:2,5 in Trbovlje — Storo 4:2;

B — skupina: Elektrokovina — Železarna Jesenice 1:5, Ze-

lezničar Ljubljana — Elektrokovina 4,5:1,5 in Jesenice — Železničar 3,5:2,5. Tako so v prvi skupini zmagali postarji s 14 točkami pred Metalno 12, Rudnikom Trbovlje 7 in Storami 3, v drugi skupini pa jeseniški železarji z 8,5 točkami pred Železničarjem 7 in Elektrokovino 2,5.

V finalu so potem jeseniški železarji v postavi Kočevar, Železnikar, Strumbl, Simčič, Jan in Krajnik zanesljivo premagali postarje ki sta jih na prvih dveh deskah zastopala mojster Germek in kandidat Bajec z rezultatom 4:2. Predvsem gre njihova zmaga na račun visokega kvalitativnega povprečja celotne ekipe, ki je sestavni del odličnega šahovskega društva Jesenice, prav gotovo najboljšega v republiki za tremi slovenskimi člani prve državne šahovske lige. Tretje mesto je zasedel Železničar iz Ljubljane po magi nad Metalno s 4,5:1,5 peti pa so trbovljski rudarji ki so v odločilnem srečanju premagali Elektrokovino Maribor s 3,5:2,5.

Zmagovalcem ki so se kot četrto sindikalno moštvo vpisali med republiške prvake (do-

Zeli bi vsi! Kdo pa bo sejal? Že nekaj let se v časopisih vrste članki o zavojnem turizmu v Zgornjesavski dolini, tako da skoraj ni več Slovenca, ki ne bi bil natanko informiran, kaj je v tem kotu Gorenjske narobe, in ni občinskega moža, ki se ne bi zavedal, da je treba nekaj ukreniti. Nekaj ukreniti! Da, saj to je tisto! Toda kdaj?

»Hotel za 200 milijonov,« pravijo najbolj radikalni. »No, vzpenjače,« trdijo drugi, »počakajmo, da vidimo naprej, kako se bo obnesla sedanja žičnica,« kimaajo tretji. Vsi pa računajo in se pogovarjajo samo o milijonih, o deset milijonih in sto milijonih. O ljudeh se ne meni nihče. O kadrih!

(Dalje prihodnjč)

ZAKLJUČENE SO JESENSKE DELAVSKE ŠPORTNE IGRE ZA BEŽIGRADOM

400 tekmovalcev iz 17 kolektivov

V skupnem plasmaju so spet zmagale Ljubljanske mlekarne

Delovni kolektivi bežigradske občine v Ljubljani so počastili praznik republike tudi z množičnim športnim tekmovalstvom. Pomerili so se v jesenskih delavskih športnih igrah, ki jih je organizirala sindikalna podružnica TOPS pod pokroviteljstvom občinskega sindikalnega sveta Bežigrad.

Udeležba je bila zares zadovoljiva. Nastopilo je blizu 400 tekmovalcev in tekmovalk iz 17 podjetij. Najštevilnejša zastopstva sta poslali Ljubljanske mlekarne in TOPS — glavna kandidata za prvo mesto v skupnem plasmaju. TOPS je hotela iztrgati prvenstvo Ljubljanskim mlekarnam, ki so bile najboljše poletj ...

Seveda pa igre še zmeraj niso zajeze vseh kolektivov. Zanimivo je na primer, da je Tovarna dekorativnih tkanin, ki si je sama zgradila več športnih prostorov, prijavila samo eno —

Breda Marinšek (TOPS) je zasedla drugo mesto med članicami. Ali ne meri precizno?

strelsko ekipo. In še ta se po tem tekmovalstvu ni udeležila. Organizator je seveda imel težavno nalogo, zagotoviti dvorano za strelske, namiznoteniske in druge tekme. Ker v bežigradski občini ni bilo moč najti ustreznih prostorov, jih je našel v Mostah. Invalidski klub jim je dal na voljo dvorano, tako da so tekmovalje lahko v celoti speljali. To pa je znova navrglo vprašanje, ali zares ne bi bilo mogoče tudi za Bežigradom urediti športnega objekta, ki bi bil na voljo kolektivom, šolam, Jugoslovanski ljudski armadi itd.

Zal je med tekmovaljem prišlo do nekaterih protestov in diskvalifikacij, ki so vplivale tudi na končni vrstni red. Pri tem so nekateri vodilni funkcionarji iger razsojali kar brez sodniškega zbora. Kar je med

slej je razen postarjem uspešno to še Mariborski tiskarni enkrat in Državnemu sekretariatu za notranje zadeve LRS dvakrat). kakor tudi vsem ostalim sodelujočim moštvom iskreno čestitamo!

KOMBINIRAJMO

Novi nalogi sta takrat spet izredno lahki in v obeh ima enkrat za spremembo besedo črni.

Stev. 33:

Beli: Kgl, Dgt, Tct, Paz, b2, d4, c3, f2, g2, h2 (10)

Črni: Kh7, Dgt, Tds, Paz, c6, f5, g7, h6 (8)

Kar dva kmeta sta manj v črni taborni, pozicija pa taka, da bi jo vsakdo brez velikega razmišljanja predal. Po umiku dame s 7. vrste je partija končana. Toda črni se v tej poziciji vendar ne vda, temveč partijo celo se dobi in sicer na zelo zanimiv način. Potrudite se in ugotovite kako je to napravil!

Stev. 34:

Beli: Kb4, Df1, Tc5, Tf3, Pa2, b3, c3, d4 (8)

Črni: Kc8, Dd8, Td2, Tg8, Pa7, b5, c6, f4 (8)

Tu je zadeva zelo preprosta: črni napove mat v treh potezih vaš nalog pa je, da ga izvedete! dolo!

RESITEV STEV. 31:

1. Lf7+ Kc8 2. Le8!! in črni ni ma obrambe.

RESITEV STEV. 32:

1. Db7! (žrtve dame, ki tako) odtoli.

Brž proti vrhu, pa spet na smuč! Kranjska gora bo odslej že res skorajda obljubljena dežela za smučarje

prizadetimi kolektivi izzvalo negotovost. TOPS je celo zagrozila, da se prihodnje leto ne bo več udeležila tekmovalstva, če takih nezdravih pojavov ne bodo odpravili.

S slavnostno podelitvijo pokalov in družabno prireditvijo so zaključili tekmovalje. Pri tem je nastopila tudi folklorna skupina.

Končni vrstni red sindikalnih podružnic je naslednji: 1. Ljubljanske mlekarne 209 točk, 2. Elektrosignal 205 točk, 3. TOPS 194 točk, 4. Ardel 114, 5. Avtoobnova 82 točk, 6. Globus špedicija 25 točk, 7. Gradbeno podjetje Bežigrad 20 točk, 8. Hrašt 20 točk, 9. Cementar 20 točk, 10. Elektrotehna 20 točk itd.

OD PANOGA DO PANOGA

V atletiki je bila na sporedu samo balkanska štafeta. Najhitrejšo ekipo je imela TOPS — 4:01,0 pred Ardelom in Gradbenim podjetjem.

V odbojki so se pomerili člani, članice in mladinci. Pri članih je v tekmi za prvo mesto Ardel porazil TOPS 3:0, Ljubljanske mlekarne in Elektrosignal pa sta postavili najboljši ekipi pri članicah oziroma mladincih.

V streljanju je bila udeležba najštevilnejša. Za tekmovalje se je prijavilo kar 16 podružnic. Ekipa TOPS je dosegla 576 krogov in s tem za 15 krogov prehitela Elektrotehno in za 50 krogov prvo ekipo Ardel. TOPS je postavila tudi najboljšo žensko ekipo, medtem ko je med mladinci prvenstvo pripadalo Elektrosignalu. Med posamezniki je bil pri članih najuspešnejši večkratni državni prvak Franc Planinc (Elek-

trotehna) s 132 krogi pred Barletom (TOPS), medtem ko sta bili pri članicah najpreciznejši tekmovalki TOPS Kranjska in Marinskova.

Tudi v kegljanju je nastopila večina kolektivov. Kegljari so krogle do delali najmanj preglastic Elektrosignalu I (403), samo nekoliko več pa Ardelu (354) in Industrijskemu biroju (340).

prizadetimi kolektivi izzvalo negotovost. TOPS je celo zagrozila, da se prihodnje leto ne bo več udeležila tekmovalstva, če takih nezdravih pojavov ne bodo odpravili.

S slavnostno podelitvijo pokalov in družabno prireditvijo so zaključili tekmovalje. Pri tem je nastopila tudi folklorna skupina.

Končni vrstni red sindikalnih podružnic je naslednji: 1. Ljubljanske mlekarne 209 točk, 2. Elektrosignal 205 točk, 3. TOPS 194 točk, 4. Ardel 114, 5. Avtoobnova 82 točk, 6. Globus špedicija 25 točk, 7. Gradbeno podjetje Bežigrad 20 točk, 8. Hrašt 20 točk, 9. Cementar 20 točk, 10. Elektrotehna 20 točk itd.

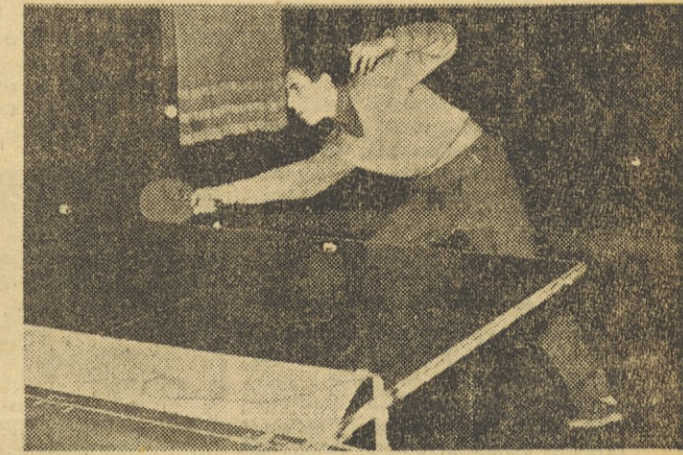
Namizni tenis je prav tako razgibal mlado in staro. Dve prvi mesti (pri članih in mladincih) je osvojil Elektrosignal, medtem ko je ekipa članic Ljubljanske mlekarne v odločilni tekmi za prvo mesto odpravila zastopnice TOPS 2:1.

Nogometni turnir je skasil protest, ki je pripeljal do diskvalifikacije ekipe iz Savelj. V najvažnejših tekmah je Elektrosignal premagal Avtoobnovo 6:0 in igral neodločeno 1:1 z Ljubljanskimi mlekarnami. —

pred katerimi je naposled tudi zasedel najvišje mesto.

Šahisti so tekmovali v dveh skupinah, nato pa še v finalu. V srečanju za prvo mesto je Globus špedicija zmagala proti TOPS 3:2 in si tako zagotovila prvenstvo.

Opomba uredništva: — Za Bežigradom naj se potrudijo in izgleda spore, ki jih je prine-

Tudi v namiznem tenisu so bili hudi boji. Naš posnetek kaže mladina v akciji

Prijetno popoldne

Nenadoma je prišlo v uredništvo sporočilo. Strelska zveza Slovenije vabi vse novinarje na tekme v čast 29. novembra, — Tekmovalje bo z vojaško puško. Zbor ob 13.30 na strelišču ob Dolenjski cesti.

Nekateri so se prijavili takoj. To so tisti, ki jim je šport v krvi. Drugi so oklevali in se naposled vendar odločili. To so oni, ki zmeraj malce premišlujejo. Bili pa so še tretji, ki so odklonili udeležbo. Nekateri z zares tehtnimi vzroki, drugi pa spet zato, ker jih poziv na strelsko tekmo pač nikakor ni ogrel. Nekaterim ni ustrezalo vreme, drugi so se izgovarjali na kosilo, tretji »slabše« vidijo in podobno ...

Popoldne pa se na je zbralo več kot 30 iz najrazličnejših redakcij. Čeprav je bilo sončno vreme, nas je vendar pošteno zeblo. Se posebej v strelskih lopah, kjer je bilo treba čakati, da si prišel na vrsto in tudi med tekmovalstvom, ko si moral ležati in tesno okleniti hladno orožje.

Pravo tovariško tekmovalno vzdušje pa je bilo kljub temu na mah ustvarjeno. Brž ko so počile prve puške in so iz far- kov sporočili prve rezultate, so vsi pozabili na mraz. Malo za šalo, malo za res so se medsebojno vzpodbujali pa tudi zbadali, tako da je tekmovalje hitro minilo. In ob končnih rezultatih ni bilo nobene zavisti. Vsakomur je ostal spomin na prijetno (in koristno) popoldne in gotovo se jih bo prihodnjih ob podobni priložnosti zbralo še več.

Take pobude ki zadenejo zares v živo, so največ vredne. Čemu jih ni več? Če bi se jih posluževali, češče, bi bila naša telesnokulturna bilanca nedvomno ugodnejša

Skrb za delovnega človeka - poglavitna skrb

Popotnika, ki obišče srce naše Stajerske — lepi Maribor — in ki se po prihodu napoti proti vzhodnemu delu mesta, privede pot že po nekaj minutah v Melje. Dasi ravno se vedno del mestnega središča, je Melje tudi samo zase središče — eno od središč močne mariborske industrije.

Mimo vrste podjetij, ki se niza-jo drug ob drugem vzdolž meljskih cest in ulic, pa popotnika pot kmalu privede do najmočnejšega industrijskega podjetja, ki je samo pokriva skoraj četrtino vsega Melja: do Mariborske tekstilne tovarne. Ta orjak mariborske industrije se razteza ob Dravi od Oreškega nabrežja po Ulici krajevica Marka in Ulici H. Saranoviča do Meljske ceste, nato pa se njegovi obrati vrstijo še vse do

skupno 207 novih družinskih stanovanj. S tem so zavezili najnujnejšo stanovanjsko stisko v kolektivu, so pa seveda bili še sredi poti. Se mnogo članov kolektiva, ki tudi potrebujejo stanovanja, je ostalo.

Po prvih izkušnjah so tudi uvideli, da je bolje graditi več in ceneje. Zato so že pred tremi leti sklenili, da ne bodo več gradili v strogem centru mesta, kjer je zaradi zahtev urbanističnega načrta graditev dražja, marveč tam, kjer bo moč postaviti cenejše, pa vendarle lepe in zdrave stanovanjske stavbe. Po tej odločitvi so začeli že takoj graditi prvi stanovanjski blok — domačini ga imenujejo kar »metuljček« — na pobojski ravni, kjer sedaj že stanujejo člani kolektiva v 52 samskih in družinskih stanovanjih. Stanovanja so lepa in

kalne podružnice, delavskega sveta, hišnih svetov, obratne ambulante, žena in mladine, dela že od 1956. leta v sicer skromnem obsegu, vendar sistematično. Pri svetu stanovanjske skupnosti so ustanovili otroško komisijo, na letni skupščini pred poldrugim letom pa so sklenili, da je moč porabiti 10% od najemnine za urejanje otroških igrišč itd. Sadovi tega sklepa so se kaj kmalu pokazali: hišni sveti so izvolili pionirske hišne svete in starešinske svete; začeli so čistiti dvorišča in urejati otroška igrišča in koticke ter si nabavljati rekvizite; več hišnih svetov je za otroke uredilo igrišča za namizni tenis, igrišča za odbojko, za nogomet, gugalnice itd. Prejšnje protiletalsko zakonodajo so spremenili v dvorano za prireditve in lutkovno gledališče, teraso pa so opremili s prhami in ležalnimi deskami za sončenje. V okviru stanovanjske skupnosti ustanavljajo lutkovno gledališče, pozimi pa otroška komisija stanovanjske skupnosti že prireja pionirske smučarske tečaje in kino predstave, poleti pa poldnevne izlete itd.

Vse to so bili prvi začetki in nekateri sadovi vztrajnega dela stanovanjske skupnosti ob pomoči prispevkov hišnih svetov, samopriskupkov staršev itd.

SKRB ZA OTROKE ZAPOSLENIH MATER

V dveh novih stanovanjskih blokih na Pobrežju, kjer se razvija novo sodobno delavsko naselje, se je doslej naselilo že nad 110 družin iz kolektiva MTT. Samo v teh dveh blokih stanuje nad 200 predšolskih in šoloobveznih otrok.

Zaposlenim materam je težko. Ni moč delati in hkrati skrbeti za družino, za otroke, ki bi potrebovali materinega nadzorstva, nege in skrbnega varstva. Tega so se zavedali tudi v kolektivu MTT in že

Tovarniški plavalni bazen — idealno kopališče sredi mesta

to denarja mogli zgraditi kar še enkrat več stanovanj kot prej, ko so gradili v strogem središču mesta.

Letos so zgradili že drugi blok — »metuljček« — in s tem spet rešili 52 posameznih primerov stanovanjskega problema. Tako upajo, da bodo stanovanjsko vprašanje počasi povsem spravili z dnevnega reda.

PRIPRAVE ZA NOVO GRADITEV

Sprejeli so že sklep, da bodo začeli graditi stanovanjske stolpnice, ki naj bi bilo v njih vsega skupaj 192 eno- in dvosobnih sodobno opremljenih stanovanj. V njih bi uredili skupno servisno kopalnico in z električnimi stroji opremljeno skupno pralnico, hkrati pa bi — da bi razbremenili stanovanjske prostore in pomagali zaposlenim materam — v njih uredili tudi otroški vrtec in zavetišče za šolske otroke, ki bi se tam lahko učili in bili pod skrbnim varstvom.

Eno stanovanje v taki stolpnici bi po izračunih stalo okoli 1.100.000 dinarjev, pri čemer so vsi drugi vsi stroški za ureditev komunalnih naprav itd. v kolektivu MTT upajo, da bodo s takšno politiko enoposobne graditve uspešno omilili stanovanjski problem in še posebej pomagali samskim materam in starejšim samskim ženam, ki jih je v tovarni zaposlenih zelo dosti.

V kratkem pa bodo začeli nadzidavati še neko staro zgradbo v središču mesta, kjer bodo zgradili 10 majhnih enosobnih stanovanj za samske matere. Gradijo že tudi stanovanjski blok s 24 družinskimi stanovanji, ki bodo v njih stanovali izključno mladi strokovnjaki — električarji, tehniki, ključavničarji itd. To bo njihov »mladinski blok«.

Naj povemo še nekaj besed o stanovanjski skupnosti MTT in o perspektivnem načrtu stanovanjske izgradnje.

Stanovanjska skupnost MTT, katere svet sestavljajo člani sindi-

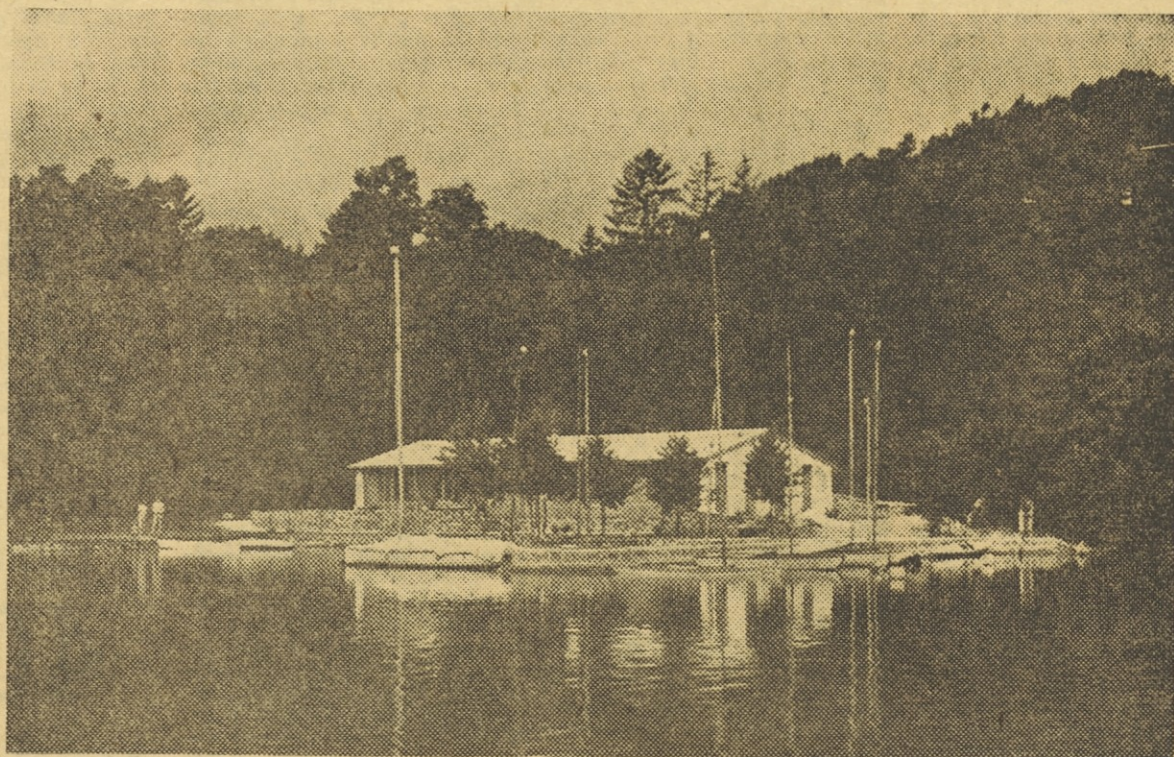
lani so v Tednu otroka sprejeli sklep, naj bi v blokih na Pobrežju ustanovili otroški vrtec. Zanje in predloge so povedali tudi sami prebivalci pobojskega delavskega

Vsi hišni sveti v blokih MTT so za pionirje in mladino nabavili mize za namizni tenis

naselja. V pritličju enega od blokov je stanovanjska uprava dodelila otroškemu vrtcu dvosobno stanovanje, ki je stalo 2 milijona dinarjev. Za prijetje vrtca je prispevala Poveha prijatelj mladine, četrt milijona, za posodo, igrače in drugo opremo pa hišni sveti vsak po svojih močeh in sindikalna podružnica MTT dvajset tisočakov. Sedaj plačuje vzgojiteljico ObLO Terno, za malice prispeva nekaj RK, starši pa plačujejo za otroke po 500 dinarjev na mesec. Vse to dokazuje, da je otroški vrtec, ki razbremeni zaposlene matere, prav lepo moč urediti tudi brez velike finančne pomoči, s pretežno lastnimi silami kolektiva in pa ob pomoči družbenih organizacij.

Stanovanjska skupnost MTT in hišni sveti pa svoje dejavnosti niso omejili le na skrb za otroke: več hišnih svetov že ima sesalce za prah in ločilce za parket, ki jih posojajo vsem stanovalcem; v novem naselju na Pobrežju že tudi urejajo prvo servisno pralnico v stanovanjski skupnosti.

Colnarna brodarstva društva MTT »Sidro«

DRUŽBENA PREHRANA V TOVARNI

Mnogo članov kolektiva MTT prihaja na delo iz precej oddaljenih krajev; nekateri vstajajo že okoli štirih zjutraj in po skromnem zajtrku odidejo v tovarno. S seboj nosijo le mrzle malice in do toplega obroka — do kosila — bi bilo še hudo daleč, saj se mnogi vrnejo z dela šele sredi popoldneva.

Zato pa imajo v MTT v sklopu sindikalne podružnice menzo, ki se v njej opoldan lahko hranijo vsi, ki imajo težave z lastnim gospodinjstvom ali pa ga sploh nimajo. Za kosilo plačajo 70 dinarjev, s čimer krijejo materialne stroške, drugo pa prispeva podjetje. Ob takšni ureditvi družbene prehrane pa ni bilo rešeno vprašanje vseh tistih, ki se hranijo sicer doma, imajo pa — kot že rečeno — hudo daleč domov. Zato so v kolektivu — v sindikatu in na delavskem svetu — že pred časom začeli razpravljati o tem, kako bi delavcem kuhali za malico tople obrok — enolončnico. S tem bi mnogim članom kolektiva zelo pomagali, vsem pa ustregli. Upravni odbor sindikalne podružnice je zato organiziral v lastnih prostorih v »obratu III« kuhinjo za enolončnice. Kuhinja je začela obratovati v začetku tega meseca in za sedaj kuha za dopolnilno izmen »obrata III«, da bi to obliko prehrane preizkusili in dobili nekaj izkušenj. Ker pa je med vsemi delavci veliko zanimanje za enolončnice — hrana je vsak dan druga in zelo okusna, obrok pa stane le 30 dinarjev — bodo najbrž kmalu organizirali takšne kuhinje tudi po vseh drugih obratih tovarne.

V tovarni predvidevajo, da bodo za kuhanje toplih malic — enolončnic zgradili poseben paviljon, kjer bodo ustanovili tovarniški center za družbeno prehrano. V tem poslopiju naj bi potem uredili tudi brezaalkoholno restavracijo, kjer bi bilo moč dobiti mimo malice-eno-

tudi terja, naj kolektiv z vsemi silami poveča delovno stornost, saj si bo le tako zagotovil tudi povečanje sklada za skupno porabo.

SKRB ZA LETNI ODDIH DELAČEV

Tudi vprašanju oddiha delovnega človeka posvečata sindikalna podružnica in delavski svet MTT veliko pozornost. Sindikat upravlja v Crikvenici dom oddiha, kjer je 40 ležišč, mimo tega pa vsako leto najamejo v tem kraju še 30 ležišč izven doma za člane kolektiva. Tako lahko skozi vso sezono preživi mnogo članov kolektiva s svojci prijeten letni odih na Jadranu; letos so v času sezone izdali v domu vsega skupaj 8.500 obrokov hrane. Člani kolektiva plačajo za enodnevno oskrbo po 300—350 dinarjev, kar zavisi od tega, ali je zaposlen en sam član družine ali pa oba.

Mimo tega pa imajo člani kolektiva tudi možnost, preživeti oddih v koči gasilskega društva MTT na Pohorju. V koči je 13 ležišč in je odprta skozi vse leto; posebno radi jo seveda obiskujejo tisti člani kolektiva, ki pozimi na Pohorju smučajo.

Lepe možnosti za letni pa tudi za nedeljski oddih nudijo članom kolektiva tudi brodarstvo društvo »Sidro«, ki uspešno dela v MTT že več let. Društvo je ob pomoči kolektiva in sindikata ter s prostovoljnimi delom zgradilo na bresterišnem jezeru nad mariborskim otokom lastni dom in colnarno. Tisti, ki poleti ne preživijo dopusta na morju ali pa v hribih, ampak ostajajo doma, se zjutraj s kolesi odpeljejo do colnarne, tam najamejo čoln in preživijo dan na soncu in vodi. Hrano prinesejo s seboj in si jo v colnarni pogrejejo, v domu pa si lahko tudi kupijo prigrizke. Društvo je ob domu dogradilo tudi stavbo z 20 ležišči in uredilo camping s šotori, tako da sedaj preživljajo letni dopust ob Dravi že kar cele družine.

Ob tem, ko govorimo o skrbi za oddih članov kolektiva MTT, naj še omenimo, da je prav ob tovarni v Melju zgrajen lep plavalni bazen, ki ga upravlja sindikalna podružnica MTT. Ker je ta bazen edini v vsem centru mesta, je seveda v njem vso sezono živo, kar se da. Posebno otroci članov kolektiva MTT in pa drugi iz vsega Melja se v njem kopeljejo od jutra do večera. Premnogi člani kolektiva pa najdejo ob njem prostor za vsakodnevni popoldanski pa tudi za nedeljski oddih. K vsemu temu pa naj pristojejo še lep športni stadion TVD Partizan MTT, ki je poleg tovarne in ki ima seveda tudi polno obiskovalcev skozi vse leto. Poleg mladine ga radi obiskujejo tudi starejši člani kolektiva, da bi se v telesni kulturi sprostiti in si oddahnili po napornem delu.

POČITNIŠKE KOLONIJE NA POHORJU

V kolektivu MTT je bilo precej članov, ki niso imeli možnosti poslati svoje otroke niti v počitniške kolonije niti v Crikvenico. Zato se je upravni odbor že pred nekaj leti povezal s pionirsko počitniško zadrugo »I. pohorski bataljon«, ki

je na Pohorju pri Arehu uredila majhno kočjo za pionirje iz Ruš. V tej koči sta pod vodstvom sindikalne podružnice že 1955. leta letovali dve koloniji otrok iz MTT, naslednje leto pa spet dve. Vsega skupaj je v teh dveh letih prež-

velo počitnice na Pohorju 240 otrok. Kmalu pa je pionirska kočja postala pretesna za vse mlade goste, ki jih je bilo vedno več. Zato je pionirska počitniška zadruga »I. pohorski bataljon« že lani najela še eno stanovanjsko zgradbo na Glazuti na Pohorju. Z združenimi močmi so nato zgradbo popravili in sedaj v njej že drugo leto lahko preživljajo prijetne počitnice otroci članov kolektiva MTT, PIT in Okrajne zveze PM Maribor: kolonije vodijo sindikalne podružnice omenjenih podjetij. Lani je upravni odbor sindikalne podružnice MTT poslal na Pohorje v kolonijo 120 otrok, letos pa še nekaj več.

Otroci, ki prebijejo počitnice v koloniji na Pohorju, živijo sredi najlepše narave. Ves dan se gibljejo, odhajajo na skupne izlete, se igrajo med seboj itd. Oskrbo imajo zelo dobro. Starši plačajo za vsakega otroka po približno 100 din na dan, druge stroške pa krije sindikalna podružnica, kar je tudi ena od oblik pomoči zaposlenim materam in družinam z otroki.

BLAGAJNA VZAJEMNE POMOČI

V Mariborski tekstilni tovarni so že 1947. leta ustanovili blagajno vzajemne pomoči. Tedaj se je vanjo včlanilo 100 članov, dve leti pozneje je imela že 210 članov, 1952. leta že 500 članov itd. Stevilo članstva se je počasi, a z gotovostjo večalo. Letos ima blagajna vzajemne pomoči MTT že 1970 članov, torej je polovico vseh članov kolektiva. Blagajna vzajemne pomoči je v MTT mimo sindikalne podružnice organizacija z največ člani.

Vzajemna blagajna v tovarni deluje kot samostojna organizacija, vendar pod okriljem sindikalne podružnice. Vanjo se lahko včlanijo vsak član kolektiva, ki mora potem vplačati mesečno 200 dinarjev hranilne vloge.

Pravico do posojila v višini ene mesečne plače dobi vsak član blagajne vzajemne pomoči že po šestmesečnem članstvu, za primer smrti v družini pa že tudi prvi mesec. Po dvoletnem članstvu pa ima vsak član pravico do posojila v višini poldruge mesečne plače.

Člani dobivajo ta posojila brez porokov in brez nepotrebnih stroškov ali čakanja. Za prvo posojilo v tekočem letu plačajo 1% obresti, za drugo v istem letu pa 2%. Posojila vračajo v šestmesečnih obrokih.

Od vsega članstva blagajne vzajemne pomoči je 161 nameščencev, vsi drugi pa so delavci — večidel ženske. Včlanjenih je tudi nekaj mladincev in mladink, ki tako varčujejo.

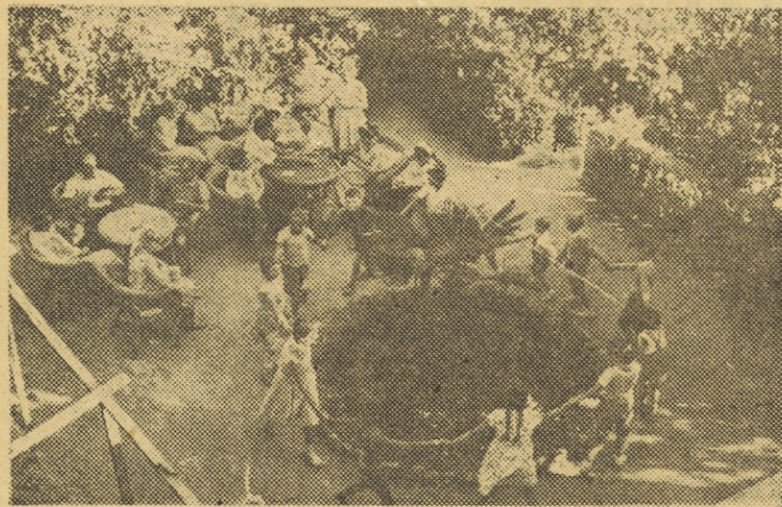
Ker nekateri člani blagajne vlagajo tudi presežke — teh članov je 44 — to je znesek, ki presega osnovno mesečno vlogo 200 dinarjev ima blagajna vsega skupaj 2414 kartotečnih listov. Presežke — nekateri člani vplačujejo v blagajno tudi po 1000 dinarjev na mesec — lahko člani za primer nujne potrebe dodelajo vsak dan brez kakršnih posebnih pismenih prošnji.

Članske vloge in presežki znašajo sedaj 12.240.000 dinarjev in ta vsota nenehno kroži v obliki posojil med člani; vsak mesec izplača blagajna že nad 3 milijone dinarjev posojila vzajemne pomoči. Letos je imela blagajna že 143.410.288 dinarjev prometa; skupno so izplačali letos okoli 2800 posojil. Ta oblika pomoči in varčevanja je že mnogim članom delovnega kolektiva pomagala iz stiske. Mimo tega pa blagajna vzajemne pomoči iz obresti, ki jih dobi za posojila, podpira tudi socialno šibke člane; v letošnjem poslovnem letu je razdelila za 135 tisoč dinarjev takšnih podpor.

Vzajemna blagajna MTT je bila prva blagajna take vrste, kar jih je bilo ustanovljenih v Mariboru, in je najboljša ter ima največji promet od vseh vzajemnih blagajn po delovnih kolektivih Slovenije.

Takšen naj bi bil kratek opis skrbj za boljši družbeni standard v MTT. Seveda je še mnogo stvari, ki bi bile tudi vredne opisa, toda vsega ni moč zajeti hkrati.

Sindikalna podružnica MTT

Veselite v sindikalnem domu oddiha v Crikvenici

Meljskega hriba od Principove ulice in skoraj do Drave. MTT — takšen je okrajšan naziv tovarne — je res pravi orjak industrije; v tovarni dela okoli 4.000 ljudi, okoli 4.000 parov pridnih rok, ki se iz dneva v dan trudijo, da bi kar najbolj izpopolnili svoje proizvodne naloge.

TISOČI IN TISOČI METROV BLAGA NA DAN

Da so napor kolektiva uspešni, potrdi že podatek, da v MTT vsak dan naredijo — 75.000 metrov blaga. Ko bi kilometre in kilometre vsega tega blaga raztegnili v dolžino, bi lahko hodili po njem od Maribora pa mimo Celja vse do Prebolda in Savinjski dolini in to bi lahko ponovili vsak dan.

Perspektivni načrt na delo od 1956. do 1961. leta pa določa še precejšnje povečanje proizvodnje v MTT, zato je razumljivo, da tudi dohodek, ki ga ustvarja podjetje, narašča iz leta v leto: 1956. leta so v MTT ustvarili 2 milijardi 325.067.000 dinarjev dohodka, 1961. leta pa ga bodo po načrtu ustvarili že 2 milijardi 890.198.000 dinarjev, torej kar dobre pol milijarde več kot predlanskim.

Osnutek perspektivnega načrta predvideva precejšnjo investicijsko dejavnost kot na primer rekonstrukcijo predilnic, graditev predilnice vignon, graditev garaže in skladišča izdelanega blaga ter rekonstrukcijo strojne opreme, oplemenitvijo in kotlarne, precej investicij pa je do 1961. leta predvidenih tudi za objekte družbene standarda. Tako je v načrtu graditev 226 stanovanj, graditev tovarniškega centra družbene prehrane, menze za enolončnice in za kompletne obroke hrane, razpravlja pa tudi o graditvi nove obratne ambulante.

Naslednji prikaz pa naj osvetli uspehe, ki jih je kolektiv v MTT že dosegel v skrbi za delovnega človeka.

STANOVANJSKA SKUPNOST IN NOVA, CENENA STANOVANJA

V Mariborski tekstilni tovarni se zaposlujejo večidel nekvalificirani delavci in delavke: precej jih je iz Maribora in bližnje okolice, dosti pa jih je prišlo v tovarno tudi s podeželja in drugih, oddaljenejših krajev Slovenije, pa celo iz drugih republik. Zato je lahko razumeti, da je prav stanovanjsko vprašanje v kolektivu najbolj pereče, najbolj nujno. Skoraj četrtina članov kolektiva, to je okoli 800 zaposlenih delavcev in delavk, prosi stanovanjsko skupnost MTT za stanovanje.

Na pobudo komiteja Zveze komunistov, sindikalne podružnice in uprave podjetja je delavski svet MTT že pred leti sklenil, da bo podjetje začelo načrtno graditi stanovanja. Zato so ustanovili lastno stanovanjsko skupnost.

Doslej — v vseh teh letih dejavnosti stanovanjske skupnosti MTT — so že obnovili nekaj bombardiranih hiš in zgradili 6 novih stanovanjskih blokov, ki je v njih

**TOKRAT SMO GORNJO STRAN NAMENILI SKRBI ZA
DELOVNEGA ČLOVEKA V MTT. PRIHODNIČ PA BOMO
SPET CELO STRAN — NAMENILI PROIZVODNJI V MTT,
NJIHOVIM USPEHOM IN TEŽAVAM, KI SE Z NJIMI BORIMO**

„SLAVNIKOV“ prispevek za razvoj prometa in turizma

Člani kolektiva poslušajo poročilo
o razvoju podjetja

Vozki koprski uličici sem srečal
znanca — šoferja avtoturistične-
ga podjetja „Slavnik“ Koper.
»Vendar enkrat, kadarkoli sem te
iskal, so mi dejali: »Na vožnji je, na tej
in tej progi, ali pa: turistje vozi, in
včasih, z avtobusom je v tujini.«
»Saj teš, kako je z nami šoferji, ve-
dno smo na poti...«
»Pražnje si oblečen, kam si se na-
menil?«
»Danes praznuje naše podjetje 10-let-
nico. Proslavo imamo, sindikalni prap-
or bomo razvili...«
Med pomenkom sva prišla v Seme-
delo. Na deset tisoč kvadratnih metrih
zemlje so razvrščena poslopja podjetja.
Upravna zgradba, delavnice, parkirni
prostor... Pred desetimi leti so začeli
graditi vsa ta poslopja. Danes so skoraj-
da že premajhna. »Slavnik« se je
razrastel, vozil je veliko več kot
nekdanj...
V okrašenih dvorani, ki jo bodo te dni
spremenili v nov delovni prostor, se je
zbral kolektiv. Na proslavo so prišli šof-
erji, mehaniki, avtoličarji... Vsakdo
od teh, vsakdo 439 zaposlenih, je po svo-
jih močeh prispeval, da ima Koper re-
dno avtobusno zvezo z zaledjem in za-
ledje z njim, da lahko »Slavnik« prevozi
tisoče in tisoče ton blaga, da lahko v
njegovih delavnicah generalno popravijo
vsako vozilo.

4:36 IN 2:33

No, da ne boste v zmoti, velja kar
v začetku povedati, da to niso nikakršni
podatki s košarkarske ali kake druge
tekme. Tole razmerje med številkami
kaže le rasti podjetja »Slavnik«. Rojstvo
današnjega avtoturističnega pod-
jetja »Slavnik« je bilo v septembru 1946. leta,
takrat, ko se je podružnica tedanjega
pokrajinskega podjetja PAP Ajdovščina
v Kopru osamosvojila. Dediščina te osa-
mosvojitve je bila kaj borna. Novo »Av-
to podjetje Koper« je premoglo tedaj sa-
mo štiri obrabljene kamione. Kamioni
prekriti s pločvino — prvi avtobusi.
Razen tega so imeli še majhno servisno
delavnico, in v njej popravljali avto-
mobile. Od Kopra do Motovuna in od
Buzeta do Kopra so prevažali šoferji
potnike.
V Koprščini, v takratni coni B, se je
začelo gospodarstvo vse bolj in bolj raz-

vijati. Obala Slovenskega Primorja je
privabljal v poletnih mesecih turiste,
prepeljati je bilo treba stotine in stotine
ton blaga. Vse to je terjalo nadaljnji
razvoj takratnega podjetja »Adria«. In
takrat pred šestimi leti, ko so začeli
zidari v Semeđeli graditi nova poslopja
za podjetje, pripravljati prostor za 60
vozil z ustrežajočimi avtomehaničnimi
delavnicami, je imela »Adria« že 30 mo-
tornih vozil in 11 prikolic. Prvi avtobus
znamke »Fiat« je spodrinil obrabljen
kamion in »Adria« se je začela postopno
razvijati v avtobusno podjetje z
modernimi vozili.

Pred desetimi leti je »Adria« — pred-
hodnik današnjega »Slavnika« — usta-
novila tudi v Bujah posebno posloval-
nico z avtomehanično delavnico. Pozneje
se je le-ta osamosvojila, vendar razvoj
podjetja ni zastal. Pred osmimi leti je
kupilo podjetje že štiri nove avtobuse,
vzdrževalo devet rednih prog in na
njih prevozilo nad 400.000 kilometrov
in delavci v delavnicah so popravili že
nekaj sto vozil.

Pred osmimi leti so delavci začeli
upravljati podjetje. Leto nato so spet
kupili nove avtobuse in čez dve leti so
v podjetju odprodali še preostala zasta-
rela vozila. Leta 1955 je imelo podjetje
razen drugih avtobusov že štiri pulma-
ne, sodobne avtobuse znamke »Merce-
des«, z njimi je lahko hkrati pripeljal
992 potnikov. Lani je podjetje spet ku-
pilo nova vozila, prepeljalo z njimi dva
milijona 279.638 potnikov. Letos ima
»Slavnik« — tako se je preimenovalo
podjetje po likvidaciji »Adrie« l. 1954 —
že 36 avtobusov in dve prikolici za oseb-
ni promet. Z nakupom novih vozil se
je povečalo število mest od prejšnjih
970 na 2.073. Samo v devetih mesecih
letos so Slavnikovi šoferji prevozili na
33 progah in 250 linijah 2.962.740 pot-
nikov.

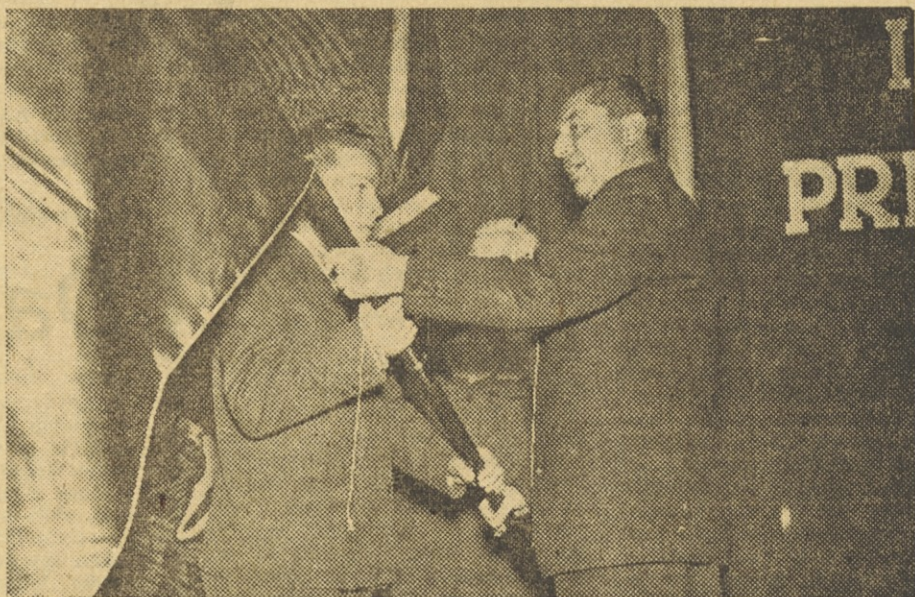
Podjetje »Slavnik« pa ne prevaža
samo potnike, temveč tudi tovarne po-
šiljke. Sprva so šoferji upravljali le dva
težka kamiona. Podjetje pa je vsako le-
to dokupilo nova vozila. Pred tremi leti
so šoferji »Slavnika« prepeljali nad 32
tisoč ton tovara z 12 tovornjaki in des-
etimi prikolicami. Samo v dveh letih —
od 1953 do 1955 — so šoferji prepeljali
nad 98.000 ton najrazličnejšega blaga.
»Slavnik« je moral prevoziti v minulih
letih toliko blaga, da tega ni zmogel
samo s svojimi kamioni, zato je sode-
loval — tudi z drugimi podjetji — na-
jemal tuja vozila.

POPRAVILA NA TEKOČEM TRAKU
Podjetje »Slavnik« ima veliko svojih
vozil; avtobusov, kamionov in prikolic.

Sedež podjetja »Slavnik« v Semeđeli

Vsak čas je treba kaj popraviti, saj
so vozila nenehno v prometu. Če ne bi
imeli svojih delavnic, bi bili odvisni od
drugih podjetij, ki pa najbrž ne bi
zmogli pravočasno vsega popraviti. Zato
je »Slavnik« vzporedno z razvojem svo-
jega prevoznega parka skrbel za razvoj
svojih delavnic tako, da je lahko v
najkrajšem času popravil, ne samo svo-
ja, temveč tudi tuja vozila. Že pred
devetimi leti je bilo v avtomehanični
delavnici »Slavnika« zaposlenih 52 me-
hanikov. Postopoma so opremljali delav-
nico z najrazličnejšimi stroji: za bruše-
nje cilindrov, za obdelavo batov, za
točkasto varjenje itd. Že leta 1954 so
uvabili v Slavnikovih avtomehaničnih
delavnicah popravilne raznih vozil na
tekočem traku. Če so bili nadomestni
deli na razpolago, so lahko vsak kamion
popravili v 26 dneh. Naročil so imeli
in se imajo obilo. Avto podjetja pred-
vsem iz jugovzhodnega področja, to je
iz Dalmacije, pošiljajo. Svoja vozila v
popravilo k »Slavniku«.

Tovariš Albert Jakopič - Kajtimir, sekretar ZKS Koper, je razvil nov sindikalni prapor

Avtomehaniki, ličarji, gumarji in
drugi delavci te delavnice prispevajo s
svojim delom dober delež k čimvečji
rasti dohodka podjetja. Leta 1954 so v
avtomehaničnih delavnicah opravili raz-
nih popravil za skoraj 90 milijonov di-
narjev, leto nato za 161 milijonov di-
narjev. Samo letos v desetih mesecih je
kolektiv delavnic prigospodaril nad 216
milijonov dinarjev. Delavci so opravili
38 generalnih in 30 srednjih popravil.

»Slavnikov« avtobus

Oko 2200 lažjih popravil, izdelali so
32 orodij iz plastične mase, nekaj deset
kabin za Tomosove poltovorne motoci-
kle itd.

Razvoj podjetja in njegov gospoda-
ski pomen nam najbolj ponazuje neka-
tere številke o rasti dohodka. Leta 1952
je podjetje ustvarilo nad 186 milijonov
dinarjev bruto dohodka, leto nato ga je
ustvarilo že nad 304 milijone dinarjev.

ra je dobil Slavnik še 85 milijonov kre-
dita, kredit je najel tudi v investicijski
banki, tako da je znašala skupna višina
kredita doslej okoli 296 milijonov di-
narjev (66 milijonov dinarjev so ga že
vrnili). Podjetje je letos zaprosilo za nov
kredit v višini 155 milijonov dinarjev
za nakup novih avtobusov. Kupiti jih
misli 10, in sicer od podjetja »Goša«. To
bodo naša vozila, izdelana v naših to-
varnah, po licenci tovarne »Alfa Ro-
meo«.

ZA SE VEČJI RAZVOJ TURIZMA

Pred enajstimi leti je bilo v tem
podjetju zaposlenih le 45 delavcev in
uslužbencev in podjetje je premoglo le
18 motornih vozil in z njimi opravljalo
prevozne usluge na dveh avtobusnih
progah. Danes opravlja podjetje usluge
na 33 progah in v kolektivu je zaposle-
nih 439 ljudi. Podjetje je namreč letos
dobilo v svoj sestav še novo dejavnost
— turistično. Februarja meseca sta se k
»Slavniku« priključili »Avtobusno pod-
jetje Primorje« iz Pirana in turistično
podjetje »Adria« iz Portoroža. Nekateri
so zmajevali z glavo ob teh združitvah,
toda praktično delo in rast bruto dohod-
ka sta združitve opravičila. Tako se je
podjetje »Slavnik« začelo ukvarjati tudi
s turistično dejavnostjo, razen s trans-
portno na domačih in tujih tleh. Prav
tako kot je doslej kolektiv »Slavnika«
skrbel za čim kulturnejši prevoz potni-
kov iz Koprav v razne kraje, bo ne-
dodmno skrbel za še večji razvoj turi-
zma, za večji dotok turistov v ta pre-
lepi kos naše obale.

Kolektiv »Slavnika« je praznoval 10-
letnico podjetja. Praznoval jo je brez
hrupa. Delavce, ki so že vseskozi od
nastanka zaposleni v podjetju, so ta
dan skromno nagradili, izrekli so jim
priznanje za njihov trud, sindikalna po-
držnica pa je ta dan razvila svoj prap-
or.

Strojna delavnica koprškega »Slavnika«

NOVI KREDITI ZA NOVE AVTOBUSE

Kolektiv »Slavnika« upravlja s pre-
cejšnjo vrednostjo osnovnih sredstev.
Za nad 617 milijonov dinarjev so vred-
na vozila, poslopja, stanovanja itd.
Vrednost osnovnih sredstev pa se še po-
večuje. Okrajni ljudski odbor je omo-
gočil podjetju kredit za nakup strojev,
opreme in za gradnjo stanovanjskih po-
slopij, v višini 140 milijonov dinarjev.
Ob pomoči občinskega ljudskega odbo-

JEKLENA LITINA

ODKOVKI

IN VALJANI PROFILI

REZILNO ORODJE • PNEVMATSKO ORODJE IN REZERVNI
DELI • KOLESNI STAVKI ZA RUDNIŠKE IN GRADBENE
VAGONETE

**ŽELEZARNA
RAVNE**
tovarna
plemenitih jekel
Ravne na Koroškem

MATIČNA INDUSTRIJA ŽLAHTNIH VRST JEKLA JUGOSLAVIJE Z 200-
LETNIMI IZKUŠNJAMI IN NAJVEČJIM VZPONOM PO OSVOBODITVI

MODNA OBLAČILA
Ljubljana

Titova 43 — tel. 32-331

Izdelujemo: moško, žen-
sko in otroško konfekcijo.

Poslužujte se naših
prodajal:

na Titovi cesti 43, Stari
trg 7 in Stritarjeva ulica
pri »Tekstilprometu«
v I. nadstropju.

Prepričajte se o naši
solidni izdelavi!

TOVARNA

PRINAŠA
NOVOST:

AERO-SELOTEJP

AERO-SELOTEJP

CELJE

PROBNO, BEPILNI TRAK NA CELOFANU, KI GA
PRED UPORABO NI TREBA ZMOČITI NALEPI SE
SAMO S PRITISKOM IN PRIME NA VSAKO GLADKO
PODLAGO!

BO POSTAL NEPOGRESLJIV PRIPOMOČEK DOMA,
V PISARNI, TRGOVINI in INDUSTRIJI!

NE ZAVRZI
SVINJSKE KOŽE
PRAŠIČJA ODERI,
KOŽO PA PRODAJ
KOTEKSU!

»JADRANKA« TOVARNA KEMIČNIH IN PRALNIH IZDELKOV
PIRAN

NE SAMO TO, DA VAM BREZHIBNO OPERE PISANO PERILO, OBENEM
VAM SE POZIVI BARVE!

SKRATKA — ZA PISALNO PERILO izključno
»EGO RDEČI ROBOT«

Nove zahteve koroških Slovencev

Slovenska prosvetna zveza na Koroškem je poslala s svoje skupščine nove zahteve avstrijskim oblastem, naj čimprej uveljavijo zakon o zaščiti narodnih manjšin. Predvsem zahtevajo nemoten kulturni in prosvetni razvoj slovenskega prebivalstva na Koroškem. Avstrijska vlada mora, kot je rečeno v resoluciji Prosvetne zveze, zlasti odpraviti nevzdržno stanje v pogledu šolstva, ki ga je povzročila prepoved dvojezičnih šol, in tudi odpraviti omejitve števila sprejemov slovenskih dijakov na učiteljske.

Afrika Afričanom

V Akri, glavnem mestu mlade neodvisne afriške države Gane so se predstavniki neodvisnih afriških držav zbrali na konferenci, ki nosi geslo »Afrika Afričanom«. Med delegati so predstavniki raznih političnih, sindikalnih, mladinskih in drugih organizacij. Na dnevnem redu konference so bila najbolj bistvena vprašanja, ki zadevajo vse afriške dežele, vprašanje kolonializma in imperializma, rasizma in rasne diskriminacije ter plemenska vprašanja. Glavna naloga te pomembne konference je ostvariti zakonite človeške pravice in teženje afriškega ljudstva po svobodi, samoupravi in neodvisnosti. Na njej so določili konkretne naloge za politično delovanje afriških dežel: vrnitev Afrike Afričanom; doseg enakosti vseh ras in uveljavljanje deklaracije o človeških pravicah.

Konferenca bo nedvomno imela velik pomen za nadaljnji razvoj in okrepitev sodelovanja med afriškimi deželami in za teženje po neodvisnosti vsega afriškega prebivalstva.

Berlin v središču zanimanja

Berlinski problem, ki ga je vnovič sprožila nedavna sovjetska pobuda za odpravo okupacijskega statusa glavnega mesta Nemčije, je še kar naprej glavni predmet mednarodnih političnih razprav. Zahodne sile se vneto pripravljajo na odgovor sovjetski vladi glede njenega predloga. Dokončno naj bi ta odgovor obdelali zunanji ministri ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije na bližnjem sestanku. O njem pa bodo razpravljali tudi na prihodnji konferenci predstavnikov Atlantske zveze. Na zahodu pa vse bolj prevladuje mnenje, da berlinskega vprašanja ni mogoče izločiti in splošnega nemškega vprašanja, zato je vedno več zahtev, naj bi razpravo o Berlinu povezali z reševanjem celotnega nemškega vprašanja. Ni pa do zdaj še nobenih znamenj, ki bi potrjevala, da se stališča zahoda glede rešitve nemškega vprašanja kaj spremenila in da se skušajo prilagoditi sovjetskemu stališču. Adenauer je med nedavnim obiskom v Berlinu vnovič poudaril še staro in dovolj znano zahodno stališče, da naj bi štiri velike sile sklenile mirovno pogodbo z vsenemško vlado, ki bi izšla iz splošnih vsenemških volitev. Tako stališče pa popolnoma zanika dejanski obstoj dveh nemških držav. Sovjetska zveza pa vztraja na priznanju in upoštevanju Vzhodne Nemčije kot enakopravnega čimbenika pri reševanju nemškega vprašanja. Dejstvo, da je Adenauer v Berlinu načel tudi vprašanje vzhodnih mej s Poljsko in da namerava zahodno-nemško armado prav v tem času oborožiti z atomskimi raketami, vsekakor ne pomeni ugodnega ozračja za morebiten začetek pogajanj o rešitvi nemškega vprašanja. Po drugi strani pa pomeni sovjetska pobuda o pogajanjih glede Berlina pozitivno stvar, ker s tem odpira vrata za postopno rešitev glavnega in najbolj občutljivega evropskega vprašanja, združitev Nemčije.

Pelletni načrt v ZAR

Predsednik Združene arabske republike Naser je na konferenci združenikov govoril o petletnem načrtu dežele. Glavni namen vladne politike je po njegovih besedah izgradnja demokratične in socialistične družbe z višjim življenjskim standardom za delavce in selafne. »Ne moremo sprejeti sistemov, ki jih imajo drugi«, je dejal Naser, »ker mora vsak sistem ustrezati določenim pogojem in okoliščinam. Trudimo pa se, je nadaljeval, da bi se okoristili z izkušnjami drugih.«

Kdo je kriv za poraz

Vodstvo francoske Komunistične stranke je sklicalo konferenco članov CK, na kateri naj bi razpravljali o vzrokih in posledicah poraza, ki ga je partija doživela na zadnjih volitvah. Od dosedanjih 143 poslancev, kolikor jih je imela v dosedanjem parlamentu, jih je ostalo pičlo število 10 poslancev.

Vodstvo komunistične partije zdaj meče krivico na druge levčarske stranke, ki niso hotele pri volitvah nastopati skupno s komunisti, da bi si tako pridobile več poslanskih mest v novem parlamentu.

Sindikati v Dolini Nila

Težko bi razumeli razvoj egiptanskega sindikalnega gibanja, če bi ga merili z evropskimi očmi. Rastel je v drugačnem podnebnju, pod drugačnimi pogoji in se je opiral na drugačno mentaliteto, imel pa je tudi drugačne probleme, kakršni pa so bili v ospredju delavskih gibanj po drugih deželah. Vse do nedavnega časa je boj egiptanskih delavcev potekal v znamenju protikolonialističnega boja.

Korak naprej v Ženevi

Ze poldrugi mesec teko v Ženevi pogajanja med tremi atomskimi silami o ustavitvi jedrskih poskusov. Zaradi občutnega nerazupanja in na splošno nič kaj razveseljujega stanja, ki vlada med vzhodnim in zahodnim ter v mednarodnih odnosih sploh, je konferenca že na samem začetku obvisela na mrtvi točki. Zdaj se je stvar pa vendarle nekoliko premaknila z mesta. Zedinili so se, da bodo ustanovili poseben odbor, ki naj izdela osnutek pogodbe o ustavitvi jedrskih poskusov in izdela predlog o nadzorstvu sklepov takega sporazuma. Vse to daje malo več upanja, da bo ta važna in pomembna konferenca le pripeljala do kakšnih uspehov. Očitno pa je da se bodo ženevska pogajanja vlekla še dolgo časa.

Kompromis o Cipru

Združeni narodi so vnovič razpravljali o ciprskem vprašanju. Nazadnje se je večina delegatov zedinila za kompromisno mehiško resolucijo. V njej Združeni narodi izražajo upanje, da si bodo prizadele strani, to se pravi Grčija, Velika Britanija in Turčija, nenehno prizadevati »doseči miroljubno demokratsko in pravično ureditev ciprskega problema v skladu z ustanovno listino Združenih narodov.«

Po grškem mnenju ta resolucija ne pomeni polnopravne neuspeha, kajti na dnevnem redu je bil tudi iranski predlog, ki je zagovarjal docela stališče in koristi Turčije in Velike Britanije na škodo Grčije. Razprava je po drugi strani odpravila, da so se tudi ZDA v ciprskem vprašanju postavile čisto na stran Turčije in Velike Britanije.

Kakor drugod po svetu je tudi v Egiptu pustil val oktobrske revolucije svoje sledove. Čeprav je bilo delavstvo še maloštevilno, so vendar najnaprednejši med njimi ustanovili svojo delavsko stranko, komunistično partijo, ki je takoj razvila živo dejavnost. Na ilegalnem kongresu leta 1921 pa so ustanovili tudi prvo sindikalno zvezo egiptanskih delavcev.

Med dvema vojnama je sindikalno gibanje v Egiptu doživelo dosti zmag, pa tudi porazov. Čeprav je buržoaziji prišla prav podpora delavskega razreda v boju proti tujim silam, vendar je gledala v razredni organizaciji delavstva svojega nasprotnika. Zato so skušali na vse načine omejiti in onemogočiti razvoj sindikalnih organizacij.

Do polne veljave pa je prišlo sindikalno gibanje med drugo svetovno vojno. S številnimi stavkami in demonstracijami so delavci že v začetku vojne prisilili vlado, da je dovolila legalne sindikalne organizacije, vendar pa je njihovo delovanje zelo omejila, saj je prepovedala organiziranje kmečkih delavcev, ki so bili najbolj številni. Poleg tega pa je prepovedala združevanje sindikalnih organizacij v enotno zvezo.

Po vojni je delavstvo stopilo v novo obdobje boja, ki se je usmerilo proti tujim gospodarjem v Egiptu, angleškim kolonialistom. Delavci so organizirali pravo tajno osvobodilno vojno proti angleškim gospodarjem. Pod njihovim pritiskom so morali Angleži umakniti svoje čete iz raznih mest in so jih obdržali le še v Sueškem prekopu.

Voditelji egiptanskega sindikalnega gibanja delijo njegov razvoj na tri obdobja. Prvo je obseglo dobo od začetka vojne pa do odprave kraljevine leta 1952. V »tih revoluciji«, ki jo je vodil Naser, so odpravili fevdalni sistem. Prva posledica teh sprememb je bila popolnoma nova vloga, ki so jo dobili sindikati in ki je pomenila uvod v drugo obdobje njihovega razvoja. Revolucionarni odbor pod vodstvom polkovnika Naserja je izdal nov delavski zakon, ki je dal delavcem in sindikatom mnogo

Med svojim potovanjem v prijateljske azijske dežele se je predsednik Tito sestel s predsednikom ZAR Naserjem

večje pravice. Omogočeno je bilo ustanavljanje sindikalnih zvez in tudi poljedelski delavci so dobili pravico sindikalnega organiziranja. Zaradi tega so delavci že od vsega začetka stopili na Naserjevo stran in ga podpirali pri vseh njegovih akcijah za obnovo in napredek države. To se je zlasti pokazalo takrat, ko je Naser razpustil stare politične stranke. Delavci so napovedali splošno stavko v znak protesta proti buržoaznim strankam in demonstrirali po vseh mestih z zahtevo po odpravi starih strank in v zvezi s »Hočemo Naserja!«

SINDIKATI V NOVEM OBDOBJU

Delavski razred Egipta je dobil v novi republiki mnogo bolj ugodne pogoje. Sindikalni voditelji so vstopili tudi v novo revolucionarno vlado. Ustanovili so tudi vrhovni svet za delo, ki mora po pregledati in potrditi vsak zakon, ki zadeva interese delavskega razreda. V tem svetu so zastopani v enakem številu poleg vladnih tudi predstavniki delavcev in delodajalcev. Seveda se pojavljajo v njem hudi boji med predstavnikoma obeh strani.

Pomemben napredek so dosegli

sindikalne organizacije preteklo leto z ustanovitvijo Zveze egiptanskih sindikatov, ki je zedinila v močno celoto vse do tedaj razdrobljene sindikalne organizacije. Ugled sindikatov in ljudskih množicah je postal prvo preizkušnjo na parlamentarnih volitvah, na katerih je kandidiralo 17 sindikalnih voditeljev. Od teh je bilo 6 izvoljenih, kljub velikemu pritisku reakcije in delodajalcev na volilne. Teh 6 delavskih poslancev pomeni prve predstavnike delavskega razreda v parlamentu te dežele.

NOVE NALOGE

Danes obstoji v Egiptu okrog 1500 sindikalnih organizacij. Kot svojo največjo nalogo so si posta-

vile zbrati v svojih vrstah čim večje število egiptanskega delavstva in tako še bolj okrepiti vpliv in ugled sindikatov.

Združitev Egipta in Sirije v enotno državo, Združeno arabsko republiko, je postavila pred sindikalne organizacije nove probleme. Bilo je treba predvsem vskladiti odnose med delavskimi gibanji v obeh deželah, ki sta se do tedaj razvijali ločeno. Prvi korak k temu je bila združitev sindikalnih organizacij Egipta in Sirije. S tem so delavci obeh dežel pokazali popolno razumevanje za svoje naloge in za reševanje vseh političnih in gospodarskih problemov, ki jih je odprla ustanovitev nove zvezne države.

Dan človekovih pravic

Pred desetimi leti, na dan 10. decembra, je generalna skupščina Združenih narodov sprejela in razglasila Deklaracijo o človeških pravicah. Skoraj po vsem svetu se na ta dan vsako leto spominjajo tega pomembnega dogodka. Še posebej slovesno obeležje pa bo dobila letos po vsem svetu proslava desete obletnice te znamenite deklaracije. Njena vsebina je sad prizadevanja stoletij po svobodi, pravici in človeškem dostojanstvu.

Ceprav jih je svetovna organizacija sprejela in kljub temu, da so jih marsikje svečano proglasili, so danes vendar človeške pravice, ki jih vsebuje Deklaracija, še marsikje mrtva črka na papirju. So pa kljub temu in prav zato močno orožje v boju za njihovo uresničenje. Lahko smo ponosni, da je naša dežela ena med tistimi, ki si ni le v Združenih narodih vneto prizadevala in aktivno sodelovala pri izdelavi deklaracije, marveč je tudi na vseh področjih svojim prebivalcem zagotovila te pravice in jih vsakodnevno uresničuje.

Samo nekaj odstavkov iz Deklaracije naj nam prikaže njen veliki pomen in njeno bogato vsebino.

»Vsa človeška bitja se rode svobodna in enaka po dostojanstvu in po pravicah«, stoji v prvem členu deklaracije. Vsakdo se sme okoristiti z vsemi pravicami in z vsemi svobodinami, ki so razglašene s to deklaracijo, brez vsake omejitve zlasti glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, politično ali kakršno koli prepričanje,

nacionalno ali socialno poreklo, premoženje, rojstvo ali katerokoli druga stanje. Poleg tega ne sme biti nobene razlike med ljudmi, ki bi jo »utemeljevali s političnim, upravnim ali mednarodnim statusom dežele ali ozemlja, ki mu kdo pripada, pa naj bo to ozemlje odvisno, pod varstvom neavtonomno ali podvrženo kakršnikoli drugi omejitvi samostojnosti.«

»Vsak posameznik ima pravico do življenja, do svobode in do varnosti svoje osebe, pravi dalje deklaracija. Nihče ne sme biti držan v suženjstvu, niti v tlačni odvisnosti; suženjstvo in trgovina s sužnji v kakršnikoli obliki sta prepovedani. Nihče tudi ne sme biti podvržen »mučenju niti trpljenju ali surovem nečloveškemu, poniževaločemu ravnanju.«

Vseh trideset členov deklaracije ne vsebuje zgolj javnih in političnih, marveč tudi gospodarske, socialne in kulturne pravice. Zagotovilo takih pravic v taki mednarodni deklaraciji kaže velik napredek, ki ga je dosegla sodobna družba v svojem razvoju in je posledica dolgotrajnih bojev posameznih narodov in pa delavskega razreda v posameznih deželah. Tiste pravice, za katere so se delavci mnogih dežel deset in desetletja uporno bojevali, so zdaj dobile svojo zakonitev v deklaraciji o človekovih pravicah.

»Vsaka oseba ima kot član družbe.« tako stoji v deklaraciji, »pravico do socialnega varovanja, upravičena je ures-

ničevati gospodarske, socialne in kulturne pravice, ki so nujne za njeno dostojanstvo in za svobodni razvoj njene osebnosti, seveda v skladu z narodnim naporom in mednarodno solidarnostjo in v mejah organizacije in virov moči posamezne dežele.« Vsaka oseba ima po deklaraciji tudi pravico do dela in svobodne izbire dela, do pravičnih in ustreznih pogojev dela in za zaščito v primeru brezposelnosti. Vsi imajo tudi pravico do enakega plačila za enako delo.

Posebni člen deklaracije zagotavlja vsaki osebi pravico, da z drugimi ustanavlja sindikate in da se vanje včlani zaradi obrambe svojih koristi.

Vsaka oseba ima nadalje »pravico do odmora in prostega časa, posebno pa do pametne omejitve delovnega časa in plačanega dopusta.« Vsaka oseba ima prav tako »pravico do življenjske ravni, ki zadošča za zavarovanje zdravja in dosegla blagostanja in njeni družini, posebno pa prehrano, obliko, stanovanje, zdravniško oskrbo in drugo potrebno socialno službo.« Prav tako ima »pravico do zavarovanja za primer nezaposelnosti, starosti, bolezni, neposobnosti, vdovstva in drugih primerov izgube virov za vzdrževanje. Matere in otroci imajo po deklaraciji pravico do podpore in posebne pomoči. Vsaka oseba ima tudi pravico do izobrazbe.

Po svoji vsebini in pomenu spada deklaracija o človeških pravicah med najbolj pomembne akte združenih narodov.

NAŠ KOMENTAR

Izid volitev v Franciji je prinesel pravo revolucijo in dosedanje odnose političnih sil v parlamentu. Preobrat pa ni prišel nepričakovano. Nasprotno! Na podlagi novega volilnega zakona drugega izida ni bilo pričakovati. Na prvih volitvah 23. novembra so se kandidati buržoaznih strank nekoliko otipali, da bi izvedeli, kdo je močnejši, na drugih volitvah, 30. novembra, pa so tega močnejšega podprle vse stranke in zmaga je bila na njihovi strani. Posledica tega manevra je, da ima danes Francija parlament z izredno visoko desničarsko in deloma naravnost fašistično večino, ki pa v nobenem primeru ne predstavlja večine francoskih množic; francoska buržoazija je s temi volitvami spremenila svoje toliko hvaljeno demokracijo v zoprotno karikaturo.

Med vsem političnimi strankami je komunistična dobila največ glasov, 3.882.999, v parlamentu pa bo vse te volivce predstavljala le petdesetih poslancev, medtem ko je reakcijska »Zveza za novo republiko« s 3.603.000 glasovi dobila 188 poslancev in postala tako v parlamentu vodilna stranka. Po številu glasov, s katerimi je bil izvoljen v nacionalnem merilu, velja komunistični poslanec toliko, kolikor 20 poslancev »Zveze«. Da bi bila slika te karikature jasnejša, naj navedemo, kolikovo volivcev ima za seboj poslanec vsake stranke:

KPF	388.220 glasov
Socialistična stranka	83.682 "
Radikalne in sorod. stranke	75.630 "
Stranke rep. centra	62.035 "
Neodvisni in agrarci	35.805 "
Demokristjani	33.504 "
Zveza za novo republiko	19.170 "

Vsega seveda ni kriv samo zakon. Del francoskega malomeščanstva je zameril komunistom njihovo, po našem popolno pravilno obnašanje v alžirskem vprašanju. Med številnimi Francozi je namreč nastal pravi preplah, ko so Alžirci začeli s terorističnimi akcijami tudi v metropoli. KPF se

s takim delovanjem ni solidarizirala in je Alžirce tudi javno opozorila na škodljive posledice njihovega početja, ki je omogočalo reakciji, da organizira proti-naprednim gibanjem najtežje provokacije. — Alžirci so s terorjem v Franciji kmalu prenehali, razumevanje njihovega problema pa med nekaterimi francoskimi sloji ni napredovalo niti za korak. Povprečni Francoz namreč zelo pogosto ponavlja, kar so ga naučili v šoli: »Alžirija je francoska!« in to prav s takim prepričanjem, kot da bi rekel: »Zemlja je okrogla.«

Izredno težka odgovornost za sedanjí odnos sil v parlamentu pada vsekakor na socialiste. Ti so pod vodstvom Guya Molleta leta in leta aktivno podpirali kolonial-

gata obe delavski stranki z glasovi vsega delavskega razreda, saj je voljo zanje okrog šest in pol milijonov volivcev, da pa imata v parlamentu smešno nizko zastopstvo petdesetih poslancev.

Desničarske stranke imajo torej v parlamentu večino. Med njimi je najmočnejša »Zveza za novo republiko«. Ta stranka je mešanica najrazličnejših ljudi in teženj. V njej je nekaj vsekakor poštenih predstavnikov, toda ob njih so tudi pravi fašisti in ljudje, za katere je znano, da so si v Alžiriji okrvavili roke s strašnimi zločini. Ta zveza se sklicuje na de Gaulle, in to je dejansko ves njen sedanjí program, de Gaulle pa te stranke ne priznava za svojo, saj se zaveda, da ima v tej Zvezi celo vrsto zagrizenih nasprotnikov. Ti mu očitajo, da je glede Alžirije premalo odločen, preveč popustljiv in da bi bil celo sposoben iti na pogajanja z Alžirci, če bi ga oni ne držali nazaj. Baje je prišlo zadnje dni med de Gaullem in voditelji Zveze do hudih sporov, podrobnosti o njih pa še niso prodirle v javnost.

21. t. m. bodo v Franciji izvolili novega predsednika republike. Še nedavno se je zdelo samo po sebi razumljivo, da bo na to mesto prišel de Gaulle. Danes to že ni več tako absolutno gotovo. Govori se namreč, da de Gaulle omahuje, da se še ni dokončno odločil. Desničarji pa imajo tudi druge kandidate, ki bi bolj ustrezali njihovim ciljem.

Za časa IV. republike je bila izvolitev predsednika bolj formalnost, čeprav zelo slovesna. Predsednik je bil namreč najvišja, toda politično malo pomembna osebnost. Z novo ustavo pa dobiva predsednik republike izredno široka pooblastila in je dejanski voditelj vse vladne dejavnosti.

Spričo teh pooblastil pa parlament izgublja na pomenu. Sedanjí bo začel z delom šele konec aprila, da bi kmalu zatem spet odšel na počitnice.

V tem novem položaju je zaostritev boja okrog predsedniškega mesta nekaj povsem naravnega in bje se za kulisami, kljub temu, da vsaj do danes de Gaulle nima resnega konkurenta. Po izvolitvi predsednika se bo spopad nadaljeval okrog imenovanja nove vlade. So znamenja, ki kažejo, da de Gaulle ne bo upošteval pri izbiri svojih sodelavcev tistih odnosov sil, ki so jih v parlamentu ustvarile volitve in da je, v določeni meri seveda, pripravljen upoštevati tudi število glasov, ki jih je vsaka stranka dobila na volitvah. Pojavljajo se dajše mnenja, ki kažejo, da de Gaulle ne bo upošteval pri izbiri svojih sodelavcev tistih odnosov sil, ki so jih v parlamentu ustvarile volitve in da je, v določeni meri seveda, pripravljen upoštevati tudi število glasov, ki jih je vsaka stranka dobila na volitvah. Pojavljajo se dajše mnenja, da bo prišel na čelo nove vlade človek, v katerega ima de Gaulle popolno zaupanje, ne pa predstavnik najmočnejše skupine v parlamentu. Predsednik vlade bi bil tako nekakšen funkcionar, ki bi uresničeval smernice predsednika republike. Tako se bo verjetno tudi zgodilo. V peti republiki je namreč, kot rečeno, poveljniška postojanka v rokah predsednika republike (ter ostali organi v glavnem le izvršujejo ukaze te najvišje oblasti).

Splošna ocena sedanjega položaja pa je na kratko tale: De Gaulle je z novo ustavo, z novim volilnim zakonom, s popuščanjem pred kolonialisti, prikladal na dan tiste sile, ki predstavljajo za svobodo francoskega delovnega ljudstva smrtno nevarnost. Dokler bo on sam vodil državo, bo najbrž te sile uspešno krotil, če pa nekoga dne iz takega ali drugega vzroka izgine, je veliko vprašanje, kako bo moč, pred sedanjim fašističnim navalom, ohraniti celo tiste okrnjene demokratske pravice ljudstva, kot jih predvideva ustava V. republike.

S. V.